

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Warszawa, 01 października 2025 r.

DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.226.2019.EW/KB/JSz.52

DECYZJA

Na podstawie art. 138 § 1 pkt 2 oraz art. 127 § 2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 775, ze zm.), po rozpatrzeniu odwołania Stowarzyszenia Pracownia na rzecz Wszystkich Istot, reprezentowanego przez [REDAKTOWANO] z 25 sierpnia 2023 r., odwołania Stowarzyszenia Zielona Osada, reprezentowanego przez [REDAKTOWANO], z 26 sierpnia 2023 r. oraz odwołania [REDAKTOWANO] z 28 sierpnia 2023 r. od decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z 31 lipca 2023 r., znak: WOOŚ.420.65.2018.DK, ustalającej środowiskowe uwarunkowania dla przedsięwzięcia polegającego na „Budowie drogi ekspresowej S19 na odcinku Choroszcz – Płoski wraz z budową odcinka drogi krajowej nr 65 Kudrycze – Kuriany – Grabówka oraz budową, rozbudową i przebudową dróg innej kategorii i niezbędnej infrastruktury”,

1. uchylam punkt I.2.6 ww. decyzji RDOŚ w Białymstoku w brzmieniu:

„Przed rozpoczęciem realizacji przedsięwzięcia wykonać dokumentację określającą stan techniczny budynków i ich podatność w zakresie wpływu drgań (dla zabudowy znajdującej się w odległościach, w której może występować niekorzystny wpływ drgań na stan techniczny budynków).”

i w tym zakresie orzekam:

„Przed rozpoczęciem realizacji przedsięwzięcia wykonać dokumentację określającą stan techniczny budynków i ich podatność w zakresie wpływu drgań (dla zabudowy znajdującej się w odległości do 30 m od terenu prowadzenia prac będących źródłem vibracji w zakresie 10 Hz – 80 Hz). Podczas prowadzenia prac będących źródłem vibracji w zakresie 10 Hz – 80 Hz, w bezpośrednim sąsiedztwie budynków, tj. w odległości mniejszej niż 30 m od nich, należy monitorować poziom drgań przekazywanych przez podłoże na budynki i odpowiednio dostosowywać poziom vibracji walców, wibromłotów oraz innych urządzeń powodujących drgania, do mierzonych drgań poziomych budynku. Monitoring drgań budynku należy wykonać zgodnie z polską normą PN-B-02170 „Ocena szkodliwości drgań przekazywanych przez podłoże na budynki”, poprzez zamontowanie czujnika drgań do konstrukcji budynku i rejestrowanie drgań w trakcie prowadzonych prac. Nie dopuszczać do sytuacji pracy kilku źródeł drgań w tym samym czasie. W przypadku zarejestrowania na budynkach ponadnormatywnych drgań, tj. takich, które przekraczają granicę strefy III skali SWD (granicy drgań szkodliwych dla budynku, powodujących lokalne zarysowania i spękania), należy wstrzymać prace. Dalsze prowadzenie prac jest możliwe, po

zastosowaniu działań minimalizujących, np. zmiany częstotliwości emitowanych drgań, wstrzymanie przejazdów samochodów i maszyn na placu budowy w bezpośrednim sąsiedztwie źródeł drgań itp. Ponadto, w dniach pracy maszyn powodujących drgania, należy przeprowadzić, przed rozpoczęciem prac i po ich zakończeniu, wizualny ogląd budynków.”.

2. uchylam punkt I.2.25 ww. decyzji RDOŚ w Białymstoku w brzmieniu:

„Przed rozpoczęciem prac zebrać warstwę gleby (humusu) i złożyć ją w pryzmach w pobliżu pasa robót, poza stanowiskami gatunków chronionych, które nie są przeznaczone do likwidacji. Pryzmy zlokalizować w miejscach nienarażonych na rozjechanie przez pojazdy budowlane i inne maszyny.”

i w tym zakresie orzekam:

„Przed zebraniem warstwy gleby (humusu) nadzór botaniczny zobowiązany jest do skontrolowania miejsca realizacji przedsięwzięcia pod kątem występowania inwazyjnych gatunków roślin. W razie ich stwierdzenia należy w sposób widoczny je oznaczyć oraz podjąć na terenie ich występowania następujące działania mające na celu ich likwidację:

- a) humus zdjąć wiosną przed rozpoczęciem kwitnienia roślin;
- b) w przypadku konieczności zdjęcia humusu w innym okresie, przed jego zdjęciem należy usunąć wszystkie rośliny inwazyjne. Likwidację należy przeprowadzić metodą lub połączonymi metodami mechanicznej walki z roślinami inwazyjnymi. Zabiegi te należy wykonać, w miarę możliwości, przed owocowaniem roślin (do połowy lipca);
- c) zdjęty humus składować oddzielnie, w szczelnych pojemnikach i przekazać do utylizacji lub zdeponować pod powierzchnią gruntu na głębokości wskazanej przez botanika;
- d) całość prac należy prowadzić pod kontrolą i zgodnie z wytycznymi botanika co do metod likwidacji poszczególnych gatunków roślin inwazyjnych.

Zdjęty humus należy złożyć w pryzmach w pobliżu pasa robót, poza stanowiskami gatunków chronionych, które nie są przeznaczone do likwidacji. Pryzmy zlokalizować w miejscach nienarażonych na rozjechanie przez pojazdy budowlane i inne maszyny. Pryzmy zabezpieczyć przed przesuszeniem i rozwiewaniem poprzez zraszanie wodą (w okresie od 1 maja do 30 września minimum dwa razy w ciągu dnia) lub szczelne przykrycie izolujące przed wpływem czynników atmosferycznych lub pokrycie gatunkami roślin głęboko zakorzenionych.”.

3. uchylam punkt I.2.34 ww. decyzji RDOŚ w Białymstoku w brzmieniu:

„Wszelkie prace związane z realizacją inwestycji prowadzić pod stałym nadzorem przyrodniczym. Nadzór ten powinien składać się ze specjalistów posiadających wiedzę praktyczną z następujących dziedzin: herpetologii, teriologii, ornitologii, botaniki, ichtiologii, fitosocjologii, dendrologii, entomologii, chiropterologii i malakologii, posiadających doświadczenie w prowadzeniu prac terenowych i identyfikacji szaty roślinnej oraz gatunków fauny. Zadaniem nadzoru przyrodniczego będzie kontrola wpływu prowadzonych prac przygotowawczych i budowlanych na występujące w obszarze planowanej inwestycji, jak i na terenach bezpośrednio z nią sąsiadujących, gatunki fauny i

flory oraz stwierdzone siedliska przyrodnicze. Nadzór musi również obejmować nadzorowanie i korygowanie poprawności wykonania działań minimalizujących i kompensujących, w tym montażu budek dla ptaków i skrzynek dla nietoperzy, budowy zbiorników dla płazów.”

i w tym zakresie orzekam:

„Realizację inwestycji prowadzić pod stałym nadzorem przyrodniczym. Nadzór ten powinien składać się ze specjalistów posiadających wiedzę praktyczną z następujących dziedzin: herpetologii, teriologii, ornitologii, botaniki, ichtiologii, fitysocjologii, dendrologii, entomologii, chiropterologii i malakologii, posiadających doświadczenie w prowadzeniu prac terenowych i identyfikacji szaty roślinnej oraz gatunków fauny. Skład nadzoru należy każdorazowo dostosowywać do aktualnie prowadzonych prac. Zadaniem nadzoru przyrodniczego będzie kontrola wpływu prowadzonych prac przygotowawczych i budowlanych na występujące w obszarze inwestycji i na terenach z nim bezpośrednio sąsiadujących gatunki flory i fauny oraz siedliska przyrodnicze. Nadzór musi również obejmować nadzorowanie i korygowanie poprawności wykonania działań minimalizujących i kompensujących, w tym nasadzeń, montażu skrzynek dla ptaków i nietoperzy, budowy zbiorników dla płazów.”.

4. uchylam punkt I.3.8 ww. decyzji RDOŚ w Białymstoku w brzmieniu:

„Przejdzie przez rzekę Narew wykonać w postaci mostu o całkowitej długości ok. 159 m, szerokości przęsła nurtowego wynoszącego min. 60 m, a pozostałych dwóch przęseł po minimum 48 m. Sucha przestrzeń do migracji zwierząt powinna mieć szerokość co najmniej 2x30 m i wysokość 5 m.”

i w tym zakresie orzekam:

„Przejdzie przez rzekę Narew należy wykonać w postaci estakady obejmującej całą szerokość doliny Narwi (obiekt o długości ok. 660 m, od km ok. 36+190 do km ok. 36+850 planowanej trasy). Należy zapewnić minimalną szerokość przęsła nurtowego wynoszącą 60 m oraz skrajnię pionową o wysokości wynoszącej minimum 5 m na długości minimum 70% obiektu. Od strony południowej doliny Narwi skrajnym przęsłem estakady należy objąć także przebudowywaną drogę gminną.”.

5. uchylam punkt I.3.9 ww. decyzji RDOŚ w Białymstoku w brzmieniu:

„Zaprojektowana konstrukcja mostu nad Narwią ma być:

- a) możliwie niska (od poziomu gruntu do najwyższych elementów konstrukcyjnych),
- b) posiadać minimalną liczbę elementów stanowiących podpory,
- c) pozbawiona elementów wystających ponad belkę pomostu (np. łuki, pylony, wieszaki, liny, podwieszenia),
- d) wyposażona w urządzenia dylatacyjne na obiekcie z wkładkami tłumiącymi hałas,
- e) w celu zwiększenia pułapu przelotu ptaków i wyeliminowania ryzyka kolizji, gzyms obiektu oznakować.”

i w tym zakresie orzekam:

„W ciągu drogi krajowej nr 19 w km ok. 90+610 – 90+690 (w kierunku północnym od mostu na rzece Narew) oraz w km ok. 90+950 – 91+030 (w kierunku południowym od mostu na

rzece Narew) utworzyć wypłaszczające nasypy po obu stronach drogi, o nachyleniu nie większym niż 1:3.”.

6. uchylam punkt I.3.11 ww. decyzji RDOŚ w Białymstoku w brzmieniu:

„Wykonać następujące przejścia dla zwierząt:

Lp.	Nr drogi	Km	Rodzaj przejścia	Minimalne wymiary wolnej od przeszkód przestrzeni dostępnej dla zwierząt	
				szerokość	wysokość
1	S19	0+396	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
2	S19	2+553	Przepust zintegrowany z ciekim	2 x 0,5 m szer. pół.*	1 m wys. nad pół.*
3	S19	2+727	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m
4	S19	3+514	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
5	S19	3+895	Przejście dołem zintegrowane z drogą	2 x 5 m	5 m
6	S19	5+837	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
7	S19	7+780	Przejście dołem	10 m	5 m
8	S19	9+458	Przejście dołem	6 m	3,5 m
9	S19	15+235	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
10	S19	15+766	Przejście dołem zintegrowane z drogą	15 m lub 2x5 m**	5 m
11	S19	16+220	Przepust zintegrowany z ciekim	2 x 0,5 m szer. pół.	1 m wys. nad pół.
12	S19	16+316	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m
13	S19	17+292	Przepust zintegrowany z ciekim	2 x 0,5 m szer. pół.	1 m wys. nad pół.
14	S19	17+605	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m
15	S19	17+777	Przepust zintegrowany z ciekim	2 x 0,5 m szer. pół.	1 m wys. nad pół.
16	S19	18+668	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m

17	S19	19+426	Przejście górą	50 m	-
18	S19	22+878	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
19	S19	24+027	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
20	S19	24+530	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m
21	S19	25+453	Przepust zintegrowany z ciekiem	2 x 0,5 m szer. pół.	1 m wys. nad pół.
22	S19	25+683	Przepust zintegrowany z ciekiem	2 x 0,5 m szer. pół.	1 m wys. nad pół.
23	S19	25+771	Przepust zintegrowany z ciekiem	2 x 0,5 m szer. pół.	1 m wys. nad pół.
24	S19	26+025	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
25	dod. jezd.	26+025	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
26	S19	26+646	Przepust zintegrowany z ciekiem	2 x 0,5 m szer. pół.	1 m
27	S19	27+581	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m
28	S19	28+351	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
29	S19	28+637	Przepust zintegrowany z ciekiem	2 x 0,5 m szer. pół.	1 m
30	S19	28+867	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m
31	S19	32+460	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
32	S19	34+071	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m
33	S19	35+146	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
34	S19	35+600	Przejście górą	50 m	-
35	S19	36+473	Przejście dołem zintegrowane z ciekim – most w dolinie Narwi	2 x 30 m	5 m
36	S19	36+910	Przejście dołem zintegrowane z drogą	6 m (pas od strony doliny)	3,5 m

37	S19	37+972	Przejście dołem (szerokość obiektu powinna odpowiadać szerokości obiektu pod dk19)	20 m	5 m
38	DK19	37+972	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 10 m	5 m
39	S19	39+014	Przejście dołem	15 m	5 m
40	DK19	39+014	Przejście dołem	15 m	5 m
41	DK65	2+149	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
42	DK65	4+900	Przejście górą	50 m	-
43	DK65	6+190	Przejście dołem	15 m	5 m
44	DK65	6+713	Przepust zintegrowany z ciekiem	2 x 0,5 m szer. pół.	1 m wys. nad pół.
45	DK65	7+681	Przepust zintegrowany z ciekiem	2 x 0,5 m szer. pół.	1 m
46	DK65	8+073	Przepust zintegrowany z ciekiem	2 x 0,5 m szer. pół.	1,5 m wys. nad pół.
47	DK65	9+166	Przejście górą	50 m	-
48	DK65	10+036	Przejście dolne	6 m	3,5 m
49	DK65	11+150	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
50	DK65	11+506	Przepust zintegrowany z ciekiem	2 x 0,5 m szer. pół.	1 m
51	DK65	11+573	Przepust zintegrowany z ciekiem	2 x 0,5 m szer. pół.	1 m
52	DK65	11+794	Przepust zintegrowany z ciekiem	2 x 0,5 m szer. pół.	1,5 m wys. nad
53	DK65	12+631	Przejście dołem zintegrowane z drogą i	2 x 5 m	3,5 m
54	DK65	12+859	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m

S19 - projektowany odcinek drogi ekspresowej, DK19 - przebudowywany odcinek istniejącej drogi krajowej nr 19, DK65 - projektowany odcinek drogi krajowej nr 65, dod. jezd. - projektowana dodatkowa jezdnia (droga) równoległa do projektowanej drogi S19/DK65.

* w przypadku wszystkich przepustów zintegrowanych z ciekim podane wymiary dotyczą szerokości suchej półki i wysokości od powierzchni półki do spodu konstrukcji.

** w przypadku przejścia zespolonego z drogą szerokość przestrzeni dostępnej dla zwierząt: min. 15 m, gdy droga zlokalizowana jest po jednej stronie (z boku) przejścia lub min. 2 x 5 m, gdy droga zlokalizowana jest po środku obiektu.

i w tym zakresie orzekam:

„Wykonać następujące przejścia dla zwierząt:

Lp.	Nr drogi	Km (około)	Rodzaj przejścia	Minimalne wymiary wolnej od przeszkód przestrzeni dostępnej dla zwierząt	
				szerokość	wysokość
1	S19	0+396	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
2	S19	2+553	Przepust zintegrowany z ciekim	2 półki o szerokości 0,5 m każda*	1 m nad półkami*
3	S19	2+727	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m
4	S19	3+514	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
5	S19	3+895	Przejście dołem zintegrowane z drogą	2 x 5 m	5 m
6	S19	5+837	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
7	S19	7+780	Przejście dołem	10 m	5 m
8	S19	9+458	Przejście dołem	6 m	3,5 m
9	S19	15+235	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
10	S19	15+766	Przejście dołem zintegrowane z drogą	15 m lub 2 x 5 m**	5 m
11	S19	16+220	Przepust zintegrowany z ciekim	2 półki o szerokości 0,5 m każda*	1 m nad półkami*
12	S19	16+316	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m
13	S19	17+292	Przepust zintegrowany z ciekim	2 półki o szerokości 0,5 m każda*	1 m nad półkami*
14	S19	17+605	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m

15	S19	17+777	Przepust zintegrowany z ciekim	2 półki o szerokości 0,5 m każda*	1 m nad półkami*
16	S19	18+668	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m
17	S19	19+426	Przejście górą	50 m	-
18	S19	22+878	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
19	S19	24+027	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
20	S19	24+530	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m
21	S19	25+453	Przepust zintegrowany z ciekim	2 półki o szerokości 0,5 m każda*	1 m nad półkami*
22	S19	25+683	Przepust zintegrowany z ciekim	2 półki o szerokości 0,5 m każda*	1 m nad półkami*
23	S19	25+771	Przepust zintegrowany z ciekim	2 półki o szerokości 0,5 m każda*	1,5 m nad półkami*
24	S19	26+025	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
25	dod. jezd.	26+025 (S19)	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
26	S19	26+646	Przepust zintegrowany z ciekim	2 półki o szerokości 0,5 m każda*	1 m nad półkami*
27	S19	27+581	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m
28	S19	28+351	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
29	S19	28+637	Przepust zintegrowany z ciekim	2 półki o szerokości 0,5 m każda*	1 m nad półkami*
30	S19	28+867	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m
31	S19	32+460	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
32	S19	34+071	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m
33	S19	35+146	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m

34	S19	35+600	Przejście górą	50 m	-
35	S19	36+190	Estakada przez dolinę Narwi	Minimalna szerokość przęsła nurtowego 60 m oraz skrajnia pionowa o wysokości min. 5 m na długości min. 70% obiektu	
36	S19	37+972	Przejście dołem (szerokość obiektu powinna odpowiadać szerokości obiektu pod DK19)	20 m	5 m
37	DK19	37+972	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 10 m	5 m
38	S19	39+014	Przejście dołem	15 m	5 m
39	DK19	39+014	Przejście dołem	15 m	5 m
40	DK65	2+149	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
41	DK65	4+900	Przejście górą	50 m	-
42	DK65	6+190	Przejście dołem	15 m	5 m
43	DK65	6+713	Przepust zintegrowany z ciekim	2 półki o szerokości 0,5 m każda*	1,5 m nad półkami*
44	DK65	7+681	Przepust zintegrowany z ciekim	2 półki o szerokości 0,5 m każda*	1 m nad półkami*
45	DK65	8+073	Przepust zintegrowany z ciekim	2 półki o szerokości 0,5 m każda*	1,5 m nad półkami*
46	DK65	9+166	Przejście górą	50 m	-
47	DK65	10+036	Przejście dolne	6 m	3,5 m
48	DK65	11+150	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	5 m
49	DK65	11+506	Przepust zintegrowany z ciekim	2 półki o szerokości 0,5 m każda*	1 m nad półkami*
50	DK65	11+573	Przepust zintegrowany z ciekim	2 półki o szerokości 0,5 m każda*	1 m nad półkami*

51	DK65	11+794	Przepust zintegrowany z ciekim	2 półki o szerokości 0,5 m każda*	1,5 m nad półkami*
52	DK65	12+631	Przejście dołem zintegrowane z drogą i koleją	2 x 5 m	3,5 m
53	DK65	12+859	Przejście dołem zintegrowane z ciekim	2 x 5 m	3,5 m

S19 - projektowany odcinek drogi ekspresowej, DK19 - przebudowywany odcinek istniejącej drogi krajowej nr 19, DK65 - projektowany odcinek drogi krajowej nr 65, dod. jezd. - projektowana dodatkowa jezdnia (droga) równoległa do projektowanej drogi S19/DK65.

* w przypadku wszystkich przepustów zintegrowanych z ciekim podane wymiary dotyczą szerokości suchej półki i wysokości nad półką do spodu konstrukcji.

** w przypadku przejścia zespolonego z drogą szerokość przestrzeni dostępnej dla zwierząt: min. 15 m, gdy droga zlokalizowana jest po jednej stronie (z boku) przejścia lub min. 2 x 5 m, gdy droga zlokalizowana jest pośrodku obiektu.”.

7. uchylam punkt I.3.12.a ww. decyzji RDOŚ w Białymstoku w brzmieniu:

„przejścia lokalizować poza oświetlonymi odcinkami dróg i nie bliżej niż 200 m od ich granicy w obszarach leśnych i 500 m w terenie otwartym, z wyjątkiem przejść zlokalizowanych w km: (2+727), (5+837), (28+867), (35+146), (36+473). W tych przypadkach oświetlenie należy wykonać z uwzględnieniem następujących zaleceń:

- zaprojektować oświetlenie z wykorzystaniem słupów jednostronnych względem jezdni, wykonane w technologii LED, z lampami o wyraźnie żółtym zabarwieniu światła (o niskiej emisji promieniowania UV),
- zastosować równoległe do jezdni (0°) nachylenie opraw w stosunku do powierzchni jezdni w celu ograniczenia efektu olśnienia,
- zastosować oprawy wyposażone w regulowane odbłyśniki, pozwalające na uzyskanie optymalnego rozsyłu światła w kierunku oświetlanej powierzchni (minimalizacja rozsyłu w innych kierunkach),”

i w tym zakresie orzekam:

„trasa nie może być oświetlona po jej obu stronach (lewej i prawej) w pobliżu przejść dla zwierząt średnich i dużych (na odcinkach po 200 m od krawędzi przejść zlokalizowanych w obszarach leśnych i na odcinkach po 500 m od krawędzi przejść zlokalizowanych w terenie otwartym, z wyjątkiem przejść zlokalizowanych w km: (2+727), (5+837), (28+867), (35+146), (36+190), w przypadku których oświetlenie należy wykonać z uwzględnieniem następujących zaleceń:

- zaprojektować oświetlenie z wykorzystaniem słupów jednostronnych względem jezdni, wykonane w technologii LED, z lampami o wyraźnie żółtym zabarwieniu światła (o niskiej emisji promieniowania UV),

- zastosować równolegle do jezdni nachylenie opraw w stosunku do powierzchni jezdni w celu ograniczenia efektu olśnienia,
- zastosować oprawy wyposażone w regulowane odbłyśniki, pozwalające na uzyskanie optymalnego rozsyłu światła w kierunku oświetlanej powierzchni (minimalizacja rozsyłu w innych kierunkach),”.

8. uchylam punkt I.3.12.b ww. decyzji RDOŚ w Białymstoku w brzmieniu:

„wykonać nasadzenia zieleni naprowadzającej gatunkami drzew i krzewów rodzimych m.in. jarząb pospolity, brzoza brodawkowa, klon pospolity, wierzba, leszczyna, bez czarny, głogi, róża dzika w celu nakierowania zwierząt na przejścia,”

i w tym zakresie orzekam:

„wykonać nasadzenia zieleni naprowadzającej gatunkami drzew i krzewów rodzimych, takich jak m.in. jarząb pospolity, brzoza brodawkowa, klon pospolity, wierzba, leszczyna, bez czarny, głogi, róża dzika, w celu nakierowania zwierząt na przejścia. Przy najściach na przejścia dla dużych zwierząt, po obu stronach drogi, wykonać siedliska zastępcze dla trzmieli i siedliska zastępcze dla innych zapylaczy (w szczególności pszczoł), z uwzględnieniem poniższych zasad:

- na 1 siedlisko zastępcze dla trzmieli powinno przypadać 1 siedlisko zastępcze dla innych zapylaczy (w szczególności pszczoł),
- pojedyncze siedlisko zastępcze dla trzmieli musi składać się z budki wykonanej z materiałów naturalnych (głina, drewno). Wielkość konstrukcji oraz ich wypełnienie zostaną wskazane przez specjalistę entomologa,
- siedliska zastępcze (konstrukcje) dla innych zapylaczy (w szczególności pszczoł) powinny być zorientowane na wschód lub południowy wschód i posiadać zadaszenie chroniące przed opadami atmosferycznymi i zawilgoceniem. Konstrukcje należy wykonać z naturalnych materiałów, np. z drewna i gliny. Wewnątrz konstrukcji należy umieścić pomoce gniazdowe wykonane np. z wysuszonych rurek trzciniowych, łodyg czarnego bzu, jeżyny czy kawałków wysuszonego poziomo wydrążonego (lub nawierconego) drewna. Średnica otworów wlotowych pomocy gniazdowych powinna być zróżnicowana w zakresie od 2 do 10 mm. Głębokość rurek powinna wynosić przynajmniej dziesięciokrotność średnicy otworu wlotowego. Wielkość konstrukcji wskaże specjalista entomolog, pod którego kierunkiem będą wykonywane prace,
- w miejscach, w których zlokalizowane zostaną siedliska zastępcze, należy utworzyć łąkę kwietną o powierzchni nie mniejszej niż 25 m². Zastosować kombinację rodzimych gatunków roślin zielnych, tj. co najmniej 2 gatunki jednoroczne, co najmniej 2 gatunki dwuletnie, co najmniej 10 gatunków wieloletnich, przy czym należy z tego wykorzystać co najmniej 4 gatunki kwitnące na przedwiosniu, 4 gatunki kwitnące wiosną, 2 gatunki kwitnące jesienią. Należy zastosować następujące gatunki: lebiódka pospolita, dziurawiec pospolity, mniszek lekarski, krwawnik pospolity, wrotycz pospolity, wyka ptasia/wyka kosmata, babka lancetowata, koniczyzna łąkowa, koniczyzna biała, świerzbica polna, mikołajek płaskolistny, chabry (driakiewnik, łąkowy, nadreński), podbiał pospolity, dziewanny (drobnokwiatowa, pospolita, kutnerowata, wielkokwiatowa), ślaz zygmarek, złocien pospolity, ostrożeń lancetowaty, żmijowiec

- zwyczajny, komonica zwyczajna, nostrzyk biały, nostrzyk żółty,
- w przypadku roślin jednorocznych i dwuletnich należy je wysiać dwukrotnie (raz w 1. roku i raz w 2. roku). W przypadku bylin należy zastosować częściowo wysiew (przez 2 lata), a częściowo sadzonki (zaprojektować nasadzenia w grupach lub w rzędach),
 - łąkę kosić raz w roku przez okres 10 lat. W ciągu pierwszych 5 lat po założeniu łąki należy przed wykoszeniem dokonywać kontroli udatności. W ciągu kolejnych 5 lat, kontrole udatności należy wykonywać co 2 lata, także przed wykoszeniem. W przypadku, gdy któryś z gatunków obecnych na łące kwietnej stanie się ekspansywny, tj. gdy będzie pokrywał (w skali Braun-Blanqueta) więcej niż 50% powierzchni, a także gdy udział gatunków traw (ogółem) będzie przekraczał 40% pokrycia, należy ograniczać ich udział poprzez usuwanie części osobników i dosadzanie w jego miejsce rodzimych gatunków konkurujących.
 - raz w roku przez okres 10 lat specjalista entomolog będzie kontrolować stan siedlisk zastępczych zapylaczy (konstrukcji) i nadzorować naprawy/odtworzenia w przypadku stwierdzenia uszkodzeń.”.

9. uchylam punkt I.3.12.d ww. decyzji RDOŚ w Białymstoku w brzmieniu:

„na wszystkich obiektach pełniących funkcję dolnych przejść dla zwierząt dużych i średnich wykonać drewniane ekrany przeciwoślśnieniowe o naturalnej barwie i wysokości 2,5 m. Ekrany usytuować wzdłuż jezdni i objąć całą szerokość przejścia dolnego oraz odcinek co najmniej 50 m od krawędzi przejścia w obu kierunkach.

Na przejściach górnych wysokość ekranów przeciwoślśnieniowych powinna wynosić 2,5 m, ekrany powinny być zlokalizowane wzdłuż zewnętrznych krawędzi przejścia górnego, łącznie z najściami (minimum 50 m w obu kierunkach) i łączyć się płynnie z ogrodzeniem podstawowym,”

i w tym zakresie orzekam:

„na wszystkich obiektach pełniących funkcję dolnych przejść dla dużych i średnich zwierząt oraz na przejściach górnych dla zwierząt, oprócz estakady przez dolinę Narwi, wykonać drewniane ekrany przeciwoślśnieniowe o naturalnej barwie i wysokości 2,5 m. Ekrany na obiektach pełniących funkcję dolnych przejść dla zwierząt dużych i średnich usytuować wzdłuż jezdni i objąć nimi całą szerokość przejścia dolnego oraz odcinek co najmniej 50 m od krawędzi przejścia w obu kierunkach. Na przejściach górnych ekrany powinny być zlokalizowane wzdłuż zewnętrznych krawędzi przejścia górnego, łącznie z najściami (minimum 50 m w obu kierunkach) i łączyć się płynnie z ogrodzeniem podstawowym,”.

10. uchylam punkt I.3.12.f ww. decyzji RDOŚ w Białymstoku w brzmieniu:

„drogi serwisowe oraz pasy utwardzonego terenu dla potrzeb utrzymaniowych w obrębie przejść i w strefie najść zaprojektować jako gruntowe (drobnoziarniste kruszywo) o łagodnym nachyleniu skarp 1:3,”

i umarzam postępowanie w tym zakresie.

11. uchylam punkt I.3.12.g ww. decyzji RDOŚ w Białymstoku w brzmieniu:

„drogi równoległe do drogi głównej na szerokości przejść oraz na odcinkach po 100 m w obu kierunkach od końca przejścia, zaprojektować o nawierzchni betonowej oraz o skarpach mających łagodne nachylenie 1:3,”

i w tym zakresie orzekam:

„wszelkie drogi dojazdowe, techniczne i serwisowe w otoczeniu przejść dla zwierząt, zlokalizowane poza ogrodzeniem drogi, w strefie dostępnej dla zwierząt, oprócz drogi gminnej nr DG106270B biegnącej pod przejściem zintegrowanym w km 3+895 oraz drogi równoległej do przepustu w km 26+646, będącej drogą przeciwpożarową, wykonać z nawierzchni gruntowej lub z kruszywa – na szerokości obiektów i w świetle najść na przejścia oraz nie lokalizować dodatkowych dróg dojazdowych, technicznych, serwisowych w strefach przeznaczonych do migracji zwierząt. Drogę gminną nr DG106270B biegnącą pod przejściem zintegrowanym w km 3+895 oraz drogę równoległą do przepustu w km 26+646 będącą drogą przeciwpożarową, wykonać z nawierzchni betonowej. Skarpy dróg dojazdowych, technicznych i serwisowych, na szerokości przejść oraz w świetle najść wykonać o łagodnych nachyleniach, tj. 1:3,”.

12. uchylam punkt I.3.21 ww. decyzji RDOŚ w Białymstoku w brzmieniu:

„W celu zminimalizowania strat w postaci utraconych miejsc lęgowych dziuplaków (mucholówki szarej, mucholówki żałobnej, puszczyka, sóweczki, siniaka, gągoła, bogatki, czubatki, kowalika, mazurka, modraszki, rudzika, sosnowki, szpaka, wróbla) przed dokonaniem wycinki zamontować, o ile to możliwe na obszarach przylegających do terenu wycinki, budki lęgowe dla ornitofauny.

a. Należy zamontować następujące typy i ilości budek:

- Typ A - 1580 szt.
- Typ A1 - 322 szt.
- Typ B - 502 szt.
- Typ D - 1 szt.
- Typ E - 3 szt.

b. Budki należy rozwiesić pod nadzorem specjalisty ornitologa w uzgodnieniu z PGL Lasy Państwowe,

c. Budki typu D i E należy rozwiesić w granicach obszaru Natura 2000 Puszcza Knyszyńska,

d. Wszystkie powieszone budki poddawać corocznie w okresie od 16 października do końca lutego jednokrotnemu czyszczeniu, niezbędnym naprawom i konserwacji przez okres 5 lat od dnia ich powieszenia. Po tym okresie kontrolę budek przekazać PGL Lasy Państwowe.”

i w tym zakresie orzekam:

„W celu zminimalizowania strat w postaci utraconych miejsc lęgowych dziuplaków (mucholówki szarej, mucholówki żałobnej, puszczyka, sóweczki, siniaka, gągoła, bogatki, czubatki, kowalika, mazurka, modraszki, rudzika, sosnowki, szpaka, wróbla) przed dokonaniem wycinki zamontować budki lęgowe dla ornitofauny w miejscach, o ile to możliwe, przylegających do terenu wycinki:

a) należy zamontować następujące typy i ilości budek:

- typ A: 1580 szt.,
 - typ A1: 322 szt.,
 - typ B: 502 szt.,
 - typ D: 1 szt.,
 - typ E: 3 szt.,
- b) budki należy rozwiesić pod nadzorem specjalisty ornitologa w porozumieniu z właściwym miejscowo nadleśnictwem,
- c) budki typu D i E należy rozwiesić w granicach obszaru Natura 2000 Puszcza Knyszyńska,
- d) wszystkie powieszone budki poddawać corocznie, w okresie od 16 października do końca lutego, jednokrotnemu czyszczeniu, niezbędnym naprawom i konserwacji, w tym wymianie na nowe w stosunku 1:1 w przypadku zużycia, przez okres 20 lat od dnia ich powieszenia. Budki lęgowe na terenach leśnych zlokalizować w miejscach, gdzie w okresie ich funkcjonowania nie będą dokonywane rębnie, mogące wpłynąć na skuteczność kompensacji. W przypadku gdy z przyczyn naturalnych lub wynikających ze sposobu gospodarowania drzewostanem, podjęcia działań lub realizacji inwestycji, budka nie będzie mogła zajmować nadal swojej lokalizacji, należy ją przenieść. Nową lokalizację skrzynek ustalić z właściwym miejscowo nadleśnictwem, a przeniesienie wykonać pod nadzorem specjalisty ornitologa.”.

13. uchylam punkt I.3.22 ww. decyzji RDOŚ w Białymstoku w brzmieniu:

„W celu zminimalizowania utraty siedlisk chiropterofauny, powodowanej wycinką drzew, przed dokonaniem wycinki zamontować, o ile to możliwe, w kompleksach leśnych przylegających do miejsc wycinki, skrzynki dla nietoperzy:

- a. Należy rozwiesić 100 sztuk trocinobetonowych skrzynek rozrodczych typu Stratmann,
- b. Skrzynki należy rozwiesić pod nadzorem specjalisty chiropterologa w uzgodnieniu z PGL Lasy Państwowe,
- c. Skrzynki należy zamontować w miejscach, w których stwierdzono największą aktywność nietoperzy tj. droga S19 w km: 5+800, 6+700, 8+000, 22+400, 24+600, 35+350, 35+750, 37+350 i droga krajowa nr 65 w km: 4+350, 5+000, 9+100, 10+300),
- d. Wszystkie powieszone skrzynki poddawać corocznie w okresie od 1 października do końca marca jednokrotnemu czyszczeniu, niezbędnym naprawom i konserwacji przez okres 5 lat od dnia ich powieszenia. Po tym okresie kontrolę skrzynek przekazać PDL Lasy Państwowe.”

i w tym zakresie orzekam:

„W celu zminimalizowania utraty siedlisk chiropterofauny, powodowanej wycinką drzew, przed dokonaniem wycinki zamontować w kompleksach leśnych skrzynki dla nietoperzy:

- należy rozwiesić 100 sztuk trocinobetonowych skrzynek rozrodczych typu Stratmann,
- skrzynki należy rozwiesić pod nadzorem chiropterologa w porozumieniu z właściwym miejscowo nadleśnictwem, w miejscach, o ile to możliwe, przylegających do miejsc wycinki,
- skrzynki należy zamontować w miejscach, w których stwierdzono największą aktywność nietoperzy, tj. w przypadku drogi S19 w km ok.: 5+800, 6+700, 8+000,

22+400, 24+600, 35+350, 35+750, 37+350, w przypadku drogi krajowej nr 65 w km ok.: 4+350, 5+000, 9+100, 10+300,

- wszystkie powieszone skrzynki poddawać corocznie, w okresie od 1 października do końca marca, jednokrotnemu czyszczeniu, niezbędnym naprawom i konserwacji, w tym wymianie na nowe w stosunku 1:1 w przypadku zużycia, przez okres 20 lat od dnia ich powieszenia. Skrzynki na terenach leśnych zlokalizować w miejscach, gdzie w okresie ich funkcjonowania nie będą dokonywane rębnie, mogące wpłynąć na skuteczność kompensacji. W przypadku gdy z przyczyn naturalnych lub wynikających ze sposobu gospodarowania drzewostanem, podjęcia działań lub realizacji inwestycji, skrzynka nie będzie mogła zajmować nadal swojej lokalizacji, należy ją przenieść. Nową lokalizację skrzynek ustalić z właściwym miejscowo nadleśnictwem, a przeniesienie wykonać pod nadzorem specjalisty chiropterologa.”.

14. uchylam punkt IV.3 ww. decyzji RDOŚ w Białymstoku w brzmieniu:

„Monitoring przejść dla zwierząt należy prowadzić w 2 (ze względu na potrzebę adaptacji zwierząt do nowopowstałych obiektów) oraz 4 i 5 roku po oddaniu drogi do użytkowania. Monitoringiem objąć następujące przejścia:

Lp.	Nr drogi	Km	Rodzaj przejścia
1	S19	0+396	Przejście dołem zintegrowane z ciekim
2	S19	15+235	Przejście dołem zintegrowane z ciekim
3	S19	15+766	Przejście dołem zintegrowane z drogą
4	S19	16+316	Przejście dołem zintegrowane z ciekim
5	S19	17+605	Przejście dołem zintegrowane z ciekim
6	S19	18+668	Przejście dołem zintegrowane z ciekim
7	S19	19+426	Przejście górą
8	S19	22+878	Przejście dołem zintegrowane z ciekim
9	S19	28+351	Przejście dołem zintegrowane z ciekim
10	S19	28+867	Przejście dołem zintegrowane z ciekim
11	S19	35+146	Przejście dołem zintegrowane z ciekim
12	S19	35+600	Przejście górą
13	S19	36+473	Przejście dołem zintegrowane z ciekim - most
14	S19	37+972	Przejście dołem
15	DK19	37+972	Przejście dołem zintegrowane z ciekim
16	S19	39+014	Przejście dołem
17	DK19	39+014	Przejście dołem
18	DK65	4+900	Przejście górą
19	DK65	9+166	Przejście górą

i w tym zakresie orzekam:

„Przeprowadzić monitoring wykorzystywania przejść dla zwierząt w 2, 4 i 5 roku od oddania drogi ekspresowej do eksploatacji. Monitoringiem objąć następujące przejścia:

Lp.	Nr drogi	Km	Rodzaj przejścia
1	S19	0+396	Przejście dołem zintegrowane z ciekim
2	S19	15+235	Przejście dołem zintegrowane z ciekim

3	S19	15+766	Przejście dołem zintegrowane z drogą
4	S19	16+316	Przejście dołem zintegrowane z ciekiem
5	S19	17+605	Przejście dołem zintegrowane z ciekiem
6	S19	18+668	Przejście dołem zintegrowane z ciekiem
7	S19	19+426	Przejście górą
8	S19	22+878	Przejście dołem zintegrowane z ciekiem
9	S19	28+351	Przejście dołem zintegrowane z ciekiem
10	S19	28+867	Przejście dołem zintegrowane z ciekiem
11	S19	35+146	Przejście dołem zintegrowane z ciekiem
12	S19	35+600	Przejście górą
13	S19	36+190	Estakada przez dolinę Narwi
14	S19	37+972	Przejście dołem
15	DK19	37+972	Przejście dołem zintegrowane z ciekiem
16	S19	39+014	Przejście dołem
17	DK19	39+014	Przejście dołem
18	DK65	4+900	Przejście górą
19	DK65	9+166	Przejście górą

15. uchylam punkt IV.4 ww. decyzji RDOŚ w Białymstoku w brzmieniu:

„Monitoring przejść należy prowadzić poprzez rejestrację zwierząt przy pomocy automatycznych kamer video (tzw. wideopułapek). Wykonywać 12 sesji rejestracji obrazu i dźwięku rocznie, każdą sesję prowadzić przez 2 kolejne tygodnie w miesiącu. Przy doborze liczby i rozstawienia kamer należy wziąć pod uwagę szerokość przejścia, zasięg czujnika ruchu, a także zasięg oświetlenia nocą, tak aby zasięgiem objąć całą szerokość przejścia. Można również prowadzić:

- a) rejestrację tropów zwierząt na pasach z piaskiem, a w przypadku opadów śniegu tropienia prowadzić po świeżym opadzie,
- b) identyfikację odchodów na całej powierzchni przejść oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie tj. w strefach najść,
- c) identyfikację śladów żerowania, uszkodzeń roślin i innych śladów obecności zwierząt na całej powierzchni przejść oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie, tj. w strefach najść.

Wyniki monitoringu przejść dla zwierząt powinny zawierać: listę gatunków zwierząt stwierdzonych na przejściu, strukturę gatunkową zwierząt, częstość użytkowania przejścia przez dany gatunek, stałość występowania gatunku na przejściu, a także ich interpretację. Propozycję metodyki prowadzenia monitoringu przejść dla zwierząt, w tym ustalenia dla konkretnych przejść - okresy i częstotliwość kontroli, należy przedstawić do akceptacji RDOŚ w Białymstoku.

Coroczne sprawozdania z prowadzonego monitoringu należy przekazywać Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Białymstoku, w terminie 2 miesięcy od zakończenia rocznego cyklu kontroli. Końcowe sprawozdanie z przeprowadzonego monitoringu przejść dla zwierząt, zawierające zbiorcze zestawienie zebranych wyników wraz z ich interpretacją (dotyczącą m.in. zagospodarowania powierzchni przejść i ich otoczenia, zaleceń zmian poprawiających skuteczność obiektu), należy przekazać Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Białymstoku, w terminie 3 miesięcy od zakończenia ostatniego rocznego cyklu kontroli.”

i w tym zakresie orzekam:

„Monitoring przejść dla zwierząt należy prowadzić poprzez rejestrację zwierząt przy pomocy automatycznych kamer wideo (tzw. wideopułapek), a także poprzez rejestrację tropów zwierząt na pasach z piaskiem (tylko w przypadku przejścia górnego), z uwzględnieniem poniższych wytycznych:

- a) w przypadku wideopułapek wykonywać 12 sesji rejestracji obrazu i dźwięku rocznie; każdą sesję prowadzić przez dwa kolejne tygodnie w miesiącu. Przy doborze liczby i rozstawienia kamer należy wziąć pod uwagę szerokość przejścia, zasięg czujnika ruchu, a także zasięg oświetlenia nocą, tak aby zasięgiem objąć całą szerokość przejścia;
- b) w przypadku rejestracji tropów wykonać pasy z piaskiem w postaci rynien o głębokości 15 cm i szerokości 2,5 m, których dno zabezpieczyć folią lub geowłókniną uniemożliwiającą przerastanie roślin, a następnie wypełnić drobnopiękistym piaskiem (o granulacji do 2 mm), który powinien być wcześniej wypłukany i przesiany, w celu usunięcia większych ziaren. Rynnę zlokalizować w środkowej części przejścia, na całej jego szerokości (od krawędzi do krawędzi). Kontrole wykonywać dwa razy w miesiącu, przy czym jedna kontrola powinna składać się z dwóch wizyt. Po każdej kontroli wygładzać powierzchnię piasku;
- c) rejestrację zwierząt wideopułapkami oraz rejestrację tropów zwierząt można uzupełnić identyfikacją odchodów oraz identyfikacją śladów żerowania, uszkodzeń roślin i innych śladów obecności zwierząt na całej powierzchni przejść oraz w ich bezpośrednim sąsiedztwie, tj. w strefach najść;
- d) wyniki monitoringu przejść dla zwierząt powinny zawierać: listę gatunków zwierząt stwierdzonych na przejściu, strukturę gatunkową zwierząt, częstość użytkowania przejścia przez dany gatunek, stałość występowania gatunku na przejściu, a także interpretację otrzymanych wyników.

Sprawozdania z prowadzonego monitoringu przyrodniczego przejść dla zwierząt należy przekazywać Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w terminie dwóch miesięcy od zakończenia rocznego cyklu kontroli w danym okresie monitoringowym. Końcowe sprawozdanie z przeprowadzonego monitoringu przejść dla zwierząt, zawierające zbiorcze zestawienie zebranych wyników wraz z ich interpretacją (dotyczącą m.in. zagospodarowania powierzchni przejść i ich otoczenia oraz zaleceń zmian poprawiających skuteczność obiektów) należy przekazać Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Białymstoku oraz Generalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w terminie trzech miesięcy od zakończenia ostatniego cyklu kontroli w ostatnim okresie monitoringowym.”.

16. uchylam punkt VI ww. decyzji RDOŚ w Białymstoku w brzmieniu:

„VI. Stwierdzam konieczność przeprowadzenia ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej ze szczególnym uwzględnieniem:

1. Wykonania ponownej analizy akustycznej z uwzględnieniem wszystkich uwarunkowań, w szczególności dotyczących możliwości pojawienia się nowej zabudowy chronionej akustycznie.”

i w tym zakresie orzekam:

„VI. Stwierdzam konieczność przeprowadzenia ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej ze szczególnym uwzględnieniem:

1. Wykonania ponownej analizy akustycznej z uwzględnieniem wszystkich uwarunkowań, w szczególności dotyczących możliwości pojawienia się nowej zabudowy chronionej akustycznie.
2. Parametrów, rozwiązań konstrukcyjnych i analizy porównawczej w zakresie zajętości terenu i oddziaływań różnych technologii budowy estakady przez dolinę Narwi, z uwzględnieniem technologii nasuwania podłużnego i betonowania nawisowego. Rozwiązania konstrukcyjne estakady muszą uwzględniać ochronę ptaków migrujących doliną Narwi.
3. Weryfikacji, pod kątem aktualności, wyników inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej obszaru planowanej inwestycji oraz obszaru oddziaływania przedsięwzięcia.
4. Weryfikacji przyjętych założeń projektowych dotyczących parametrów przejść dla zwierząt w ciągu drogi krajowej nr 65, w szczególności przejść górnych o szerokości 50 m i dolnych o wysokości 5 m, pod kątem analizy realnych potrzeb przyrodniczych w strefie podlegającej silnej urbanizacji.
5. Weryfikacji konieczności umocnienia koryta Narwi na długości ok. 250 m w związku ze zmianą projektową planowanego obiektu przez dolinę Narwi (estakada obejmująca całą szerokość doliny)
6. Zaprojektowania nawierzchni, pasów zieleni i nasadzeń na terenie Miejsc Obsługi Podróżnych i parkingów.”.

17. w pozostałym zakresie utrzymuję decyzję organu I instancji w mocy.

UZASADNIENIE

RDOŚ w Białymstoku decyzją z 14 sierpnia 2019 r., znak: WOOŚ.420.65.218.DK, ustalił środowiskowe uwarunkowania dla przedsięwzięcia polegającego na „Budowie drogi ekspresowej S19 na odcinku Choroszcz – Płoski wraz z budową odcinka drogi krajowej nr 65 Kudrycze – Kuriany – Grabówka oraz budową, rozbudową i przebudową dróg innej kategorii i niezbędnej infrastruktury”.

Od decyzji tej wniesiono odwołania, a GDOŚ, w wyniku postępowania odwoławczego, decyzją z 4 czerwca 2021 r., znak: DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.226.2019.EW/KB/JSz.9, uchylił decyzję RDOŚ w Białymstoku z 14 sierpnia 2019 r. w części i w tym zakresie orzekł co do istoty sprawy, uchylił decyzję w części i w tym zakresie umorzył postępowanie I instancji, a w pozostałej części utrzymał decyzję w mocy.

Decyzja GDOŚ z 4 czerwca 2021 r. została zaskarżona do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, który wyrokiem z 8 lutego 2022 r., sygn. akt IV SA/Wa 1567/21, uchylił ją wraz z poprzedzającą ją decyzją RDOŚ w Białymstoku.

Od wyroku WSA w Warszawie złożono skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego, który wyrokiem z 8 listopada 2022 r., sygn. akt III OSK 1601/22, oddalił skargę.

Po ponownym rozpatrzeniu sprawy RDOŚ w Białymstoku decyzją z 31 lipca 2023 r., znak: WOOS.420.65.2018.DK, ustalił środowiskowe uwarunkowania dla przedmiotowego przedsięwzięcia.

Od decyzji tej odwołania do GDOŚ, za pośrednictwem RDOŚ w Białymstoku, wniosło Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot, dalej PNRWI, Stowarzyszenie Zielona Osada, dalej ZO, oraz [REDAKTOWANE]. Odwołania zostały złożone w terminie ustawowym. Obydwa stowarzyszenia biorą udział w postępowaniu jako podmioty na prawach strony, a [REDAKTOWANE] jest stroną postępowania.

Kwestionowanej decyzji PNRWI zarzuca naruszenie:

1. art. 66 ust. 1 pkt 2 lit. a u.o.o.ś. w zw. z art. 66 ust. 1 pkt 6a lit. e) u.o.o.ś. w zw. z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a) u.o.o.ś. w zw. z art. 33 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r., poz. 1336 ze zm.), dalej u.o.p. - poprzez oparcie decyzji o niezgodne z prawem i stanem faktycznym ustalenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, dalej raportu, wadliwego w zakresie oddziaływania drogi S19 na sieć korytarzy ekologicznych i ochronę łączności ekologicznej, a w konsekwencji dopuszczenie do znaczącego oddziaływania barierowego drogi poprzez przerwanie ciągłości korytarza GKPN23A Dolina Górnej Narwi, spowodowanego nieprawidłowym zlokalizowaniem i określeniem wadliwych parametrów przejść dla zwierząt, co doprowadzi do negatywnego wpływu inwestycji na populacje ssaków drapieżnych i kopytnych, w tym chronionego żubra;
2. art. 33 ust. 1 pkt 3 u.o.p. w zw. z art. 34 ust. 1 u.o.p. - poprzez brak właściwej analizy oddziaływania na cele ochrony obszarów Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007 i Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010, a w konsekwencji wydanie decyzji, która dopuszcza ponadnormatywny wpływ na integralność obszarów Natura 2000;
3. art. 61 ust. 1 pkt 1 lit. a-g u.o.o.ś. w zw. z art. 66 ust. 1 pkt 2 lit. a u.o.o.ś. w zw. z art. 66 ust. 1 pkt 6a lit. e u.o.o.ś. w zw. z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a) u.o.o.ś. w zw. z art. 7 k.p.a. w zw. z art. 77 § 1 k.p.a. w zw. z art. 107 § 3 k.p.a. - poprzez zaakceptowanie wadliwego raportu, który nie może stanowić podstawy do wydania prawidłowej decyzji, a w konsekwencji wydanie rozstrzygnięcia błędnego w zakresie przejść dla zwierząt, powodującego przerwanie ciągłości korytarza GKPN23A Dolina Górnej Narwi, a także błędnie uzasadnionego w zakresie lokalizacji przejść dla zwierząt i ich parametrów;
4. art. 7 w zw. z art. 77 § 1 k.p.a. - poprzez brak dokładnego i wyczerpującego zbadania okoliczności sprawy oraz zebrania i rozpatrzenia materiału dowodowego oraz oparcie rozstrzygnięcia jedynie na wadliwym raporcie i nieprawidłowym merytorycznie dokumencie: „Raport roczny za okres od 1.09.2021 do 31.08.2022 r. obejmujący monitoring migracji fauny doliną rzeki Narwi w rejonie mostu znajdującego się w ciągu drogi krajowej nr 19 i monitoring na obszarze istniejącej trasy drogi DK 19 w rejonie istniejącego skrzyżowania DK19 z DP nr 1483B”, autorstwa Rafała Miklasa, dalej raport z monitoringu, w efekcie czego wydano decyzję sprzeczną ze stanem faktycznym sprawy i wadliwą poprzez brak odpowiednich przejść dla zwierząt, co powoduje przerwanie ciągłości korytarza GKPN23A Dolina Górnej Narwi;
5. art. 108 § 1 k.p.a. - poprzez nadanie decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności ze względu na ochronę zdrowia lub życia ludzkiego, inny interes społeczny oraz wyjątkowo

ważny interes strony, mimo że nie zostały spełnione przesłanki nadania decyzji tego rygoru, ponieważ nie dokonano wyważenia tych interesów i interesu ochrony środowiska, który przemawia przeciwko natychmiastowej realizacji inwestycji.

PNRWI wniosło o uchylenie kwestionowanej decyzji w części i orzeczenie co do istoty sprawy z uwzględnieniem następującej zmiany warunków zawartych w decyzji RDOŚ w Białymstoku:

- a. warunek zawarty w punkcie I.3.11 decyzji - dodanie przejścia dla dużych zwierząt o parametrach akceptowalnych dla żubra i wysokiej funkcjonalności dla pozostałych gatunków dużych ssaków (łoś, jeleń, wilk, ryś) po południowej stronie rzeki Narew – przez powiększenie wymiarów obiektów dolnych PZDdz-74/74a (km 37+972) – wysokość > 5,0 m, współczynnik względnej ciasnoty > 8,0 lub zaprojektowanie w powyższej lokalizacji (lub najbliższym otoczeniu) górnego przejścia o szerokości min 50,0 m (nad S19 i DK19), jak również określenie przeznaczenia funkcjonalnego wszystkich przejść dla zwierząt (dla dużych/średnich/małych zwierząt), m.in. w celu powiązania z warunkami określonymi w punktach 1.3.12 k-m decyzji;
- b. warunki zawarte w punktach I.3.8 i I.3.11 decyzji - uchylenie warunków i wprowadzenie rozwiązań zamiennych poprzez uzupełnienie listy przejść dla zwierząt o most/estakadę w Dolinie Narwi o długości nie mniejszej niż wskazywana w raporcie dla „racjonalnego wariantu najkorzystniejszego środowiskowo”, czyli 660 m z zachowaniem skrajni dla dużych ssaków kopytnych > 5,0 m (na długości min 70% konstrukcji);
- c. warunki zawarte w punktach I.3.12g, I.3.12k i I.3.12l decyzji - nałożenie obowiązku zastosowania nawierzchni gruntowej lub z kruszywa dla wszelkich dróg dojazdowych i technicznych/serwisowych w otoczeniu przejść dla zwierząt, na szerokości obiektów oraz po 100 m od ich krawędzi, w obu kierunkach z jednoczesnym warunkiem ograniczenia projektowania wszelkich dodatkowych jezdni dróg technicznych i dojazdowych w strefach przeznaczonych dla zwierząt;
- d. warunek zawarty w punkcie I.3.9c decyzji - określenie dokładnej, zamkniętej listy obiektów/konstrukcji, które nie mogą znajdować się ponad płytą pomostu, obecny zapis uniemożliwia bowiem m.in. budowę ekranów czy barier ochronnych;
- e. warunek zawarty w punkcie VI decyzji - rozszerzenie zakresu ponownej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko o:
 - weryfikację lokalizacji i parametrów przejść dla zwierząt wraz z analizą ich docelowej funkcjonalności w oparciu o dostępną wiedzę specjalistyczną i aktualne uwarunkowania środowiskowe, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów zlokalizowanych w granicach korytarza ekologicznego GKPN-23A Dolina Górnej Narwi;
 - analizę porównawczą w zakresie zajętości terenu i presji środowiskowej różnych technologii budowy mostu/estakady w Dolinie Narwi - z uwzględnieniem technologii nasuwania podłużnego i betonowania nawisowego;
 - przedstawienie wyczerpującego uzasadnienia i dowodów potwierdzających konieczność znaczącej ingerencji i umocnienia koryta rzeki Narew.

PNRWI, zaskarżając decyzję RDOŚ w Białymstoku w przedmiocie nadania jej rygoru natychmiastowej wykonalności, wniosło o uchylenie decyzji w zakresie warunku zawartego w punkcie IX, w którym nadano jej tenże rygor.

Alternatywnie, w razie braku uchylecia rygoru natychmiastowej wykonalności, PNRWI wniosło, na podstawie art. 86e ust. 1 u.o.o.ś., o wstrzymanie natychmiastowego wykonania decyzji.

Postępowanie w sprawie wstrzymania natychmiastowego wykonania decyzji zakończone zostało postanowieniem GDOŚ z 1 września 2025 r., znak: DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.226.2019.EW/KB/JSz.42, o odmowie wstrzymania natychmiastowego wykonania decyzji.

██████████ uważa, że w postępowaniu nie zostały podjęte wszelkie niezbędne działania konieczne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz załatwienia sprawy z uwzględnieniem interesu społecznego oraz ochrony środowiska, w tym w szczególności interesu przyrodniczego. W jego opinii, pomimo planowanej ingerencji przedsięwzięcia w siedliska i gatunki będące przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000, w raporcie zamiast rzetelnej, opartej na aktualnym stanie wiedzy, oceny w tym zakresie znajdują się lakoniczne stwierdzenia o braku znaczącego wpływu. Strona podnosi również, że RDOŚ w Białymstoku wskazał w decyzji do realizacji wariant, który nie jest najkorzystniejszy środowiskowo, a przedstawiona w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko analiza wielokryterialna została wykonana w sposób nieobiektywny i bez znaczących różnic w wyborze kryteriów oceny wariantów.

Strona wnosi o uchYLECIE decyzji RDOŚ w Białymstoku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia przez organ I instancji oraz wybór wariantu najkorzystniejszego środowiskowo.

ZO zaskarża w całości decyzję RDOŚ w Białymstoku z 31 lipca 2023 r. i zarzuca jej naruszenie następujących przepisów postępowania i prawa materialnego, mających istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia:

1. art. 7, art. 8, art. 77 § 1, art. 80, art. 107 § 3 k.p.a. polegające na niewyczerpującym rozpatrzeniu materiału dowodowego oraz na jego dowolnej ocenie poprzez:
 - a) błędne uznanie, że wnioskodawca nie miał obowiązku przeprowadzenia na potrzeby postępowania zakończonego kwestionowaną decyzją ponownej inwentaryzacji przyrodniczej i uzupełniania raportu, podczas gdy aktualność zawartych w nim danych ma fundamentalne znaczenie dla jakości prowadzonych na jego podstawie analiz, a wadliwość inwentaryzacji przyrodniczej oraz znaczny upływ czasu od jej przeprowadzenia (7 lat) uniemożliwiają właściwą identyfikację potencjalnych oddziaływań inwestycji na środowisko i dobór odpowiednich działań minimalizujących;
 - b) dokonanie ustaleń faktycznych w zakresie wpływu planowanej inwestycji na środowisko w oparciu o raport, którego podstawę stanowi nieprawidłowo wykonana i nieaktualna inwentaryzacja przyrodnicza;
 - c) wadliwe stwierdzenie, iż uzupełniony raport jest pełnoprawnym źródłem dowodowym i odpowiada wytycznym zawartym w wyroku WSA w Warszawie z 8 lutego 2022 r., sygn. akt IV SA/Wa 1567/21, podczas gdy inwestor na potrzeby ponownego postępowania nie opracował nowych wariantów inwestycji, nie przeprowadził ponownych konsultacji społecznych i waloryzacji przyrodniczej odpowiadającej specyfice inwestycji liniowej, a zmienił jedynie nazewnictwo przygotowanych uprzednio wariantów lokalizacyjnych i nadał im nazwy zgodne z brzmieniem ustawowym;

- d) uznanie danych i analiz zawartych w raporcie za poprawne i aktualne, w sytuacji gdy informacje dotyczące form ochrony przyrody, środowiska naturalnego, lokalizacji ujęć wód podziemnych, stanu zanieczyszczeń, obiektów i obszarów ochrony konserwatorskiej pozyskano z urzędów i instytucji w 2017 r., a zatem nie posiadają one obecnie waloru aktualności;
- e) wadliwe przyjęcie, że uzupełnienie danych środowiskowych w oparciu o materiały pozyskane przez inwestora od RDOŚ w Białymstoku w ramach projektów zleczanych innym podmiotom jest wystarczające, podczas gdy przyjęta w nich metodyka badań jest nieprawidłowa, nie odpowiada specyfice inwestycji liniowej i dotyczy tylko niewielkich fragmentów planowanego przedsięwzięcia;
- f) nieprawidłowe uznanie, że realizacja planowanej inwestycji nie będzie miała znaczącego wpływu na miejsca bytowania orlika krzykliwego, podczas gdy raport nie uwzględnia aktualnego obszaru bytowania tego gatunku znajdującego się w okolicach wsi Kudrycze o współrzędnych N53°01'26.8" E23°12'55,6". Z pisma Nadleśnictwa Dojlidy w Białymstoku z 16 maja 2017 r., znak: ZG.2211.69.2017.MO, wynika, że część przedsięwzięcia zlokalizowana jest w zbyt małej odległości od strefy ochronnej orlika krzykliwego, nadto zgodnie z ekspertyzą Janusza Kupisa z 9 lipca 2021 r. i powołaną tamże literaturą przedmiotu jest to gatunek wrażliwy na hałas komunikacyjny, a utrata istotnej części obszaru żerowania i kolizje z pojazdami stanowią, wbrew zapatrywaniu RDOŚ w Białymstoku, główne zagrożenia dla populacji orlika krzykliwego,
- g) błędną ocenę ekspertyzy przyrodniczej sporządzonej przez Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Juchnowieckiej, dalej SMZJ, z 14 kwietnia 2017 r. oraz ekspertyzy Janusza Kupisa z 2021 r., które podważają ustalenia raportu w zasadniczej części, są poparte szczegółową inwentaryzacją przyrodniczą, dokumentacją fotograficzną, koordynatami GPS i zostały sporządzona w oparciu o aktualne i obiektywne publikacje naukowe;
- h) wydanie odmiennych decyzji przy istnieniu analogicznych stanów faktycznych, tj. decyzji RDOŚ w Białymstoku z 29 stycznia 2014 r., znak: WOOS-II.4200.4.2012.UM, o odmowie określenia warunków realizacji przedsięwzięcia polegającego na budowie drogi ekspresowej S-19 granica państwa- Kuźnica Białostocka - Białystok - Lublin - Rzeszów - Barwinek - granica państwa na odcinku Choroszcz-Ploski oraz DK65 Kudrycze – Grabówka oraz zaskarżonej decyzji, w sytuacji gdy uchybienia stanowiące jeden z powodów wydania decyzji RDOŚ w Białymstoku z 29 stycznia 2014 r., tj. brak aktualności badań przyrodniczych oraz niewłaściwy termin inwentaryzacji fauny były tożsame z zarzutami formułowanymi na gruncie przedmiotowego postępowania, co skutkuje naruszeniem zasady pogłębienia zaufania obywateli do organów administracji publicznej;
- i) wadliwe uznanie, że realizacja przedsięwzięcia w wariantie inwestorskim nie spowoduje negatywnych konsekwencji społecznych i przecięcia zwartej zabudowy wsi Skrybice, w sytuacji gdy uważna analiza aktualnych map tego terenu oraz lokalnych uwarunkowań przestrzenno-budowlanych wskazuje, że poza linią wyznaczoną przez planowaną DK65 pozostaje aktualnie kilkadziesiąt domów jednorodzinnych, a kilkadziesiąt innych inwestycji jest w trakcie realizacji, ponadto dostęp do infrastruktury technicznej spowodowany przebiegiem trasy będzie w znacznym stopniu utrudniony, a więzi społeczne pomiędzy mieszkańcami zostaną naruszone;

- j) wskazanie, że postulaty protestujących zostały uwzględnione w analizie wielokryterialnej zawartej w raporcie, podczas gdy analiza uwzględniła czynnik społeczny jedynie w niewielkim zakresie, tj. w odniesieniu do potencjalnej liczby wyburzonych budynków mieszkalnych oraz liczby budynków narażonych na oddziaływanie ponadnormatywnego hałasu;
2. art. 108 § 1 k.p.a. poprzez nadanie decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności, podczas gdy w przedmiotowym postępowaniu nie zaistniały przesłanki ustawowe określone w tym przepisie;
 3. art. 60 ust. 2 u.o.p. poprzez wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia, którego przebieg narusza miejsca bytowania orlika krzykliwego;
 4. art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a u.o.o.ś. poprzez nieuwzględnienie w wydanej decyzji oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na ludność, w tym zdrowie i warunki życia mieszkańców wsi Skrybicz;
 5. art. 66 ust. 1 pkt 2a u.o.o.ś. poprzez wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach w oparciu o nieprawidłowo wykonaną i nieaktualną inwentaryzację przyrodniczą, a także na podstawie zdezaktualizowanych, bo pochodzących z 2018 r., danych dotyczących cen gruntów oraz usług i materiałów budowlanych, które znalazły błędne zastosowanie w kryterium ekonomicznym w ramach przeprowadzonej analizy wielokryterialnej;
 6. art. 66 ust. 1 pkt 5 lit. a i lit. b u.o.o.ś. poprzez uznanie przedstawionych przez inwestora wariantów przebiegu inwestycji za realną alternatywę wobec wariantu inwestorskiego, w sytuacji gdy warianty przebiegu drogi DK65 (inwestorski i racjonalny wariant alternatywny) mają w przeważającej większości tożsamy przebieg oraz identyczne parametry w zakresie: przebiegu przez Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP), kolizji z ujęciami wód podziemnych, kolizji ze zinwentaryzowanymi złożami kruszywa naturalnego, przebiegu przez obszary o płytkim zaleganiu wód gruntowych, prognozowanego natężenia i struktury ruchu, zagospodarowania terenów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie, wartości zanieczyszczeń emitowanych do powietrza i warunków ich rozprzestrzeniania, oddziaływanie na stan areosanitarny, wartości stężeń zanieczyszczeń w odprowadzanych wodach opadowych i roztopowych, oddziaływania na strefy intensywnych przelotów nietoperzy, ilości i rodzajów wytwarzanych odpadów, oddziaływania na klimat, a także ryzyka wystąpienia poważnej awarii lub katastrofy naturalnej i budowlanej;
 7. art. 80 ust. 1 pkt 3 u.o.o.ś. poprzez nieuwzględnienie w wydanej decyzji wyników postępowania z udziałem społeczeństwa, tj. postulatów i zastrzeżeń komitetu protestacyjnego reprezentowanego przez [REDAKTOWANE], mieszkańców wsi Skrybicz, Sobolewo, ZO, mieszkańców wsi Łubniki oraz SMZJ, którzy zgodnie sprzeciwiali się forsowanemu przez inwestora wariantowi przebiegu trasy S19 i DK65.

ZO, powołując się na art. 78 § 1 w zw. z art. 136 k.p.a. wniosło o dopuszczenie dowodu w postaci opinii Janusza Kupisa z 13 lipca 2023 r. wraz z powołaną literaturą przedmiotu (w celu wykazania negatywnego oddziaływania planowanej inwestycji liniowej na miejsca bytowania orlika krzykliwego, nieprawidłowo wykonanej i nieaktualnej inwentaryzacji przyrodniczej będącej podstawą raportu, a także błędnej metodyki badań oraz nieprzydatności danych pozyskanych przez inwestora za pośrednictwem RDOŚ w Białymstoku w ramach „aktualizacji” informacji zawartych w raporcie) oraz dokumentacji fotograficznej ze współrzędnymi lokalizacyjnymi oraz wniosku o ustalenie strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu

i regularnego przebywania orlika krzykliwego z 28 sierpnia 2023 r. (w celu ustalenia rzeczywistych miejsc występowania orlika krzykliwego, ich kolizji z preferowanym wariantem inwestycji oraz wadliwości raportu w zakresie przeprowadzonej inwentaryzacji ornitologicznej).

Odwołujący się wnieśli również o wstrzymanie rygoru natychmiastowej wykonalności zaskarżonej decyzji. Jak już wyżej wskazano, postępowanie w tej sprawie zakończone zostało postanowieniem GDOŚ z 1 września 2025 r., znak: DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.226.2019.EW/KB/JSz.42, o odmowie wstrzymanie natychmiastowego wykonania decyzji.

ZO wnosi o uchylenie zaskarżonej decyzji w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia organowi I instancji.

Po przeanalizowaniu materiału dowodowego stwierdzono, co następuje.

Mając na uwadze zasadę dwuinstancyjności postępowania administracyjnego, której istotą jest zapewnienie stronom prawa do dwukrotnego rozpatrzenia i rozstrzygnięcia sprawy, organ w ramach postępowania odwoławczego dokonał analizy zgromadzonego materiału dowodowego, w tym wniosku o wydanie decyzji środowiskowej, raportu, uzupełnień raportu oraz treści decyzji RDOŚ w Białymstoku z 31 lipca 2023 r. GDOŚ uwzględnił w swojej analizie argumenty opisywane bardzo obszernie w odwołaniach. W toku postępowania odwoławczego, GDOŚ rozpatrzył sprawę w pełnym zakresie co do okoliczności faktycznych i prawnych, wnikliwie badając poprawność postępowania przeprowadzonego przez organ I instancji.

Analiza sprawy przeprowadzona przez GDOŚ w trakcie postępowania drugoinstancyjnego wykazała, że RDOŚ w Białymstoku przeprowadził ocenę oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko oraz wydał decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach w sposób poprawny, a nieznaczne uchybienia w czynnościach organu I instancji nie mają, w kontekście czynności podjętych przez organ odwoławczy, istotnego znaczenia dla sprawy.

GDOŚ, po weryfikacji akt sprawy, uznał za stosowne wezwanie inwestora do przedłożenia wyjaśnień merytorycznych dotyczących oddziaływania na środowisko przedmiotowej inwestycji, co dokonane zostało pismem z 6 kwietnia 2024 r., znak: DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.226.2019.EW/KB/JSz.38. Szczegółowy zakres wezwania obejmował następujące zagadnienia:

1. konieczność weryfikacji założeń projektowych przeprawy drogowej przez dolinę Narwi, w tym rozważenie objęcia estakadą stref doliny Narwi o najwyższym uwodnieniu w zasięgu wiosennych wezbrań, z uwzględnieniem starorzeczy i efemerycznych rozlewisk, tj. o długości ok. 300 m w kierunku północnym i ok. 400 m w kierunku południowych od koryta rzeki, z zachowaniem skrajni dla dużych ssaków kopytnych $\geq 5,0$ m (na długości min. 70% konstrukcji);
2. analizę oddziaływania przedsięwzięcia w fazie budowy i eksploatacji na bytowanie orlika krzykliwego (dotyczącą m.in. hałasu komunikacyjnego, utraty części obszaru żerowania, czy kolizji z pojazdami) wraz z propozycją adekwatnych działań minimalizujących w związku z występowaniem gniazda orlika krzykliwego i wszczętym przez RDOŚ w Białymstoku postępowaniem w sprawie ustalenia strefy ostoju, miejsca rozrodu i regularnego

przebywania orlika krzykliwego w oddziale 129C-ax-00, w leśnictwie Zabłudów na terenie Nadleśnictwa Żednia (współrzędne GPS: N53 1 26.8205 i E23 12 55.5768);

3. zbadanie w aktualnym okresie lęgowym zasiedlenia gniazda orlika krzykliwego, które znajduje się w obrębie 243 Leśnictwa Sokolnicki Las w Nadleśnictwie Dojlidy (na wysokości km 1+300 – 1+400 planowanej drogi krajowej nr 65);
4. analizę możliwości wykonania nawierzchni gruntowej lub z kruszywa wszelkich dróg dojazdowych/ technicznych/serwisowych zlokalizowanych w otoczeniu przejść dla zwierząt (w świetle obiektów oraz po 100 m od ich krawędzi w obu kierunkach).
5. wskazanie czy na obiekcie planowanym nad doliną Narwi planowane jest posadowienie ekranów akustycznych lub/i ekranów antyolśnieniowych.

Inwestor pismem z 18 czerwca 2024 r., znak: OBI.I-2.5302.2.3.2024.JW, częściowo odpowiedział na wezwanie z 6 kwietnia 2024 r. Następnie pismem z 22 listopada 2024 r., znak: OBI.I-2.5302.2.12.2024.JW, uzupełnił odpowiedź na wezwanie z 6 kwietnia 2024 r.

W związku ze wskazaną przez inwestora w aneksie z 18 czerwca 2024 r. techniczną możliwością wykonania estakady przecinającej dolinę rzeki Narwi o parametrach zbliżonych do wskazanych przez GDOŚ w wezwaniu z 6 kwietnia 2024 r. GDOŚ wezwał inwestora pismem z 9 stycznia 2025 r., znak: DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.226.2019.EW/KB/JSz.43, do doprecyzowania czy możliwe jest wykonanie obiektu o długości ok. 660 m (od km 36+190 do km 36+850, tj. przez całą szerokość doliny Narwi), z przęsłem nurtowym o szerokości minimalnej 60 m (parametry wskazane w raporcie dla racjonalnego wariantu najkorzystniejszego dla środowiska) z jednoczesnym zachowaniem światła pionowego $\geq 5,0$ m na długości min. 70% konstrukcji. Ponadto wezwano inwestora, w celu kompensacji barierowego oddziaływania planowanej drogi S19, do zaplanowania działań polegających na udrożnieniu korytarza ekologicznego doliny Górnej Narwi w rejonie mostu na istniejącej DK19 poprzez wykonanie wypłaszczeń nasypu drogowego o nachyleniu stoków 1:3, zarówno po południowej, jak i północnej stronie rzeki Narwi. GDOŚ wskazał, że przy planowaniu działań należy wziąć pod uwagę ograniczenia w postaci ogrodzenia pobliskiej karczmy Chutor oraz występowanie płatów siedliska 3150, będącego przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010 oraz wezwał inwestora do przeanalizowania oddziaływania planowanych działań kompensacyjnych, związanego z ewentualną wycinką drzew i krzewów, a także zajęciem siedlisk/stanowisk gatunków objętych ochroną prawną. Inwestor pismem z 30 stycznia 2025 r., znak: OBI.I-2.5302.4.1.2025.JW, odpowiedział na wezwanie z 9 stycznia 2025 r.

Przedłożone wyjaśnienia zostały przeanalizowane przez GDOŚ, który uznał je za wystarczające.

W wyniku czynności organu II instancji dokumentacja została więc zgromadzona w stopniu umożliwiającym pełne i prawidłowe rozpoznanie sprawy.

Na podstawie weryfikacji zebranych w sprawie w sprawie dokumentów, uzyskanych przez RDOŚ w Białymstoku stanowisk właściwych organów oraz przedłożonych przez wnioskodawcę wyjaśnień (zarówno na etapie postępowania prowadzonego przez organ I instancji, jak i w postępowaniu odwoławczym), jak również po analizie uwag złożonych przez strony postępowania, podmioty uczestniczące w nim na prawach strony oraz zainteresowane społeczeństwo można stwierdzić, że w przedmiotowej sprawie nie występują przesłanki odmowy uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia, a planowana inwestycja przy

zachowaniu wymogów określonych w niniejszej decyzji nie spowoduje uciążliwego oddziaływania dla terenów sąsiednich, nie wpłynie na pogorszenie stanu środowiska przyrodniczego ani nie będzie miała negatywnego wpływu na warunki życia i zdrowie ludzi.

GDOŚ, po zebraniu wyczerpującego materiału dowodowego, zawiadomieniem z 24 lipca 2025 r., znak: DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.226.2019.EW/KB/JSz.48, poinformował strony postępowania o możliwości zapoznania się z aktami sprawy oraz wypowiedzenia się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań. Materiał dowodowy dostępny był w siedzibie Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie. Strony poinformowane zostały, że decyzja kończąca postępowanie odwoławcze zostanie wydana nie wcześniej niż po upływie 14 dni od dnia doręczenia zawiadomienia z 24 lipca 2025 r. Zawiadomienie GDOŚ z 24 lipca 2025 r. zamieszczone zostało na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska oraz na tablicy ogłoszeń w siedzibie urzędu, jak również na tablicach ogłoszeń: Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku, Urzędu Gminy Bielsk Podlaski, Urzędu Gminy Juchnowiec Kościelny, Urzędu Miejskiego w Choroszczy, Urzędu Miejskiego w Supraślu, Urzędu Gminy Turośń Kościelna oraz Urzędu Miejskiego w Zabłudowie. We wskazanym wyżej terminie 14 dni żadna ze stron postępowania nie zapoznała się z aktami sprawy oraz nie wypowiedziała się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań.

Przeprowadzona analiza dokumentacji sprawy doprowadziła GDOŚ do konkluzji, iż w przedmiotowej sprawie nie występują przyczyny, które uzasadniałyby uchylenie zaskarżonej decyzji. Niezbędne natomiast było, w ocenie organu II instancji, zmodyfikowanie sentencji kwestionowanej decyzji poprzez wprowadzenie powyżej zawartych zapisów. Modyfikacja warunków realizacji przedsięwzięcia umożliwi ograniczenie negatywnego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na środowisko do poziomu, który można uznać za nieznaczący, co uzasadnione zostało poniżej.

GDOŚ uchylił i na nowo orzekł warunek zawarty w punkcie I.2.6 decyzji RDOŚ w Białymstoku (punkt 1 niniejszej decyzji). W warunku doprecyzowano jakie budynki należy badać pod kątem ewentualnych drgań (zabudowa znajdująca się w odległości do 30 m od terenu prowadzenia prac będących źródłem wibracji w zakresie 10 Hz – 80 Hz). GDOŚ wskazał, w jaki sposób należy dokonać oceny szkodliwości drgań w trakcie prowadzonych prac, a także wskazał czynności, jakie należy podjąć po ich stwierdzeniu.

W punkcie 2 niniejszej decyzji GDOŚ uchylił warunek zawarty w punkcie I.2.25 decyzji RDOŚ w Białymstoku i orzekł, uzupełniając go o konieczność kontroli miejsca realizacji przedsięwzięcia pod kątem obecności inwazyjnych gatunków obcych. W nowym brzmieniu warunku wskazano sposób postępowania w przypadku stwierdzenia obecności inwazyjnych gatunków obcych, określono także sposób zabezpieczenia przyziemi humusu przed przesuszeniem i rozwiewaniem.

Kolejnym zmienionym warunkiem jest warunek dotyczący nadzoru przyrodniczego, zawarty w punkcie I.2.34 decyzji RDOŚ w Białymstoku (punkt 3 niniejszej decyzji). Warunek w brzmieniu nadanym przez RDOŚ w Białymstoku oznaczał, że nadzór przyrodniczy, na każdym etapie realizacji przedsięwzięcia, powinien być złożony ze wszystkich wymienionych specjalistów, tj. herpetologa, teriologa, ornitologa, botanika, ichtiologa, fitosocjologa, dendrologa, entomologa, chiropterologa i malakologa. W ocenie GDOŚ taki wymóg jest

przeskalowany i nieuzasadniony. Skład nadzoru powinien być dostosowywany do aktualnie prowadzonych prac i frontu robót budowlanych.

W punkcie 4 niniejszej decyzji GDOŚ uchylił warunek zawarty w punkcie I.3.8 decyzji RDOŚ w Białymstoku i orzekł go na nowo, modyfikując sposób przejścia planowanej trasy przez dolinę Narwi. Modyfikacja warunku polega na zmianie parametrów planowanego obiektu inżynierskiego w dolinie Narwi, tj. mostu o długości ok. 159 m na estakadę (most krajobrazowy) obejmującą całą szerokość doliny Narwi. Zmiana ta podyktowana jest koniecznością zachowania drożności międzynarodowego korytarza ekologicznego Dolina Górnej Narwi GKPn-23A. Dolina Narwi stanowi jeden z najcenniejszych w Europie kompleksów siedlisk wodno-błotnych, włączonych do sieci Natura 2000 jako obszary Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010 i Dolina Górnej Narwi PLB200007 oraz posiada szczególne znaczenie dla ochrony bioróżnorodności w skali kontynentalnej. Planowana estakada będzie obiektem o długości ok. 660 m, zlokalizowanym od km ok. 36+190 do km ok. 36+850 planowanej trasy, czyli przez całą szerokość doliny rzecznej, z jednoczesnym zapewnieniem minimalnej szerokości przesła nurtowego wynoszącej 60 m oraz skrajni pionowej o wysokości minimum 5 m na długości minimum 70% obiektu. W ocenie GDOŚ taki most krajobrazowy zapewni zachowanie ciągłości warunków siedliskowych, gruntowo-wodnych i możliwości przemieszczania wszystkich gatunków roślin i zwierząt związanych z siedliskami wodno-błotnymi, w tym dużych zwierząt, całą szerokością doliny.

GDOŚ uchylił także i na nowo orzekł warunek zawarty w punkcie I.3.9 decyzji RDOŚ w Białymstoku (punkt 5 niniejszej decyzji). Ze względu na zmianę sposobu przejścia trasy przez dolinę Narwi i rezygnację z mostu, GDOŚ uznał za zasadne uchylene warunku mówiącego o jego szczegółach konstrukcyjnych. Rozwiązania konstrukcyjne dotyczące planowanej estakady, w tym minimalizujące ryzyko kolizji przelatujących ptaków z obiektem, zostaną doprecyzowane na etapie ponownej oceny oddziaływania na środowisko, która zostanie przeprowadzona przed wydaniem decyzji zezwalającej na realizację inwestycji drogowej (co doprecyzowano w warunku zawartym w punkcie VI decyzji RDOŚ w Białymstoku, zmienionymi w punkcie 16 niniejszej decyzji). W warunku I.3.9 decyzji RDOŚ w Białymstoku wprowadzono natomiast działania mające na celu udrożnienie korytarza migracyjnego Doliny Górnej Narwi poprzez wykonanie wypłaszczeń nasypów po obu stronach istniejącej drogi krajowej nr 19.

Kolejnym zreformowanym przez GDOŚ warunkiem jest warunek zawarty w punkcie I.3.11 decyzji RDOŚ w Białymstoku (punkt 6 niniejszej decyzji) zawierający listę przejść dla zwierząt wraz z ich lokalizacją i parametrami. Modyfikacja warunku spowodowana została zmianą parametrów obiektu przechodzącego przez dolinę Narwi - zaprojektowana zostanie i zbudowana estakada przez całą szerokość doliny rzecznej, z zachowaniem jej drożności migracyjnej. W warunku usunięto także przejście dolne w km 36+910, z uwagi na objęcie tego przejścia projektowaną estakadą. Naniesiono również poprawki natury redakcyjnej.

Zmieniony został także warunek zawarty w punkcie I.3.12.a decyzji RDOŚ w Białymstoku (punkt 7 niniejszej decyzji) dotyczący oświetlenia trasy w sąsiedztwie przejść dla średnich i dużych zwierząt oraz zaleceń co do tego oświetlenia w przypadku wybranych przejść. Zgodnie z nowym brzmieniem warunku trasa nie może być oświetlona po obu jej stronach (lewej i prawej) w pobliżu przejść dla zwierząt średnich i dużych (na odcinkach po 200 m od krawędzi przejść zlokalizowanych w obszarach leśnych i na odcinkach po 500 m od krawędzi

przejsć zlokalizowanych w terenie otwartym), z wyjątkiem przejść zlokalizowanych w km: (2+727), (5+837), (28+867), (35+146), (36+190), w przypadku których oświetlenie należy wykonać z uwzględnieniem wskazanych w warunku szczegółowych zaleceń. Modyfikacja warunku wynika także ze zmiany lokalizacji początku obiektu biegnącego przez dolinę Narwi (tj. w km 36+190).

W punkcie 8 niniejszej decyzji GDOŚ zreformował warunek zawarty w punkcie I.3.12.b decyzji RDOŚ w Białymstoku. Planowane przedsięwzięcie będzie oddziaływać w sposób bezpośredni i pośredni na siedliska trzmieli i innych zapylaczy (w tym pszczoł). Organ odwoławczy uznał więc za zasadne wprowadzenie konieczności kompensacji utraconych siedlisk tych owadów. Dla utrzymania należytej liczebności populacji i bioróżnorodności owadów zapylających niezbędne jest zapewnienie im siedlisk o odpowiednich parametrach, czyli miejsc do życia oraz odpowiednich źródeł pokarmu. Zapylenie kwiatów jest kluczowym procesem ekologicznym, utrata zapylaczy negatywnie wpływa na bezpieczeństwo żywnościowe oraz w krótkim czasie może zachwiać stabilnością ekosystemów. Oznacza to, że zapylacze muszą być traktowane jako strategiczny zasób przyrodniczy i należy je chronić. Relacje roślin i ich zapylaczy są niezwykle różnorodne i uważa się je za jeden z istotnych motorów ewolucji zarówno roślin kwiatowych jak i zapylaczy. Nieograniczona dostępność zapylaczy jest warunkiem tego, by rośliny wytworzyły pełnowartościowe owoce i żywotne nasiona. Niezakłócony proces zapylenia kwiatów ma też ogromne znaczenie dla ekosystemów, ponieważ to dzięki niemu pojawia się w nich wystarczająca ilość różnorodnych owoców i nasion, pozwalających na odnawianie się populacji roślin. To zaś umożliwia różnym gatunkom dziko żyjących zwierząt dostęp do wysokiej jakości pożywienia. Z wyżej przedstawionych przyczyn przy najściach na przejścia dla zwierząt dużych, po obu stronach drogi, należy wykonać siedliska zastępcze dla trzmieli oraz siedliska zastępcze dla innych zapylaczy (w szczególności pszczoł), w proporcji 1:1, z uwzględnieniem wskazanych w zmienionym warunku szczegółowych zasad dotyczących m. in. budowy gniazd i konstrukcji stanowiących siedliska zastępcze, ich parametrów, lokalizacji, orientacji czy sposobu zagospodarowania ich otoczenia (łąki kwietne z roślinami miododajnymi). Przy zakładaniu łąki kwietnej w przypadku roślin jednorocznych i dwuletnich będzie należało wysiać je dwukrotnie (raz w 1 roku i raz w 2 roku), a w przypadku bylin zastosować częściowo wysiew (przez 2 lata), a częściowo sadzonki (nasadzenia w grupach lub w rzędach), co zwiększy możliwości późniejszego przetrwania gatunków, gdyż zmieszanie jednostkowe może doprowadzić do opanowania powierzchni przez np. jeden gatunek, a sadzone rośliny w grupach są bardziej odporne na konkurencję ze strony innych roślin. Łąki kwietne będą koszone raz w roku przez okres 10 lat. Ponadto raz w roku przez okres 10 lat specjalista entomolog będzie kontrolować stan siedlisk zastępczych zapylaczy (konstrukcji) i nadzorować naprawy/odtworzenia w przypadku stwierdzenia uszkodzeń. W warunku zawarto także zasady kontroli udatności łąk kwietnych oraz działania, które należy podjąć w przypadku dominacji któregoś z gatunku lub rozrostu traw.

GDOŚ uchylił także warunek dotyczący ekranów przeciwoślennicowych zawarty w punkcie I.3.12.d decyzji RDOŚ w Białymstoku i orzekł jego nowe brzmienie (punkt 9 niniejszej decyzji). Zmiana wynika z faktu, że rozwiązania konstrukcyjne dotyczące estakady przez dolinę Narwi, w tym środki minimalizujące oddziaływanie na zwierzęta (m.in. ekrany antyślennicowe czy rozwiązania konstrukcyjne uwzględniające ochronę ptaków migrujących

doliną Narwi), zostaną doprecyzowane na etapie ponownej oceny oddziaływania na środowiska w ramach postępowania w sprawie uzyskania zezwolenia na realizację inwestycji drogowej.

W punkcie 10 niniejszej decyzji GDOŚ uchylił warunek dotyczący dróg serwisowych oraz pasów utwardzonego terenu dla potrzeb utrzymaniowych w obrębie przejść dla zwierząt i w strefie ich najść, zawarty w punkcie I.3.12.f decyzji RDOŚ w Białymstoku i umorzył postępowanie w tym zakresie. Wynika to z faktu, że o nawierzchni wszystkich dróg dojazdowych, technicznych, serwisowych, znajdujących się na szerokości przejść oraz w świetle najść orzeczono w warunku zawartym w punkcie I.3.12.g decyzji RDOŚ w Białymstoku, zmienionym w punkcie 11 niniejszej decyzji. W ocenie organu odwoławczego betonowa nawierzchnia dróg dojazdowych, technicznych, serwisowych, znajdujących się na szerokości przejść oraz w świetle najść, może tworzyć swoistego rodzaju barierę odstraszącą zwierzęta od korzystania z przejść, m.in. z powodu nagrzewania się powierzchni. Z związku z tym uznano za zasadne wskazanie, że drogi te w powyższych lokalizacjach muszą być wykonane z nawierzchni gruntowej lub kruszywa. W przypadku drogi gminnej nr DG106270B oraz drogi równoległej do przepustu w km 26+646 będącej drogą przeciwpożarową, wymagane są podwyższone parametry nośności i niedopuszczalne jest wykonanie nawierzchni gruntowej/z kruszywa.

Realizacja przedsięwzięcia wiązać się będzie z utratą miejsc lęgowych dziuplaków. Warunek dotyczący zminimalizowania tych strat zawarty został w punkcie I.3.21 decyzji RDOŚ w Białymstoku. W punkcie 12 niniejszej decyzji GDOŚ zreformował ten warunek a jego zmiana polega na wydłużeniu okresu (do 20 lat), w którym budki lęgowe należy poddawać czyszczeniu, naprawom, konserwacji i ewentualnym wymianom w przypadku zużycia. Ponadto budki powinny być zlokalizowane w miejscach, gdzie w okresie ich funkcjonowania nie będą dokonywane rębnie, mogące wpłynąć na skuteczność kompensacji. Jeżeli budka lęgowa, z uwagi na sposób gospodarowania drzewostanem, nie będzie mogła w dalszym ciągu zajmować swojej lokalizacji, należy ją przenieść. Takie działanie ma na celu zapewnienie trwałości kompensacji przyrodniczej.

GDOŚ zmienił także warunek dotyczący skrzynek dla nietoperzy zawarty w punkcie I.3.22 decyzji RDOŚ w Białymstoku (punkt 13 niniejszej decyzji). Zmiana warunku polega na wydłużeniu okresu (do 20 lat), w którym skrzynki należy poddawać czyszczeniu, naprawom, konserwacji i ewentualnym wymianom w przypadku zużycia. Skrzynki powinny być zlokalizowane w miejscach, gdzie w okresie ich funkcjonowania nie będą dokonywane rębnie, mogące wpłynąć na skuteczność kompensacji. Jeżeli skrzynka, z uwagi na sposób gospodarowania drzewostanem, nie będzie mogła w dalszym ciągu zajmować swojej lokalizacji, należy ją przenieść. Takie działanie ma na celu zachowanie trwałości kompensacji przyrodniczej.

W punkcie 14 niniejszej decyzji GDOŚ, w związku ze zmianą projektową w dolinie Narwi (estakada zamiast mostu), zreformował warunek dotyczący monitoringu wykorzystania przejść dla zwierząt, zawarty w punkcie IV.3 decyzji RDOŚ w Białymstoku.

W punkcie IV.4 decyzji RDOŚ w Białymstoku zawarto warunek w zakresie monitoringu przejść dla zwierząt poprzez rejestrację zwierząt przy pomocy automatycznych kamer wideo (tzw. wideopułapek), który został zmieniony w punkcie 15 niniejszej decyzji. GDOŚ uszczegółowił metodykę prowadzenia monitoringu, a także określił częstotliwość prowadzenia sesji monitoringowych. W warunku doprecyzowano także sposób prowadzenia

monitoringu przy pomocy rynien wypełnionych piaskiem, a także dopuszczono, jako metody dodatkowe monitoringu, identyfikację odchodów oraz śladów żerowania, uszkodzeń roślin itp. Uszczegółowiono ponadto, co powinny zawierać wyniki monitoringu przejść dla zwierząt, a mianowicie: listę gatunków zwierząt stwierdzonych na przejściu, strukturę gatunkową zwierząt, częstość użytkowania przejścia przez dany gatunek, stałość występowania gatunku na przejściu, a także interpretację wyników.

Ostatnim zmienionym przez GDOŚ warunkiem jest warunek zawarty w punkcie VI decyzji RDOŚ w Białymstoku (punkt 16 niniejszej decyzji). W zreformowanym warunku uszczegółowiono zakres zagadnień, które muszą zostać doprecyzowane bądź ponownie przeanalizowane na etapie ponownej oceny na środowisko w ramach postępowania w sprawie wydania decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej. W szczególności, jeśli chodzi o zaprojektowania nawierzchni, pasów zieleni i nasadzeń na terenie Miejsc Obsługi Podróżnych i parkingów, należy rozważyć wydzielenie i zagospodarowanie pasów zieleni o powierzchni minimum 1 m² na każde 10 m² parkingu. Pasy zieleni powinny być zlokalizowane wewnątrz terenu wyznaczonego zewnętrzną krawędzią miejsc parkingowych. W pasach zieleni powinno się nasadzić drzewa (np. w formie piennej), wysokie trawy lub pnącza (wraz z konstrukcją umożliwiającą im wzrost). Powinno się posadzić minimum 1 drzewo na każde 20 m² utwardzonych dróg na terenie MOP (kołowych i pieszych ciągów komunikacyjnych związanych technologicznie z parkingiem). Gatunki drzew powinno się dobrać w taki sposób, aby minimum 20% nasadzonych drzew po osiągnięciu fazy dojrzałej miało wysokość minimum 20 m. Nasadzenia powinno się zlokalizować w szczególności w sąsiedztwie powierzchni utwardzonych. Niezasklepiene części MOP powinny być obsadzone mieszkanką traw (minimum 4 różne gatunki). Należy również rozważyć zastosowanie ażurowej nawierzchni parkingów.

Po analizie akt sprawy organ odwoławczy nie podzielił stanowiska odwołujących się, co do zarzutów nie dotyczących zreformowanych części decyzji.

Odpowiadając na zarzuty podniesione w odwołaniu przez PNRWI GDOŚ przedstawia poniższe wyjaśnienia.

Ad.1, 3 i 4

Uzasadniając zarzut 1, dotyczący naruszenia art. 66 ust. 1 pkt 2 lit. a u.o.o.ś. w zw. z art. 66 ust. 1 pkt 6a lit. e) u.o.o.ś. w zw. z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a) u.o.o.ś. w zw. z art. 33 ust. 1 pkt 3 u.o.p. odwołujący się wskazali, że skutki przyrodnicze kolizji drogi ekspresowej S19 z korytarzem GKPN-23A będą wszechstronne i wielkoskalowe. Spowoduje ona izolację siedlisk Puszczy Białowieskiej od kompleksów leśnych po jej zachodniej stronie, co doprowadzi do zahamowania przepływu osobników wielu gatunków zwierząt i brak napływu migrantów z najlepiej zachowanych, stabilnych populacji puszczańskich.

PNRWI stoi na stanowisku, że na etapie opracowania dokumentacji na potrzeby wydania zaskarżonej decyzji popełniono szereg poważnych w skutkach błędów w zakresie analizy oddziaływania drogi na sieć korytarzy ekologicznych i ochronę łączności ekologicznej. W raporcie, a w konsekwencji wadliwie przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego również w decyzji RDOŚ w Białymstoku, nie uwzględniono właściwej, rzeczywistej roli i znaczenia przecinanego korytarza ekologicznego GKPN23A dla zachowania łączności

ekologicznej w skali krajowej. PNRWI uważa, że analiza kolizji inwestycji z siecią korytarzy ekologicznych warunkujących utrzymanie spójności sieci obszarów chronionych powinna być podstawą poprawnego projektowania działań minimalizujących i kompensacyjnych związanych z negatywnym wpływem inwestycji na obszary Natura 2000 Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010 i Dolina Górnej Narwi PLB200007. Rozwiązania minimalizujące (przejścia dla zwierząt) zaproponowane w raporcie i przeniesione do kwestionowanej decyzji należy uznać za niewystarczające do zachowania ciągłości korytarza ekologicznego GKPn23A (nie zapewnią one zachowania łączności ekologicznej na poziomie wymaganym dla utrzymania funkcjonalnej i strukturalnej łączności siedlisk oraz swobodnego przepływu osobników pomiędzy populacjami zwierząt), przez co decyzja jest wadliwa a zawarte w niej warunki powinny zostać zmienione. Budowa przewidzianych w zaskarżonej decyzji przejść nie zapewni bowiem skutecznej minimalizacji oddziaływań barierowych - PNRWI jako pewne ocenia prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań barierowych o charakterze znaczącym.

Według odwołujących się, wadliwie ustalone parametry i lokalizacja przejść dla zwierząt wskazana w decyzji RDOŚ w Białymstoku wymaga uzupełnienia o dodatkowe obiekty.

Odnosząc się do zarzutów PNRWI dotyczących zachowania drożności międzynarodowego korytarza ekologicznego Dolina Górnej Narwi GDOŚ wskazuje, że w toku postępowania odwoławczego uznano za konieczne zweryfikowanie przyjętych założeń projektowych dotyczących przeprawy drogowej przez dolinę Narwi, która znajduje się w granicach korytarza ekologicznego o randze międzynarodowej GKPn23A Dolina Górnej Narwi. GDOŚ zgadza się z PNRWI, że korytarz ten stanowi funkcjonalne połączenie Puszczy Białowieskiej oraz siedlisk leśnych Białorusi i Ukrainy z kompleksami leśnymi centralnej i zachodniej Polski i w dalszej kolejności Europy Zachodniej. Przecinany korytarz to główna oś przemieszczania dużych ssaków w skali kontynentalnej takich jak wilk, ryś, żubr, łoś. GDOŚ podziela także pogląd, że przyjęte przez RDOŚ w Białymstoku rozwiązania odbiegają od parametrów przewidzianych dla mostów w dolinach rzecznych o wysokiej wartości przyrodniczej, zalecanych przez polską i europejską literaturę specjalistyczną.

Z uwagi na fakt, że Dolina Narwi stanowi jeden z najcenniejszych w Europie kompleksów siedlisk wodno-błotnych, włączonych do sieci Natura 2000 jako obszary Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010 i Dolina Górnej Narwi PLB200007 oraz posiada szczególne znaczenie dla ochrony bioróżnorodności w skali kontynentalnej, w niniejszej decyzji nałożono obowiązek wykonania estakady (mostu krajobrazowego) obejmującej całą dolinę Narwi, której parametry wskazano w zmienionym w punkcie 4 niniejszej decyzji warunku zawartym w punkcie I.3.8 decyzji RDOŚ w Białymstoku. W ocenie GDOŚ obiekt taki zapewni zachowanie ciągłości warunków siedliskowych, gruntowo-wodnych i możliwości przemieszczania wszystkich gatunków roślin i zwierząt związanych z siedliskami wodno-błotnymi.

W tym miejscu należy odnieść się do przedłożonego przez inwestora raportu z monitoringu. Konieczność przeprowadzenia monitoringu wynikała z warunku nałożonego w decyzji GDOŚ z 4 czerwca 2021 r. i miała na celu pozyskanie wiedzy o poziomie aktywności lokalnych populacji zwierząt doliną Narwi w rejonie mostu w ciągu DK19. Po zapoznaniu się raportem organ odwoławczy przychylił się do poglądu wyrażonego przez PNRWI, że monitoring nie został poprawnie zrealizowany, a zastosowana metodyka była niepoprawna w

stosunku do celu opracowania i stawianych pytań, a w konsekwencji sformułowane wnioski są merytorycznie błędne. Uszczegóławiając powyższe należy stwierdzić, m.in. że:

- metodyka nie zawierała informacji na temat harmonogramu, liczby i sposobu wykonywania kontroli terenowych, warunków pogodowych, metody identyfikacji tropów, wyznaczania powierzchni kontrolnych, warunków terenowych panujących w trakcie tropień oraz topień zimowych (pokrywa śnieżna, czas zalegania, stopień pokrycia),
- nie podano informacji na temat wysokości montażu kamer i kąta ich nachylenia, w związku z czym nie wiadomo czy całe światło mostu zostało objęte monitoringiem,
- nie wyjaśniono, na jakiej podstawie dokonano wyboru rozmieszczenia i ustawienia kamer, czy dokonano próbnego montażu i przeprowadzono testy w celu wyboru optymalnych ustawień,
- nie wyjaśniono czy wykonywano kontrole poprawności funkcjonowania instalacji w trakcie sesji monitoringowych,
- przyjęto niepoprawne metodycznie założenie, że ten sam obiekt zarejestrowany przez kilka kamer jest traktowany i liczony jako oddzielne zdarzenie. Obserwacje miały zaś na celu mieć ustalenie rzeczywistej aktywności zwierząt i ludzi w strefie pod mostem i w jego otoczeniu,
- dokonany podział na okresy fenologiczne nie odzwierciedla pór roku, nie uzasadniono także merytorycznie takiego podziału,
- błędnie założono, że monitoring 24 h/dobę jest rzadko stosowany. W przypadku monitoringu video normą jest realizacja w formie ciągłych obserwacji, np. dwa tygodnie w miesiącu. Nie wiadomo kiedy dokładnie kamery były uruchomione,
- nie określono konkretnie, jakiego obszaru dotyczą wnioski i co dokładnie znaczy określenie „w rejonie mostu”. Wnioski nie zostały odpowiednio udokumentowane i nie wynikają w wielu przypadkach z obserwacji lub wykonanych analiz. Niektóre wnioski są sprzeczne z wiedzą przyrodniczą, np. obecność zadrzewień w dolinach rzecznych nie jest warunkiem koniecznym dla przemieszczania wielu gatunków o niskiej antropofobii (łoś, dzik, sarna); występowanie okresowych zalewów nie dyskwalifikuje obszaru do migracji gatunków o dużych zdolnościach brodzenia (np. łoś); rozmieszczenie i zasięg zabudowy kubaturowej w otoczeniu rzeki nie powodują obecności pełnych barier ekologicznych i całkowitego dostępu do nurtu rzeki i przerwania ciągłości ekologicznej pomiędzy kompleksami leśnymi i strefą zalewowych łąk w dolinie rzecznej,
- niski poziom aktywności migracyjnej odnotowany pod mostem nie uprawnia do wnioskowania o poziomie tej aktywności w całej dolinie; z przedstawionych w raporcie danych wynika, że poza videomonitoringiem nie wykonano regularnych i poprawnych metodycznie obserwacji przekraczania przez zwierzęta DK19 poza zasięgiem mostu, przez co nie pozyskano danych kluczowych do formułowania wniosków w zakresie skali i intensywności migracji w zasięgu doliny; uwzględniając fakt, że zwierzęta omijają przeprawę mostową i jej funkcjonowanie jako przejścia jest ograniczone - należy spodziewać się wzmożonego przekraczania DK19 po powierzchni, w poprzek nasypów, co wymaga przeprowadzenia stosownych obserwacji na całym łukowym odcinku doliny,
- brak rozpoznania rzeczywistej skali przemieszczania zwierząt w obszarze całej doliny nie pozwala na ocenę czy przyjęte parametry mostu w ciągu drogi ekspresowej S19 będą wystarczające dla zachowania ciągłości funkcji ekologicznych - przedstawiony w tym

zakresie wniosek nie został poparty odpowiednimi dowodami; poznanie skali i intensywności migracji w obszarze całej doliny, a następnie porównanie uzyskanych danych z aktywnością gatunków na istniejących mostach (przejściach w dolinach rzecznych), potwierdzoną w ramach monitoringów realizowanych przez GDDKiA, pozwoli obiektywnie ocenić czy przyjęte parametry przejścia dla drogi ekspresowej S19 zapewnią zachowanie obecnego poziomu i skali przemieszczania zwierząt w dolinie Narwi,

- na podstawie wyliczonego zagęszczenia osobników w obwodach łowieckich nie można ustalić skali i intensywności migracji poszczególnych gatunków i tym samym dokonywać poprawnej oceny wyników uzyskanych dla mostu; dane dotyczące zagęszczenia nie opisują w żaden sposób aktywności przestrzennej osobników, dodatkowo opierają się na obarczonych dużym błędem szacunkach łowieckich oraz nie dotyczą siedlisk wodno-błotnych tylko okolicznych lasów; wyniki aktywności zwierząt dla mostu są niskie, ale należy je odnieść i ocenić względem wyników aktywności zwierząt uzyskanych dla innego obszaru referencyjnego, np. transektu przecinającego siedliska gatunków w dolinie Narwi w strefie oddalonej od mostu i przebiegu DK19.

Ponadto raport z monitoringu w obecnej formie nie przedstawia i nie ocenia rzeczywistego poziomu aktywności migracyjnej w całej dolinie ze względu na brak odpowiedniego rozpoznania terenowego poza zasięgiem mostu. Przedstawione wyniki i wnioski w raporcie nie potwierdzają ani nie dokumentują rzeczywistego znaczenia doliny rzeki jako korytarza migracyjnego fauny, a wyłącznie potwierdzają niskie znaczenie mostu w ciągu DK19 jako przejścia dla zwierząt. Sformułowane wnioski końcowe o niskim znaczeniu doliny dla migracji zwierząt nie mają odpowiedniego podparcia merytorycznego.

Należy przychylić się do stwierdzenia zawartego w „Opinii eksperckiej do opracowania pn. „Raport roczny za okres od 1.09.2021 do 31.08.2022 r. obejmującego monitoring migracji fauny doliną rzeki Narwi w rejonie mostu znajdującego się w ciągu drogi krajowej nr 19 i monitoring na obszarze istniejącej trasy drogi DK 19 w rejonie istniejącego skrzyżowania DK19 z DP nr 1483B” wykonanego przez Silva-expert mgr inż. Rafał Miklas, wrzesień 2022” autorstwa Rafała Kurka z 27 lipca 2023 r., dalej opinia Kurka, że aktualnie jedynym uprawnionym i udokumentowanym faktem (w ramach zrealizowanego monitoringu) jest potwierdzenie, że funkcjonalność przejścia dla zwierząt pod mostem w ciągu DK19 jest bardzo niska. Dlatego też, oprócz budowy estakady w ciągu drogi ekspresowej S19, obejmującej całą szerokość doliny Narwi, GDOŚ w niniejszej decyzji nałożył obowiązek podjęcia działań mających na celu udrożnienie korytarza ekologicznego Górnej Narwi w rejonie mostu w ciągu DK19 (zmieniony w punkcie 5 niniejszej decyzji warunek zawarty w punkcie I.3.9 decyzji RDOŚ w Białymstoku). Zostaną ukształtowane nasypy po obu stronach istniejącej DK19 o nachyleniu nie większym niż 1:3 na długości minimum 80 m, tj. po stronie północnej mostu nad Narwią – od km ok. 90+610 do km ok. 90+690 i po stronie południowej mostu – od km ok. 90+950 do km ok. 91+030. Częściowo zlikwidowane zostaną także bariery ochronne na odcinku drogi przebiegającym przez dolinę Narwi. Zmiana nachylenia skarp zostanie zaprojektowana przy uwzględnieniu wymaganej przepisami BRD (bezpieczeństwo ruchu drogowego) długości drogowych barier ochronnych oraz ochrony i pozostawienia w stanie niezmiennym zinventaryzowanych przy istniejącej przeprawie zbiorników stanowiących siedlisko 3150 *Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion*. Istniejąca DK19 po oddaniu do użytkowania całego

ciągu drogi ekspresowej S19 stanie się docelowo drogą niższego rzędu (wojewódzką). Prognozuje się, że natężenie ruchu w ciągu istniejącej DK19 w roku 2035 powinno wynosić ok. 1000 pojazdów/dobę. Dodatkowo w celu ograniczenia prędkości pojazdów na tym odcinku możliwe będzie zastosowanie dodatkowych rozwiązań projektowych (np. zmniejszenie przekroju drogi) i organizacyjnych (np. wprowadzenie odcinkowego pomiaru prędkości). Powyższe działania zwiększą możliwość przekraczania drogi przez zwierzęta, a tym samym wpłyną na udrożnienie korytarza Dolina Górnej Narwi. Zmiana nachylenia skarp wymagała będzie wycinki drzew i krzewów na ww. 80-metrowych odcinkach. Od strony północnej wycince podlegać będą pojedyncze drzewa (wierzba, olcha czarna) i krzewy. Od strony południowej wycinka obejmie skarpy i ich podnóża o powierzchni ok. 600 m². Obecnie teren ten porastają różne gatunki wierzb, brzozy, olchy czarnej, jesionów i klonu. Są to drzewa częściowo o krzewiastym pokroju, stosunkowo młode, bez wykształconych dziupli. Wycinka ta zostanie zrekompensowana poprzez nasadzenia wprowadzone w pobliżu przejścia górnego projektowanego w km 35+600 oraz przejścia dolnego w km 37+972 (warunek zawarty w punkcie I.3.12 decyzji RDOŚ w Białymstoku).

Podsumowując rozważania na temat drożności międzynarodowego korytarza ekologicznego Dolina Górnej Narwi GDOŚ wskazuje, że możliwość migracji zwierząt zostanie zachowana poprzez wybudowanie następujących przejść dla zwierząt dużych:

- przejście dolne zintegrowane z ciekim w km 35+146 o minimalnej przestrzeni dostępnej dla zwierząt 2 × 5 m szerokości i 5 m wysokości;
- przejście górne w km 35+600 z przestrzenią dostępną dla zwierząt szerokości 50 m;
- przejście w km od ok. 36+190 do km ok. 36+850 pod estakadą biegnącą całą szerokością doliny Narwi;
- przejście dolne samodzielne w km 37+972 o minimalnej przestrzeni dostępnej dla zwierząt 20 m szerokości i 5 m wysokości;
- przejście dolne samodzielne w km 39+014 o minimalnej przestrzeni dostępnej dla zwierząt 15 m szerokości i 5 m wysokości.

W ocenie GDOŚ powyższe przejścia wraz z działaniami zaplanowanymi do realizacji w rejonie mostu w ciągu DK19 będą stanowić optymalny system gwarantujący zachowanie drożności korytarza ekologicznego Dolina Górnej Narwi, który stanowi funkcjonalne połączenie Puszczy Białowieskiej oraz siedlisk leśnych Białorusi i Ukrainy z kompleksami leśnymi centralnej i zachodniej Polski i w dalszej kolejności Europy Zachodniej. Zostanie także zachowana integralność i spójność sieci Natura 2000, w tym obszarów Natura 2000 Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010 i Dolina Górnej Narwi PLB200007, a więc także kluczowa droga przemieszczania gatunków związanych z kompleksami leśnymi (w tym dużych ssaków drapieżnych) oraz dolinami rzecznyymi – w skali całej Europy Środkowej.

Należy także wskazać, że długość kolizji planowanej drogi ekspresowej S19 (odcinek Choroszcz – Płoski) z korytarzem migracyjnym GKPn-23A Dolina Górnej Narwi to ok. 4,5 km. Dotychczasowa praktyka GDOŚ pokazuje, że w przypadku korytarzy migracyjnych zwierząt o znaczeniu kontynentalnym lub krajowym, wykorzystywanych przez ssaki o dużych arealach osobniczych i długich wędrówkach dobowych (żubr, łoś, jeleń, wilk, ryś, niedźwiedź), odległości 1-2 km pomiędzy poszczególnymi przejściami dla dużych zwierząt są wystarczające z punktu widzenia zachowania ich drożności. Na odcinku kolidującym z korytarzem

migracyjnym zaplanowano 3 duże przejścia oraz estakadę przez całą szerokość doliny Narwi, pod którą zachowana zostanie migracja, także wspomnianego w odwołaniu żubra.

Jednocześnie, abstrahując od kwestii systemu przejść dla zwierząt, należy zauważyć, że migracja zwierząt z Puszczy Białowieskiej odbywa się nie tylko Doliną Narwi, ale także na północ w kierunku Puszczy Knyszyńskiej i dalej na zachód w kierunku Biebrzańskiego Parku Narodowego, a także na południe w kierunku Lasów Mielnickich i Doliny Dolnego Bugu.

Odnosząc się do podniesionej przez PNRWI kwestii nowej lokalizacji węzła (po południowej stronie Narwi, zamiast pierwotnej lokalizacji po stronie północnej rzeki) GDOŚ zwraca uwagę, że zgodnie z raportem (s. 445) węzeł ten będzie zlokalizowany w km ok. 0+185 drogi ekspresowej S19 Płoski – Chlebczyn (w rejonie istniejącego skrzyżowania drogi powiatowej DP1591B i DK19), a więc poza zakresem niniejszego postępowania.

Odnosząc się do zarzutu dotyczącego przejść dla zwierząt w rejonie Białegostoku i przeskalowanych rozwiązań z tym związanych, GDOŚ stwierdza, że istotne znaczenie dla migracji zwierząt mają obszary leśne, doliny cieków, ale także tereny otwarte, które nie zostały przekształcone inwestycyjnie. Przejścia dla zwierząt dla przedmiotowego przedsięwzięcia zaprojektowano nie tylko na podstawie analizy przebiegu korytarzy ekologicznych, ale także szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczej. Wzdłuż rzek i małych cieków (np. rowów melioracyjnych) zinwentaryzowano ciągi ekologiczne o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, które współtworzą system biologicznego funkcjonowania terenu – trasy migracji dużych, a także średnich i drobnych zwierząt. Ponadto przy wyborze lokalizacji i rodzaju przejść kierowano się także takimi czynnikami, jak np. rzeźba terenu, rozmieszczenie naturalnych struktur przestrzennych sprzyjających migracjom fauny (ciągi gęstych zakrzewień i zadrzewień, jary, wąwozy, wały ziemne), które powodują ukierunkowanie się przemieszczania zwierząt. Niezmiernie ważnym elementem był także wspomniany układ sieci hydrograficznej, czyli doliny rzeczne i strefy brzegowe cieków. Podobnie jak w korytarzu GKPN-23A Dolina Górnej Narwi, w innych miejscach na przebiegu planowanej trasy, w tym poza wyznaczonymi korytarzami ekologicznymi stwierdzono występowanie łośa, jelenia, sarny, dzika, łasicy, gronostaja itp. Niemniej jednak GDOŚ, dostrzegając problem postępującej antropopresji i w konsekwencji zabudowy w rejonie Białegostoku, wskazał na konieczność weryfikacji przyjętych założeń projektowych dotyczących parametrów przejść dla zwierząt w ciągu DK65, w szczególności przejść górnych o szerokości 50 m i dolnych o wysokości 5 m, pod kątem analizy realnych potrzeb przyrodniczych w strefie podlegającej silnej urbanizacji.

Ponadto organ odwoławczy podziela stanowisko PNRWI, że w ramach ponownej oceny oddziaływania na środowisko należy również zwrócić szczególną uwagę na:

- analizę porównawczą w zakresie zajętości terenu i oddziaływań różnych technologii budowy estakady przez dolinę Narwi, z uwzględnieniem technologii nasuwania podłużnego i betonowania nawisowego,
- weryfikację konieczności umocnienia koryta Narwi na długości ok. 250 m w związku ze zmianą projektową planowanego obiektu przez dolinę Narwi (estakada obejmująca całą szerokość doliny),

co znalazło odzwierciedlenie w sentencji niniejszej decyzji (zmieniony w punkcie 16 niniejszej decyzji warunek zawarty w punkcie VI decyzji RDOŚ w Białymstoku).

Odnosząc się do postulatu nałożenia obowiązku wykonania dróg dojazdowych i technicznych/serwisowych w otoczeniu przejść dla zwierząt, o nawierzchni gruntowej lub z

kruszywa GDOŚ wskazuje, że inwestor będzie zobowiązany do wykonania wszelkich dróg dojazdowych, technicznych i serwisowych w otoczeniu przejść dla zwierząt, zlokalizowanych poza ogrodzeniem drogi, w strefie dostępnej dla zwierząt, oprócz drogi gminnej nr DG106270B biegnącej pod przejściem zintegrowanym w km 3+895 oraz drogi równoległej do przepustu w km 26+646 będącej drogą przeciwpożarową, z nawierzchni gruntowej lub z kruszywa – na szerokości obiektów i w świetle najść na przejścia (zmieniony w punkcie 11 niniejszej decyzji warunek zawarty w punkcie I.3.12.g decyzji RDOŚ w Białymstoku). W przypadku drogi gminnej nr DG106270B oraz drogi równoległej do przepustu w km 26+646, będącej drogą przeciwpożarową, wymagane są podwyższone parametry nośności i niedopuszczalne jest wykonanie nawierzchni gruntowej lub z kruszywa.

Podsumowując, GDOŚ stoi na stanowisku, że w analizowanej sprawie raport został prawidłowo zweryfikowany, a po jego uzupełnieniu stanowi prawidłową podstawę do przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. W ocenie GDOŚ zaprojektowane w wyniku tej oceny przejścia dla zwierząt wraz z działaniami zaplanowanymi do realizacji w rejonie mostu w ciągu DK19 stanowią optymalny system gwarantujący zachowanie drożności korytarza ekologicznego Dolina Górnej Narwi. Zarzut naruszenia art. 66 ust. 1 pkt 2 lit. a u.o.o.ś. w zw. z art. 66 ust. 1 pkt 6a lit. e) u.o.o.ś. w zw. z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a) u.o.o.ś. w zw. z art. 33 ust. 1 pkt 3 u.o.p. należy zatem uznać za niesłuszny.

Ad. 2

Odnosząc się do podniesionego przez PNRWI zarzutu naruszenia art. 33 ust. 1 pkt 3 u.o.p. w zw. z art. 34 ust. 1 u.o.p. w zakresie analizy oddziaływania planowanej drogi S19 na obszary Natura 2000, GDOŚ szczegółowo przeanalizował tę kwestię na etapie postępowania odwoławczego. Wynik tej analizy wskazuje, że oddziaływanie na etapie realizacji, jak również eksploatacji inwestycji, będzie mieć nieznaczący charakter przy zastosowaniu działań minimalizujących wskazanych w kwestionowanej decyzji. W szczególności chodzi tu o warunki dotyczące m.in. budowy przejść dla zwierząt, budowy mostu nad Narwią, wygrodzień herpetologicznych czy prowadzenia nadzoru przyrodniczego.

Warto również w tym miejscu dodać, że projektowana droga ekspresowa S19 przetnie obszary Natura 2000 na odcinku, na którym obszary te są najwęższe (około 750 m), podczas gdy szerokość tych obszarów w innych częściach doliny wynosi od 2 km do 9 km (a obszary rozciągają się na długości około 55 km). Oznacza to, że oddziaływanie zostanie ograniczone do możliwie najwęższego odcinka obszarów Natura 2000.

GDOŚ nie może zatem zgodzić się z zarzutem PNRWI o braku właściwej analizy znaczącego negatywnego oddziaływania na cele ochrony obszarów Natura 2000.

Odnosząc się zaś do przywołanych przez odwołujących się wyroków, to GDOŚ zgadza się co do zasady z zacytowaną tezą o zakazie pogarszania integralności obszarów Natura 2000 z pierwszego z nich (wyrok NSA z 30 października 2018 r., sygn. akt II OSK 2601/16), jednakże zaznacza, że treści wyroku i okoliczności w jakich zapadł nie zna, nie jest on bowiem publicznie dostępny.

Ponadto, jak wyżej już wskazano, planowane przedsięwzięcie nie narusza zakazu wyrażonego w art. 33 ust. 1 pkt 3 u.o.p., zgodnie z którym zabrania się, z zastrzeżeniem art. 34 u.o.p., podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w

szczegółności pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Jeśli chodzi o drugi powoływany wyrok (wyrok NSA z 25 lutego 2015 r., sygn. akt II OSK 1829/1), nakazujący traktować brak przeprowadzenia odpowiedniej oceny oddziaływania na środowisko jako naruszenie art. 33 ust. 3 u.o.p., to z jego tezą GDOŚ również się zgadza, aczkolwiek pozostaje ona bez związku z niniejszą sprawą i zacytowana została przez PNRWI jedynie w części co zniekształciło jej znaczenie. Wyrok ten dotyczy przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, dla którego nie stwierdzono obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Z tego powodu w wyroku tym wskazano, że choć „Rażące naruszenie art. 33 ust. 3 u.o.p. należy wiązać z pominięciem przeprowadzenia odpowiedniej oceny oddziaływania na zasadach określonych w ustawie z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko” to jednocześnie „Nie ma podstaw do łączenia z art. 33 ust. 3 u.o.p. rażącego naruszenia prawa w odniesieniu do wyników tej oceny”. Druga część tezy tego wyroku znajduje zatem zastosowanie w analizowanym przypadku. Planowana trasa S19 zalicza się do przedsięwzięć zawsze znacząco oddziałujących na środowisko, dla których przeprowadza się ocenę oddziaływania na środowisko i ocena ta wskazała na brak znaczącego oddziaływania na obszary Natura 2000.

Jako niezrozumiałe GDOŚ postrzega, wskazane przez PNRWI przy tym zarzucie, powiązanie ewentualnego naruszenia zakazu wprowadzonego w art. 33 ust. 1 pkt 3 u.o.p. z przesłankami wynikających z art. 34 ust. 1 u.o.p. (w myśl tego przepisu, jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, a na obszarach morskich - dyrektor właściwego urzędu morskiego, może zezwolić na realizację planu lub działań, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszary znajdujące się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej).

Naruszenie integralności obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami jest jedną z przyczyn stwierdzenia znaczącego negatywnego oddziaływania i jego prawidłowe wykazanie nie jest uzależnione od przebadania przesłanek z art. 34 ust. 1 u.o.p. Analiza przesłanek z art. 34 ust. 1 u.o.p. ma zastosowanie jedynie wtedy, gdy dla przedsięwzięcia stwierdzi się znaczące negatywne oddziaływanie na obszar Natura 2000.

W analizowanej sprawie nie stwierdzono znaczącego oddziaływania na obszar Natura 2000, w tym naruszenia integralności obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami, nie badano więc przesłanek z art. 34 ust. 1 u.o.p.

Zarzut w zakresie naruszenia art. 33 ust. 1 pkt 3 u.o.p. w zw. z art. 34 ust. 1 u.o.p. GDOŚ uznaje za niezasadny.

Ad. 5

Ostatni zarzut podniesiony przez PNRWI dotyczy naruszenia art. 108 § 1 k.p.a. poprzez nadanie decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności ze względu na ochronę zdrowia lub życia ludzkiego, inny interes społeczny oraz wyjątkowo ważny interes strony, mimo że nie zostały spełnione przesłanki nadania decyzji tego rygoru, ponieważ nie dokonano wyważenia

tych interesów i interesu ochrony środowiska, który przemawia przeciwko natychmiastowej realizacji inwestycji.

Stosownie do art. 108 § 1 k.p.a., decyzji, od której służy odwołanie, może być nadany rygor natychmiastowej wykonalności, gdy jest to niezbędne ze względu na ochronę zdrowia lub życia ludzkiego albo dla zabezpieczenia gospodarstwa narodowego przed ciężkimi stratami bądź też ze względu na inny interes społeczny lub wyjątkowo ważny interes strony. W tym ostatnim przypadku organ administracji publicznej może w drodze postanowienia zażądać od strony stosownego zabezpieczenia.

Odwołujący się powołali się na orzecznictwo sądów administracyjnych cytując szereg wyroków wskazujących, przy nadawaniu decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności, na konieczność wykazania „niezbędności” niezwłocznego wdrożenia decyzji w życie.

PNRWI w uzasadnieniu odwołania odniosło się również do wskazań doktryny w zakresie przesłanki „niezbędności” i ścieśniającej wykładni przesłanek uzasadniających nadanie decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności, które są zbieżne z wyżej przedstawionymi wyrokami sądów administracyjnych.

GDOŚ zgadza się z powoływanymi tezami sądów administracyjnych oraz wskazaniem doktryny i stoi na stanowisku, że w badanej sprawie wykazano „niezbędność” niezwłocznego wdrożenia decyzji w życie a nadanie decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności ma charakter incydentalny i oparte jest na ścisłym zamkniętym katalogu przesłanek, co wykazano zarówno w kwestionowanej decyzji, jak i poniżej, przy analizie zarzutów PNRWI.

RDOŚ w Białymstoku nadał zaskarżonej decyzji rygor natychmiastowej wykonalności „ze względu na ochronę zdrowia lub życia ludzkiego, inny interes społeczny oraz wyjątkowo ważny interes strony” (s. 114 zaskarżonej decyzji).

Zdaniem PNRWI, przesłanki nadania decyzji wspomnianego rygoru nie zostały spełnione. W szczególności nie zaistniała, w jego opinii, przesłanka „niezbędności” przyspieszonego rozpoczęcia wykonywania decyzji.

GDOŚ nie może w tej kwestii zgodzić się z odwołującymi się. Na stronie 112 kwestionowanej decyzji RDOŚ w Białymstoku wskazał, że budowa drogi S19 na odcinku Choroszcz - Ploski została wpisana do Programu Budowy Dróg Krajowych na lata 2014 - 2023 (z perspektywą do 2025 r.) oraz ujęte w Rządowym Programie Budowy Dróg Krajowych, dalej PBDK, do 2030 r. (z perspektywą do 2033 r.) - jako zadanie kontynuowane z PBDK 2014 - 2023. Z kolei na stronie 114 tej decyzji wyjaśniono, że konsekwencją wystąpienia opóźnień na którymkolwiek z etapów przygotowania i realizacji inwestycji będzie niewykorzystanie przeznaczonych na ten cel środków krajowych i unijnych. Skutek w postaci pozbawienia przedsięwzięcia dofinansowania w przypadku opóźnień w uzyskiwaniu decyzji inwestycyjnych jest zagrożeniem realnym a nie hipotetycznym, wynika bowiem z harmonogramów udzielania dofinansowania.

Powtórzyć w tym miejscu również trzeba, że w wyroku NSA z 10 lipca 2009 r., sygn. akt I OSK 987/08, wskazano współfinansowanie przedsięwzięcia ze środków Unii Europejskiej jako istotny interes społeczny w rozumieniu przepisu art. 108 k.p.a. właśnie ze względu na fakt, że wykorzystanie dofinansowania jest ściśle zależne od terminów granicznych określonych dla poszczególnych programów finansowych.

GDOŚ nie ocenia również takiego podejścia jako rozszerzającej wykładni przesłanek nadania rozstrzygnięciu rygoru natychmiastowej wykonalności, co dodatkowo podkreśla wyżej wymieniony wyrok NSA.

Nie można także zgodzić się z PNRWI, że RDOŚ w Białymstoku pominął okoliczność, że nadanie decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności jest wyjątkową sytuacją wyjątkową i dokonał tego „automatycznie”, bez skrupulatnej analizy sprawy. Stanowisku odwołujących się przeczy szczegółowe uzasadnienie nadania decyzji rygoru, które organ I instancji przedstawił na stronach 112-114 decyzji. RDOŚ w Białymstoku odniósł się w tym uzasadnieniu do przesłanek takich jak ochrona zdrowia lub życia ludzkiego, inny interes społeczny oraz wyjątkowo ważny interes strony, co GDOŚ ocenia jako prawidłowe i wyczerpujące temat.

Według odwołujących się w przedmiotowej sprawie nie zaistniały okoliczności związane z interesem społecznym. Uważają oni, że przesłanki nadania decyzji administracyjnej rygoru natychmiastowej wykonalności są pojęciami nieostryimi i niezdefiniowanymi w drodze ustawowej, a w pojęciu interesu społecznego mieści się wiele niezindywidualizowanych interesów, które mogą ze sobą konkurować.

Zdaniem PNRWI, RDOŚ w Białymstoku w zupełności pominął w sprawie interes związany z ochroną przyrody.

GDOŚ zgadza się z PNRWI, że w pojęciu interesu społecznego mieścić się może kilka interesów, w tym ochrona środowiska, które mogą ze sobą konkurować.

W przedmiotowej sprawie dokonano ich kompleksowej analizy, zarówno w kontekście nadania decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności, jak i pod kątem możliwości realizacji przedmiotowego przedsięwzięcia, w trakcie oceny oddziaływania na środowisko, w ramach której zbadano oddziaływania różnego typu. Ponadto w raporcie przedstawiono wyniki analizy wielokryterialnej wariantów przedsięwzięcia, oceniając je pod kątem wielu elementów [posłużono się w tym celu *szczegółową metodą ujednoliconych wskaźników* charakteryzujących oddziaływanie poszczególnych wariantów przedsięwzięcia na środowisko przyrodnicze i społeczne, uwzględniając 27 wskaźników środowiskowych (przyrodniczych) i społecznych]. Przeprowadzone analizy wykazały zarówno bezpośredni, jak i pośredni wpływ przedsięwzięcia na społeczeństwo (np. wpływ na zdrowie i warunki życia ludzi poprzez hałas, zanieczyszczenia czy polepszenie transportu i bezpieczeństwa ruchu drogowego, ale także wpływ na elementy przyrodnicze stanowiące dobro społeczne), jednakże skala tego wpływu, po zastosowaniu planowanych działań minimalizujących, wskazuje, że nie będzie on znacząco negatywny i realizacja przedsięwzięcia jest możliwa.

Jeśli chodzi o przesłanki związane z interesem społecznym, które w niniejszej sprawie przesądziły (wraz z przesłankami ochrony zdrowia i życia ludzi oraz wyjątkowo ważnego interesu strony) o nadaniu decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności to, poza wyżej już wspomnianym współfinansowaniem przedsięwzięcia ze środków Unii Europejskiej, RDOŚ w Białymstoku wykazał, na podstawie Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 maja 2004 r. w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. z 2016 r., poz. 784 ze zm.) oraz dokumentów strategicznych (s. 114-115 decyzji RDOŚ w Białymstoku), że prace związane z budową planowanej inwestycji wpisują się w katalog działań podejmowanych w interesie społecznym, przedkładanym nad interes indywidualny pojedynczych stron postępowania. Ponadto przedsięwzięcie to stanowi inwestycję celu publicznego, co świadczy o jego

szczególnym charakterze z punktu widzenia ogółu, określonego w art. 108 § 1 k.p.a. mianem interesu społecznego.

Dodatkowo przesłanka związana z ochroną zdrowia i życia ludzi [zapewnienie właściwego poziomu bezpieczeństwa, poprawa warunków ruchu (przepustowość, zmniejszenie strat czasu) oraz zapewnienie komfortowego i szybkiego przejazdu wszystkim użytkownikom planowanej drogi; zmniejszenie uciążliwości w zakresie hałasu, zanieczyszczenia powietrza, wód powierzchniowych] również leżą w interesie społecznym.

GDOŚ nie podziela więc zdania PNRWI, że nadając decyzji rygor natychmiastowej wykonalności nie wykazano interesu społecznego czy też potraktowano go schematycznie. Kontrola postępowania przeprowadzonego przez RDOŚ w Białymstoku nie wskazuje na brak zgodności z prawem decyzji, która je zakończyła, ani też na ryzyko by jej wykonanie mogło wyrządzić trwałe i nieodwracalne szkody w środowisku naturalnym, co rzecz jasna nie leżałoby w interesie społecznym.

Nie można potwierdzić, by RDOŚ w Białymstoku przekroczył granice uznania administracyjnego i wydał w zakresie nadania decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności rozstrzygnięcie dowolne, nie dokonując wyważenia interesów wskazanych przez wnioskodawcę z interesem związanym z ochroną środowiska, jak wskazuje PNRWI. Analiza przesłanek nadających decyzji rygor natychmiastowej wykonalności została dokonana, w ocenie GDOŚ, wyczerpująco, starannie i szczegółowo, co potwierdza, jak też już wyżej wskazano, uzasadnienie decyzji.

Zarzuty w tym zakresie nie zasługują więc na uwzględnienie.

Odpowiadając na zarzuty podniesione w odwołaniu przez [REDAKOWANE] GDOŚ stwierdza, że nie są one zasadne.

Jak już wyżej wykazano, w postępowaniu, zgodnie z zasadą prawdy obiektywnej i zasadą uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli, wyrażoną w art. 7 k.p.a., podjęte zostały wszelkie czynności, które były niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, uwzględniając interes społeczny i słuszny interes obywateli. Potwierdza to zebrana w sprawie dokumentacja, zarówno organu I jak i II instancji, zawierająca także wezwania do złożenia wyjaśnień i uzupełnienia dokumentacji skierowane do inwestora oraz jego odpowiedzi na wezwania. Po uzyskaniu tychże odpowiedzi, należy uznać akta sprawy za pełne i umożliwiające przeprowadzenie na ich podstawie oceny oddziaływania na środowisko, której wyniki wskazują na brak znaczącego negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, w tym obszary Natura 2000, a także określenie warunków realizacji przedsięwzięcia.

Przebieg oceny oddziaływania na środowisko przeprowadzonej na podstawie zebranej dokumentacji a także okoliczności przesądzające o nałożeniu konkretnych warunków w decyzji zostały szczegółowo uzasadnione w decyzji RDOŚ w Białymstoku. Nie można więc uznać twierdzenia organu I instancji o braku znaczącego negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na obszary Natura 2000 za lakoniczne. RDOŚ w Białymstoku szczegółowo wyjaśnił, że w wariantcie proponowanym przez wnioskodawcę inwestycja będzie kolidować z czterema obszarami Natura 2000: Dolina Górnej Narwi PLB200007, Puszcza Knyszyńska PLB200003, Ostoja Knyszyńska PLH200006 i Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010. W decyzji RDOŚ w Białymstoku podkreślono, że wariant proponowany przez wnioskodawcę wiąże się z

wyraźnie krótszym przecięciem obszarów Natura 2000, szczególnie związanych z Doliną Narwi (Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010 i Dolina Górnej Narwi PLB200007). W zakresie oddziaływania na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000, realizacja przedsięwzięcia może być związana ze zmniejszeniem zasobów siedlisk poczwarówki zwężonej (Ostoja Knyszyńska PLH200006) oraz zasobów siedlisk lerki i jarzębatki Puszcza Knyszyńska PLB200003). Jednakże w odniesieniu do siedlisk tych gatunków oddziaływanie oszacowano dużo poniżej 1 % (odpowiednio 0,3 %, 0,2 % i 0,76 %) uznając je za nieistotne. Nieco większe oddziaływanie na przedmioty ochrony wykazano w odniesieniu do siedliska 3150 *Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion*, stanowiącego przedmiot ochrony obszaru Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010. W jego przypadku może dojść do utraty 0,95 % powierzchni siedlisk wykazywanych według najnowszych badań, ale tu również nie stwierdzono możliwości wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na to siedlisko.

Analiza wpływu przedsięwzięcia w kontekście wymogów wynikających z Planów Zadań Ochronnych ustanowionych dla wyżej wymienionych 4 obszarów Natura 2000 przecinanych przez inwestycję oraz 2 obszarów Natura 2000 położonych w odległości do 5 km od inwestycji: Narwiańskie Bagna PLH200002 i Bagienna Dolina Narwi PLB200001 wykazała brak negatywnego wpływu na osiągnięcie celów zadań ochronnych ustanowionych dla przedmiotów ochrony tych obszarów.

W związku z powyższym RDOŚ w Białymstoku nie stwierdził występowania przesłanek wynikających z art. 33 ust. 1 u.o.p., zgodnie z którymi zabrania się, podejmowania działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności: pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Warto również w tym miejscu dodać, że kwestia oddziaływania na obszary Natura 2000 została szczegółowo przeanalizowana na etapie postępowania odwoławczego, co wyjaśniono już na stronach 36-37 niniejszej decyzji przy odpowiedzi na zarzut 2 PNRWI. Wynik tej analizy wskazuje, że oddziaływanie na etapie realizacji, jak również eksploatacji inwestycji, będzie mieć nieznaczący charakter przy zastosowaniu działań minimalizujących wskazanych w kwestionowanej decyzji. W szczególności chodzi tu o warunki dotyczące m.in. budowy przejść dla zwierząt, warunków budowy mostu nad Narwią, wygrodzeń herpetologicznych czy prowadzenia nadzoru przyrodniczego.

Podsumowując, w analizowanej sprawie nie stwierdzono znaczącego oddziaływania na obszar Natura 2000, w tym naruszenia integralności obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami, nie badano więc przesłanek z art. 34 ust. 1 u.o.p.

██████████ podniósł w odwołaniu również, że RDOŚ w Białymstoku wskazał w decyzji do realizacji wariant, który nie jest najkorzystniejszy środowiskowo, a przedstawiona w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko analiza wielokryterialna została wykonana w sposób nieobiektywny i bez znaczących różnic w wyborze kryteriów oceny wariantów.

Odnosząc się do kwestii wariantów wyjaśnienia wymaga, że w świetle obowiązujących przepisów organ wydający decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach nie jest zobligowany

do wskazania w decyzji warunków realizacji przedsięwzięcia dla wariantu najkorzystniejszego dla środowiska.

To nie organ wydający decyzję wskazuje wariant, ale robi to inwestor we wniosku o wydanie decyzji. W postępowaniu administracyjnym, zgodnie z zasadą legalizmu, organ działa w granicach wniosku inwestora. Jeśli w odniesieniu do wariantu proponowanego przez inwestora, nawet jeśli nie jest on najkorzystniejszy dla środowiska, nie zachodzą okoliczności, które wykluczają możliwość wydania decyzji w takim wariantcie, np. przesłanki odmowy wydania decyzji, określone w art. 80 ust. 2 i art. 81 u.o.o.ś, wówczas organ jest zobowiązany do określenia środowiskowych warunków realizacji przedsięwzięcia w wariantcie wskazanym we wniosku.

Wariant wskazany we wniosku nie musi być wariantem najkorzystniejszym dla środowiska, także z tego względu, że ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko dokonywana dla wskazanego we wniosku wariantu przedsięwzięcia dotyczy szeregu różnych elementów, nie tylko przyrodniczych czy środowiskowych. W celu przedstawienia najbardziej obiektywnej oceny wariantów przebiegu projektowanej trasy w raporcie posłużono się *szczegółową metodą ujednoliconych wskaźników*, o której więcej GDOŚ napisał przy odpowiedzi na zarzut 5 PNRWI (s. 39 niniejszej decyzji).

Ponadto warto wspomnieć, że pierwotna decyzja RDOŚ w Białymstoku z 14 sierpnia 2019 r. wydana została podstawie u.o.o.ś w brzmieniu określonym w Dz. U. z 2018 r., poz. 2081 ze zm. Po uchyleniu przez WSA w Warszawie (oraz oddaleniu przez NSA skargi kasacyjnej od wyroku WSA w Warszawie) tejże decyzji RDOŚ w Białymstoku oraz utrzymującej ją w mocy decyzji GDOŚ z 4 czerwca 2021 r. organ I instancji ponownie rozpatrzył sprawę. Jak wskazał w kwestionowanej decyzji RDOŚ w Białymstoku od tego czasu przepisy u.o.o.ś uległy licznym modyfikacjom, m.in. w zakresie wariantowania przedsięwzięcia. Aktualne brzmienie art. 66 ust. 1 pkt 5 u.o.o.ś wskazuje, iż w raporcie powinien znaleźć się „opis wariantów przedsięwzięcia uwzględniający szczególne cechy przedsięwzięcia lub jego oddziaływania na środowisko, ze wskazaniem wariantu wybranego do realizacji, racjonalnego wariantu alternatywnego oraz racjonalnego wariantu najkorzystniejszego dla środowiska; racjonalny wariant najkorzystniejszy dla środowiska może być tożsamy z wariantem wybranym do realizacji albo racjonalnym wariantem alternatywnym”. Zapis ten (art. 1 pkt 11 lit. a tiret drugie ustawy z dnia 13 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2023 r., poz. 1890, dalej nowelizacji u.o.o.ś.) wszedł w życie 16 października 2023 r. (art. 26 nowelizacji u.o.o.ś.), bowiem, zgodnie z art. 15 ust. 1 nowelizacji u.o.o.ś., do spraw prowadzonych na podstawie u.o.o.ś. wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie nowelizacji u.o.o.ś. stosuje się przepisy u.o.o.ś. w brzmieniu dotychczasowym, z wyjątkiem m.in. przepisów art. 66 ust. 1 pkt 5, które stosuje się w brzmieniu nadanym w nowelizacji u.o.o.ś. Z zapisu tego jednoznacznie wynika, że racjonalny wariant najkorzystniejszy dla środowiska może być tożsamy z wariantem wybranym do realizacji albo racjonalnym wariantem alternatywnym, czyli decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach nie musi być wydawana dla wariantu najkorzystniejszego dla środowiska. Wyżej wskazane okoliczności wskazują, iż, wbrew zarzutom [REDAKTOWANE], nie ma podstaw do uchylenia decyzji RDOŚ w Białymstoku a żądanie strony wyrażone w odwołaniu,

by w decyzji, przy jej ponownym dopatrywaniu, organ I instancji wybrał wariant najkorzystniejszy środowiskowo jest niezasadne.

Odpowiadając na zarzuty ZO GDOŚ przedstawia poniższe wyjaśnienia.

Ad. 1

ZO podniosło w odwołaniu naruszenie art. 7, art. 8, art. 77 § 1, art. 80, art. 107 § 3 k.p.a. polegające na niewyczerpującym rozpatrzeniu materiału dowodowego oraz na jego dowolnej ocenie m.in. poprzez błędne uznanie, że wnioskodawca nie miał obowiązku przeprowadzenia ponownej inwentaryzacji przyrodniczej i uzupełniania raportu.

Odwołujący się wskazują, że aktualność danych zawartych w dokumentacji ma fundamentalne znaczenie dla jakości prowadzonych na jej podstawie analiz, a wadliwość inwentaryzacji przyrodniczej oraz znaczny upływ czasu od jej przeprowadzenia (7 lat) uniemożliwiają właściwą identyfikację potencjalnych oddziaływań inwestycji na środowisko i dobór odpowiednich działań minimalizujących. W efekcie organ dokonał ustaleń faktycznych w zakresie wpływu planowanej inwestycji na środowisko w oparciu o raport, którego podstawę stanowi nieprawidłowa wykonana i nieaktualna inwentaryzacja przyrodnicza.

GDOŚ nie zgadza się w tej kwestii z odwołującymi się. Raport przygotowany na potrzeby wydania kwestionowanej decyzji został uzupełniony przez inwestora (aneks z 2022 r. do raportu, przekazany pismem z 17 sierpnia 2022 r., znak: O/BI.I-2.5302.1.9.2022.JW, oraz uaktualniony raport, przekazany pismem z 21 lutego 2023 r., znak: O/BI.I-2.5302.1.1.2023.JW) a dokumentację sprawy rozbudowano dodatkowo w wyniku wezwań do jego uzupełnienia po dokonanej przez organ I instancji weryfikacji dokumentacji. Wezwania takie kierował RDOŚ w Białymstoku (pisma z 9 września 2022 r., z 21 listopada 2022 r., z 24 lutego 2023 r., z 13 marca 2023 r. oraz z 18 kwietnia 2023 r.). Inwestor przedłożył wyjaśnienia przy piśmie z 21 października 2022 r., znak: O/BI.I-2.5302.1.10.2022.JW, przy piśmie z 3 marca 2023 r., znak: O/BI.I-2.5302.1.2.2023.JW, a następnie ostatecznie uzupełnił wskazane braki przy piśmie z 20 marca 2023 r., znak: O/BI.I-2.5302.1.3.2023.JW, przedkładając scaloną część tekstową raportu.

W postępowaniu udział brały także organy opiniujące i uzgadniające: Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku, dalej PPWIS, i Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Białymstoku, dalej RZGW. Organy te także zweryfikowały dokumentację. W ich ocenie dokumentacja sprawy, po dokonaniu stosownych uzupełnień, pozwoliła na określenie warunków realizacji przedsięwzięcia. PPWIS wezwał inwestora do uzupełnienia braków w raporcie pismem z 13 kwietnia 2023 r., znak: NZ.7040.5.2023, a inwestor pismem z 19 kwietnia 2023 r., znak: O/BI.I-2.5302.1.4.2023.JW, uzupełnił dokumentację. RZGW wezwało RDOŚ w Białymstoku do uzupełnienia braków w raporcie pismem z 24 kwietnia 2023 r., znak: BI.RZŚ.4900.13.2023.AB, organ I instancji pismem z 25 kwietnia 2023 r., wezwał inwestora do uzupełnienia informacji zgodnie z żądaniem RZGW, a inwestor odpowiedział na wezwanie pismem z 28 kwietnia 2023 r., znak: O/BI.I-2.5302.1.5.2023.JW. PPWIS opinią nr 40/NZ/2023 z 28 kwietnia 2023 r., znak: NZ.7040.5.2023, zaopiniował pozytywnie przedmiotowe przedsięwzięcie i określił warunki jego realizacji. RZGW postanowieniem z 11 maja 2023 r., znak: BI.RZŚ.4900.13.2023.AB, uzgodniło realizację planowanego przedsięwzięcia oraz określiło jego warunki.

Na etapie postępowania odwoławczego GDOŚ także zweryfikował dokumentację sprawy (o czym jest mowa już na stronach 24-25 niniejszej decyzji) i uznał za konieczne wezwanie do uzupełnienia dokumentacji

Przedłożone wyjaśnienia zostały przeanalizowane przez GDOŚ, który uznał je za wystarczające. W ocenie organu odwoławczego dokumentacja została więc zgromadzona w stopniu umożliwiającym pełne i prawidłowe rozpoznanie sprawy.

GDOŚ podziela stanowisko ZO, że aktualność danych zawartych w dokumentacji ma fundamentalne znaczenie dla jakości prowadzonych na jej podstawie analiz. W ocenie GDOŚ dokumentacja sprawy, po dokonaniu stosownych uzupełnień, jest poprawna – zawiera wszystkie elementy wyszczególnione w art. 66 u.o.o.ś. i można na jej podstawie prawidłowo dokonać oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z zakresem wskazanym w art. 62 u.o.o.ś.

ZO jako wadliwe ocenia twierdzenie RDOŚ w Białymstoku, że uzupełniony raport jest pełnoprawnym źródłem dowodowym i odpowiada wytycznym zawartym w wyroku WSA w Warszawie z 8 lutego 2022 r., sygn. akt IV SA/Wa 1567/21, podczas gdy inwestor na potrzeby ponownego postępowania nie opracował nowych wariantów inwestycji, nie przeprowadził ponownych konsultacji społecznych i waloryzacji przyrodniczej odpowiadającej specyfice inwestycji liniowej, a zmienił jedynie nazewnictwo przygotowanych uprzednio wariantów lokalizacyjnych i nadał im nazwy zgodne z brzmieniem ustawowym.

W opinii GDOŚ raport jest zgodny ze wskazaniami wspomnianego wyroku WSA w Warszawie.

Wyrok nie wskazywał na konieczność (ani potrzebę) opracowania nowych wariantów inwestycji. Inwestor prawidłowo mógł jedynie zmienić nazwy wariantów, bowiem wadliwość wariantowania wskazana przez WSA w Warszawie polegała jedynie na niedostosowaniu użytych nazw do brzmienia ustawowego, sąd nie odniósł się do wariantów merytorycznie.

Co do waloryzacji przyrodniczej to w tej kwestii WSA w Warszawie również się nie wypowiedziało, wskazując wyraźnie, że nie odnosi się do kwestii merytorycznych skoro przedsięwzięcie nie zostało prawidłowo przewariantowane.

Podobnie sprawa wygląda jeśli chodzi o konsultacje społeczne przeprowadzane przez inwestora. Podkreślenia wymaga, że konsultacje te nie są w ogóle elementem postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Natomiast w toku wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach z przeprowadzeniem oceny oddziaływania na środowisko organ wydający decyzję jest zobowiązany do przeanalizowania wszystkich postulatów zainteresowanej społeczności. W analizowanym postępowaniu ten udział został prawidłowo przeprowadzony przez RDOŚ w Białymstoku.

Jak wskazuje dokumentacja sprawy oraz uzasadnienie kwestionowanej decyzji RDOŚ w Białymstoku poinformował społeczeństwo o kontynuacji postępowania po wyrokach WSA z 8 lutego 2022 r. i NSA z 8 listopada 2022 r., o wszczęciu postępowania na wniosek inwestora z 4 września 2018 r., znak: O.BI.12.4110.dśu.8.1.2018.jw, o przystąpieniu do przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, organie właściwym do wydania decyzji, organach opiniującym i uzgadniającym oraz o możliwości zapoznania się z wybraną dokumentacją sprawy i składania ewentualnych uwag i wniosków w terminie 30 dni od daty podania informacji do publicznej wiadomości.

Spółeczeństwo zostało o tym powiadomione obwieszczeniem RDOŚ w Białymstoku z 12 maja 2023 r. Obwieszczenie zostało opublikowane 12 maja 2023 r. w Biuletynie Informacji

Publicznej RDOŚ w Białymstoku na okres 30 dni, było także wywieszone na tablicy ogłoszeń RDOŚ w Białymstoku od 12 maja 2023 r. do 14 czerwca 2023 r., opublikowane w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Choroszczy od 15 maja 2023 r. do 15 czerwca 2023 r., wywieszone na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Juchnowiec Kościelny od 15 maja 2023 r. do 15 czerwca 2023 r., opublikowane w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Turośń Kościelna oraz wywieszone na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Turośń Kościelna od 16 maja 2023 r. do 16 czerwca 2023 r., opublikowane w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Supraślu oraz wywieszone na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Supraślu od 15 maja 2023 r. do 14 czerwca 2023 r., wywieszone na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Supraślu - Filii w Zaściankach od 15 maja 2023 r. do 14 czerwca 2023 r., opublikowane w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Bielsk Podlaski od 15 maja 2023 r. do 14 czerwca 2023 r. oraz wywieszone na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Zabłudowie od 15 maja 2023 r. do 15 czerwca 2023 r.

Do zgłoszonych w trakcie udziału społeczeństwa uwag i wniosków RDOŚ w Białymstoku odniósł się w uzasadnieniu kwestionowanej decyzji (od s. 131).

RDOŚ w Białymstoku poinformował także społeczeństwo o wydaniu decyzji obwieszczeniem RDOŚ w Białymstoku z 31 lipca 2023 r. Obwieszczenie zostało opublikowane w Biuletynie Informacji Publicznej RDOŚ w Białymstoku, było także wywieszone na tablicy ogłoszeń RDOŚ w Białymstoku od 31 lipca 2023 r. do 17 sierpnia 2023 r., wywieszone na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Choroszczy od 31 lipca 2023 r. do 16 sierpnia 2023 r., wywieszone na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Juchnowiec Kościelny od 1 sierpnia 2023 r. do 16 sierpnia 2023 r., wywieszone na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Turośń Kościelna od 3 sierpnia 2023 r. do 21 sierpnia 2023 r., opublikowane w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miejskiego w Supraślu oraz wywieszone na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Supraślu od 3 sierpnia 2023 r. do 18 sierpnia 2023 r., wywieszone na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Bielsk Podlaski od 2 sierpnia 2023 r. do 16 sierpnia 2023 r. oraz wywieszone na tablicy ogłoszeń Urzędu Miejskiego w Zabłudowie od 1 sierpnia 2023 r. do 15 sierpnia 2023 r.

W kwestii zaś waloryzacji przyrodniczej, to w ocenie GDOŚ odpowiada ona specyfice inwestycji liniowej. ZO nie wskazało na czym miałyby ona w szczególności polegać. RDOŚ w Białymstoku wyjaśnił w swojej decyzji, że inwentaryzacja przyrodnicza prowadzona na potrzeby przedmiotowego zadania została wykonana w zakresie odpowiadającym prognozowanemu oddziaływaniu inwestycji. Ze względu na brak przepisów i rozporządzeń wykonawczych określających szczegółowo metodyki i zakres inwentaryzacji przyrodniczej koniecznej do przeprowadzenia na potrzeby przygotowania raportu, podczas badań oparto się w pierwszej kolejności na wytycznych zawartych w Podręcznikach Metodycznych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, dalej GIOŚ, a w przypadku ich braku - na dostępnej literaturze tematu wskazanej w opisie wyników inwentaryzacji. Podręczniki Metodyczne GIOŚ zawierają wytyczne do prowadzenia badań terenowych i są wykorzystywane przy prowadzeniu monitoringu gatunków i siedlisk w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Organ I instancji szczegółowo odniósł się także (s. 133-134 decyzji) do terminów badań, warunkowanych częściowo pogodą oraz obszaru waloryzacji zależnego od lokalnych uwarunkowań (waloryzacja herpetologiczna).

Według ZO zawarte w raporcie informacje dotyczące form ochrony przyrody, środowiska naturalnego, lokalizacji ujęć wód podziemnych, stanu zanieczyszczeń, obiektów i

obszarów ochrony konserwatorskiej pozyskano z urzędów i instytucji w 2017 r., a zatem nie posiadają one obecnie waloru aktualności. Odwołujący się wskazują, że naruszenie art. 7, art. 8, art. 77 § 1, art. 80, art. 107 § 3 k.p.a. spowodowane zostało także przez wadliwe przyjęcie, że uzupełnienie danych środowiskowych w oparciu o materiały pozyskane przez inwestora od RDOŚ w Białymstoku w ramach projektów zleczanych innym podmiotom jest wystarczające, podczas gdy przyjęta w nich metodyka badań jest nieprawidłowa, nie odpowiada specyfice inwestycji liniowej i dotyczy tylko niewielkich fragmentów planowanego przedsięwzięcia.

Odpowiadając na powyższy zarzut wskazać trzeba, że wymienione dane nie charakteryzują się określonym terminem ważności i nie można z góry założyć, że pozyskanie ich w określonym terminie powoduje ich nieaktualność czy aktualność. Odwołujący się nie wskazali, które z wyżej wymienionych informacji straciły swoją aktualność. Nie można a priori uznać, że dane pochodzące z innych projektów będą niewystarczające, ich metodyka nieprawidłowa czy też nieodpowiadająca specyfice inwestycji liniowej lub też nieakceptowalna, gdyż dotyczy jedynie fragmentów terenu planowanego przedsięwzięcia. Kwestie te wymagają każdorazowo indywidualnego zbadania. W analizowanym przypadku nie jest jasne co dokładnie, zdaniem odwołujących się, było błędne w dokumentacji. RDOŚ w Białymstoku, podobnie jak organ opiniujący i uzgadniający, przeanalizował dokumentację sprawy i uznał, że jest ona, po dokonanych uzupełnieniach, kompletna i możliwe jest na jej podstawie określenie warunków realizacji przedsięwzięcia. Również w ocenie GDOŚ dokumentacja sprawy, po dokonaniu stosownych uzupełnień, jest poprawna.

Brak wyczerpującego rozpatrzenia materiału dowodowego oraz jego dowolna ocena według ZO znalazła swój wyraz w nieprawidłowym uznaniu, że realizacja planowanej inwestycji nie będzie miała znaczącego wpływu na miejsca bytowania orlika krzykliwego.

Zarzut w tym zakresie jest w ocenie GDOŚ niesłuszny. RDOŚ w Białymstoku zbadał szczegółowo kwestię oddziaływania przedsięwzięcia na orlika krzykliwego i wskazał w kwestionowanej decyzji, że przeprowadził, w związku ze stwierdzonym przez SMZJ miejscem gniazdowania tego gatunku na działce o nr ewid. 288 w obrębie Kudrycze w gminie Zabłudów, postępowanie o utworzenie strefy ochrony ostoi, miejsca rozrodu i regularnego przebywania orlika krzykliwego.

Zakończone zostało ono decyzją z 28 lipca 2020 r., znak: WPN.6442.33.8.2019.ML, w której RDOŚ w Białymstoku orzekł brak podstaw do utworzenia stref ochrony orlika krzykliwego dla tej lokalizacji. W trakcie lustracji terenowej pracownicy RDOŚ w Białymstoku nie stwierdzili gniazda we wskazanej lokalizacji ani w jej bezpośrednim sąsiedztwie. Nie stwierdzono również występowania orlika krzykliwego na żerowiskach. Jak wskazał RDOŚ w Białymstoku, lustracja terenowa, która miała na celu ustalenie stanu faktycznego i ewentualne potwierdzenie obecności gatunku, przeprowadzona została zgodnie z zaleceniami dotyczącymi wykonywania kontroli gniazd orlików krzykliwych (Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny. Wydanie 2. Głos. Warszawa 2015).

Ponadto wnioskiem z 28 sierpnia 2023 r. ZO zwróciła się do RDOŚ w Białymstoku o ustalenie strefy ochrony ostoi, miejsca rozrodu i regularnego przebywania orlika krzykliwego dla stwierdzonej lokalizacji jego gniazdowania w oddziale 129C-ax-00 w leśnictwie Zabłudów na terenie Nadleśnictwa Żednia. Pismem z 23 października 2023 r. RDOŚ w Białymstoku zwrócił się do Nadleśnictwa Żednia o opinię w przedmiotowej sprawie. Nadleśnictwo w odpowiedzi wskazało, iż w tracie oględzin stwierdzono obecność gniazda o średnicy ok. 50 cm

umiejscowionego w koronie sosny, jednak wokół gniazda nie stwierdzono śladów (piór, wypluwek, odchodów) bytowania ptaków. W celu dokładnego stwierdzenia czy gniazdo jest zasiedlone przez orlika krzykliwego, Nadleśnictwo wskazało na potrzebę przeprowadzenia ponownej obserwacji terenu w kolejnym sezonie lęgowym ptaków. 14 maja 2024 r. dokonano w obecności przedstawicieli ZO oraz Nadleśnictwa Żednia wizji terenowej. Podczas wizji ustalono, iż w oddziale 129C-ax widoczne jest gniazdo bez oznak zasiedlenia. Podczas wizji przedstawiciele ZO wskazali na, znajdujące się w niedalekiej odległości od analizowanego gniazda, nowe gniazdo. Podczas wizji nie stwierdzono obecności ptaków w nowym gnieździe, ponadto ustalono, iż jest ono położone poza gruntami Lasów Państwowych i wymaga dalszych obserwacji. Pismem z 22 maja 2024 r. RDOŚ w Białymstoku wezwał ZO o doprecyzowanie lokalizacji nowego gniazda. Do 15 października 2024 r. nie wpłynęły nowe informacje potwierdzające występowanie orlika krzykliwego w oddziale 129C-ax-00 w leśnictwie Zabłudów, ani w jego sąsiedztwie. Dlatego też decyzją z 15 października 2024 r., znak: WPN.6442.40.2023.BB, RDOŚ w Białymstoku umorzył postępowanie administracyjne w sprawie ustalenia strefy ochrony ostoi, miejsca rozrodu i regularnego przebywania orlika krzykliwego dla stwierdzonej lokalizacji jego gniazdowania w oddziale 129C-ax-00 w leśnictwie Zabłudów na terenie Nadleśnictwa Żednia.

Wyjaśniając dalej zagadnienie oddziaływania na orlika krzykliwego, należy zwrócić uwagę, że w załącznikach 2.3a, 2.3b, 2.3c do raportu, przedstawiono mapy obrazujące stwierdzone stanowiska oraz żerowiska orlika krzykliwego, wraz ze strefami ochrony, jeżeli zostały one wyznaczone. W wariantie wskazanym przez wnioskodawcę i racjonalnym wariantie najkorzystniejszym środowiskowo stwierdzono 1 gniazdo w km 20+000 w odległości ok. 500 m od drogi, w racjonalnym wariantie alternatywnym stwierdzono 1 gniazdo w km 18+000 w odległości ok. 600 m od drogi. Ponadto w wariantie proponowanym przez wnioskodawcę projektowana droga krajowa przebiega w odległości od 69 do 124 m od granicy strefy ochrony ścisłej i w odległości od 17 do 255 m od granicy strefy ochrony częściowej - stanowiska orlika krzykliwego, dla którego strefy te wyznaczono. Linie rozgraniczające racjonalnego wariantu najkorzystniejszego dla środowiska przebiegają ponad 600 m na północ od tej strefy a racjonalny wariant alternatywny koliduje z tymi strefami.

Według najnowszych danych będących w posiadaniu RDOŚ w Białymstoku, w analizowanym obszarze od roku 2019, a więc od 4 lat w momencie wydawania decyzji, nie stwierdzono występowania orlika krzykliwego i zasiedlenia gniazda, dla którego ustanowiono strefy ochrony całorocznej i okresowej. Potwierdzają to wyniki kontroli prowadzonej corocznie przez pracowników Nadleśnictwa Dojlidy (karty informacji przyrodniczej).

GDOŚ w kwestii oddziaływania planowanego przedsięwzięcia zgadza się z twierdzeniem RDOŚ w Białymstoku, że wynikająca z jego realizacji utrata miejsc żerowania orlika krzykliwego ma w tym przypadku nieznaczący charakter - nie dojdzie do uszczuplenia terenów żerowiskowych w stopniu znaczącym dla lokalnej populacji orlików.

Wyniki monitoringu preferencji żerowiskowych orlików krzykliwych umożliwiają sformułowanie stwierdzenia, że tereny otaczające inwestycję, które zostały przedstawione na mapie pokrycia terenu według Corine Land Cover 2018 (<https://clc.gios.gov.pl/index.php/geoportal>), stanowią bardzo atrakcyjne miejsca żerowania dla tego gatunku.

Istotną kwestią w przypadku oddziaływania inwestycji na żerowiska orlików jest bowiem ich powierzchnia. Żerowiska jednej pary orlików mogą stanowić obszar o powierzchni od kilku do ponad 170 km². W Polsce, podobnie jak w Europie Wschodniej, rewiry orlików są stosunkowo niewielkie, jednak w kolejnych sezonach mogą ulegać rozszerzeniu bądź zmniejszeniu.

Powyższe potwierdzają również informacje zawarte w broszurze informacyjnej dotyczącej orlika krzykliwego, wydanej przez Nadleśnictwo Hajnówka w ramach programu Life+ Ochrona orlika krzykliwego na wybranych obszarach Natura 2000, aktualnie dostępnej na stronie https://www.portel.pl/pdf/Broszura_hajnowka.pdf. W optymalnych warunkach siedliskowo-troficznych rewir orlika może zajmować tylko 2 - 3 km². Jednak ostatnio zdają się dominować rewiry znacznie rozleglejsze, obejmujące teren o powierzchni od 10 do 30 km², a nierzadko mogą one być zapewne jeszcze większe, ponieważ rejestrowano noszenie pokarmu do gniazd z odległości 10 - 14 km. Wśród rewirów orlików przeważają te z gniazdami położonymi peryferyjnie, nierzadko nie tworzą one jednolitego obszaru, ale kompleks wielu miejsc wykorzystywanych przez orliki, przemieszanych z miejscami dla nich nieodpowiednimi (Ochrona orlika krzykliwego na wybranych obszarach Natura 2000, broszura informacyjna wydana przez Nadleśnictwo Hajnówka w ramach programu Life+). Biorąc pod uwagę możliwe fluktuacje w powierzchniach rewirów żerowiskowych orlika krzykliwego, jak również pokrycie otaczającego terenu, stanowiące atrakcyjne miejsca żerowania, w opinii GDOŚ budowa drogi nie wpłynie znacząco na dostępność bazy pokarmowej dla orlików krzykliwych.

Odwołujący się jako kontrargument przytaczają przykład sprawy sprawie zawisłej przed NSA (sygn. akt II OSK 3230/14), gdzie RDOŚ w Białymstoku wyraził odmienny pogląd w sprawie utraty żerowisk i jego wpływu na populację orlika krzykliwego w wyniku realizacji przedsięwzięcia.

W ocenie GDOŚ przywoływana sprawa pozostaje bez związku z obecnie analizowanym postępowaniem, co GDOŚ wskazał już odwołującym się w odpowiedzi na skargę z 19 października 2021 r., znak: DOOŚ-WDŚ/ZOO.420.226.2019.EW/KB/JSz.16.

Postanowienie RDOŚ w Białymstoku o odmowie uzgodnienia projektu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu zostało utrzymane w mocy przez GDOŚ. Następnie WSA w Warszawie oddalił skargę na postanowienie GDOŚ (wyrok z 5 września 2014 r., sygn. akt IV SA/Wa 990/14) a NSA oddalił skargę kasacyjną (wyrok z 4 października 2016 r., sygn. akt II OSK 3230/14). Jednakże, o czym odwołujący się nie wspominają, przywoływany wyrok zapadł w odmiennych okolicznościach faktycznych i prawnych. Przedsięwzięciem, którego dotyczyła decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu była tu bowiem budowa domu jednorodzinnego wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, a działka znajdowała się m.in. w granicach obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Puszcza Knyszyńska PLB 200003, gdzie orlik krzykliwy nie jest jedynym z przedmiotów ochrony. Odmowa uzgodnienia projektu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wynikała z przewidywanego oddziaływania nie tylko na orlika krzykliwego, ale także ze względu na rysia, wilka oraz żurawia, kszczyka, gąsiorka i lerkę. Jeśli chodzi o orlika krzykliwego, to ustalono, że jego rewir lęgowy z wyznaczoną strefą ochronną znajduje się w odległości ok. 100 m od granic działki, a sama działka znajduje się w granicach aktywnie wykorzystywanego żerowiska w ciągu całego okresu lęgowego. Dwa inne gniazda orlików znajdowały się w odległości 250 m i 1 km od obszaru planowanej inwestycji. GDOŚ

utrzymując w mocy odmowę uzgodnienia projektu decyzji wskazał, że orlik krzykliwy jest ptakiem terytorialnym, a jego terytoria lęgowe w Polsce są bardzo trwałe. Do głównych zagrożeń dla tego gatunku należy zaliczyć zanik terytoriów łowieckich, w skład których wchodzi mozaika terenów rolniczych. GDOŚ zaznaczył także, że samce orlika krzykliwego w poszukiwaniu pokarmu oddalają się czasami nawet powyżej 10 km od gniazda. W przytoczonej sprawie przyczyną odmowy uzgodnienia projektu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu było ryzyko znaczącego negatywnego oddziaływania planowanej inwestycji na przedmioty ochrony obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Puszcza Knyszyńska PLB 200003, w tym orlika krzykliwego. Zgodnie z art. 33 ust. 1 u.o.p. zabrania się bowiem, z zastrzeżeniem art. 34 tej ustawy, podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności: pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami. Cele te należy traktować priorytetowo i jak wskazał NSA niedopuszczalne jest, co do zasady, wydanie zgody na realizację przedsięwzięcia, co do którego nie wykluczono znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000.

Nie ulega zatem wątpliwości, że przytoczony przez ZO przykład dotyczy innego stanu faktycznego i prawnego niż przedmiotowa sprawa dotycząca budowy drogi ekspresowej S19. Najbardziej różnicuje te sprawy fakt, że w przypadku budowy domu jednorodzinnego orlik krzykliwy był przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000 Puszcza Knyszyńska PLB 200003. Potwierdza to zasadę, że organ dokonuje rozstrzygnięcia w danej sprawie w oparciu przepisy prawa oraz zgromadzony materiał dowodowy, nie zaś na podstawie innych rozstrzygnięć administracyjnych czy orzeczeń sądowych, które dotyczą indywidualnych przypadków. Biorąc pod uwagę powyższe, uznać należy że zarzut ZO w tym zakresie nie zasługuje na uwzględnienie, a kwestionowana decyzja nie pozostaje w sprzeczności z zasadą zaufania obywateli do organów administracji publicznej.

ZO wskazuje, że orlik krzykliwy jest gatunkiem wrażliwym nawet na stosunkowo nieistotne zmiany w środowisku naturalnym pod wpływem działalności człowieka (z długookresowych badań ornitologicznych przeprowadzonych na bagnach Kuwasy wynika, że wycięcie starych topól usytuowanych na łąkach w znacznym oddaleniu od gniazd spowodowało, że ptaki zaprzestały lęgów w tym miejscu). W ocenie GDOŚ wskazany przez ZO przypadek ma charakter epizodyczny. GDOŚ nie podziela więc w tej kwestii obaw odwołujących się, jak bowiem wykazano powyżej stanowiska orlika krzykliwego w pobliżu planowanego przedsięwzięcia nie będą narażone na krytyczne dla tego gatunku oddziaływania. W analizowanej sprawie warunki żerowiskowe, mogące stanowić jedyne poważne zagrożenia determinujące przetrwanie gatunku i sukces lęgowy orlika, są na tyle bogate, że nie ma obaw, by stanowiły czynnik limitujący dla tego gatunku.

Zdaniem odwołujących się, RDOŚ w Białymstoku nie dostrzegł również zasadniczego zagrożenia dla orlika krzykliwego spowodowanego bezpośrednim sąsiedztwem planowanej inwestycji drogowej - narażony jest on na ryzyko kolizji, spowodowane fragmentacją jego terenów żerowiskowych przez trasę. Również w tej kwestii GDOŚ nie może zgodzić się z ZO. Bez wątpienia kolizje z pojazdami zaliczają się do zagrożeń populacji orlika krzykliwego (co

potwierdza literatura przedmiotu, cytowana przez ZO) i GDOŚ nie zaprzecza, że może do nich dojść, jednakże zagrożeniu temu nadano niskie znaczenie, ze względu na nieznaczną ilość stwierdzonych tego typu przypadków. Kolizje (bezpośrednie zderzenie ptaków z pojazdami i antropogenicznymi konstrukcjami) stanowią 47% wszystkich przypadków śmierci ptaków drapieżnych i sów o ustalonej przyczynie. Najczęściej dochodzi do kolizji tych ptaków z pojazdami (50%), a następnie z energetycznymi liniami napowietrznymi (42%) (Anderwald D. 2009. Przyczyny śmiertelności ptaków szponiastych i sów na podstawie analizy danych Kartoteki ptaków martwych i osłabionych Komitetu Ochrony Orłów. Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej 11 (3 [22]), 125-151). Warto zwrócić uwagę, że dane te dotyczą wszystkich ptaków drapieżnych i sów, a nie tylko samych orlików. W przypadku orlika krzykliwego częściej dochodziło do zderzeń z liniami energetycznymi. Jeśli chodzi o szczegółowe dane dotyczące orlika krzykliwego, to informacje zgromadzone na potrzeby przygotowania Krajowego Programu Ochrony Orlika Krzykliwego *Aquila Pomarina* w Polsce wskazują na jedynie 32 przypadki śmierci orlików dorosłych oraz młodocianych po opuszczeniu gniazda (Ochrona orlika krzykliwego na wybranych obszarach Natura 2000, Komitet Ochrony Orłów, Olsztyn, 2014, s. 49-50). Przyczynę śmierci określono w 25 przypadkach - spośród nich 13 zginęło w wyniku kolizji, z czego 10 z przesyłowymi liniami energetycznymi (wszystkie informacje pochodzą z terenu Polski). Uzyskano również informacje o 21 orlikach, które trafiły w ręce człowieka, z których 5 było rannych w wyniku kolizji z liniami napowietrznymi i samochodami. Innymi słowy, udokumentowano - jakkolwiek nie jest znana skala przypadków nierejestrowanych czy pomyłek związanych z pomyleniem orlika z myśzołowem - jedynie 3 (do 8 uwzględniając ptaki ranne, przy czym w przeważającej części osobniki ranne uległy kolizji z liniami elektroenergetycznymi) przypadki kolizji orlika krzykliwego z pojazdem. Biorąc pod uwagę, iż populacja tego gatunku w Polsce liczy 2300 - 2700 par, należy uznać, że zagrożenie kolizją z pojazdem nie jest krytycznie istotnym zagrożeniem dla orlika krzykliwego.

W odwołaniu ZO podniosło również kwestię wpływu hałasu na orlika krzykliwego, który według odwołujących się oraz w kontrze do opinii RDOŚ w Białymstoku jest gatunkiem wrażliwym na oddziaływania akustyczne.

GDOŚ nie zgadza się w tej kwestii z odwołującymi się. W ocenie GDOŚ, opartej na wytycznych pt. Ptaki a ruch drogowy z 2010 r., wynikających z projektu badawczo-rozwojowego FE 02.286/2007/LRB pn. Opracowanie wytycznych postępowania w celu unikania i kompensacji spowodowanego ruchem drogowym wpływu na awifaunę (Federalne Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Rozwoju Miast Niemcy), orlik krzykliwy jest gatunkiem, który nie jest wrażliwy na hałas komunikacyjny. Potwierdzeniem tego mogą być obserwacje orlików w okresie polęgowym i ich skupianie się na polach w trakcie wykonywania podorywek i głębokich orek. Wykazują one wtedy małą płochliwość wobec pracujących maszyn, nie odlatując nawet z odległości poniżej 10 m (Ochrona orlika krzykliwego na wybranych obszarach Natura 2000, broszura informacyjna wydana przez Nadleśnictwo Hajnówka w ramach programu Life+).

ZO podważa w odwołaniu walor dowodowy broszury informacyjnej wydanej w ramach programu Life+, jako powód podając jednoznaczne ich zdaniem zapatrywanie autorów Krajowego Programu Ochrony Orlika Krzykliwego *Aquila Pomarina* w Polsce, iż utrata siedlisk tego gatunku może być spowodowana „poprzez odstraszenie ptaków, które boją się

zbliżyć do hałasujących i poruszających się maszyn. Wówczas nawet teoretycznie atrakcyjne żerowiska nie są eksplorowane przez ptaki.”. Według GDOŚ zapewne obie te sytuacje mogą wystąpić w indywidualnych przypadkach, warto jednak zwrócić uwagę, iż opinia zawarta w Krajowym Programie Ochrony Orlika Krzykliwego *Aquila Pomarina* w Polsce ma charakter ogólny, natomiast spostrzeżenia o małej płochliwości orlików krzykliwych wobec pracujących maszyn (s. 8-9 broszury), oparta jest na konkretnych obserwacjach i dodatkowo znajduje potwierdzenie w opracowaniu wykonanym na zlecenie Federalnego Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Rozwoju Miast Niemiec.

Odwołujący się wskazują również, że zajmując terytoria orliki najpierw kierują się preferencjami co do łowisk, a następnie, w obrębie tych łowisk, kierują się preferencjami co do miejsc lęgowych (drzewostanów).

GDOŚ zgadza się z ZO co do preferencji orlika przy wyborze siedliska, stoi jednakże na stanowisku, że w przedmiotowym przypadku nie będzie on znacząco niepokojony przez hałas komunikacyjny, ani też nie utraci swojej bazy żerowiskowej w stopniu mogącym mieć wpływ na jego prawidłowe funkcjonowanie i rozród. Jak wynika z Krajowego Programu Ochrony Orlika Krzykliwego *Aquila Pomarina* w Polsce, newralgiczne znaczenie przy wyborze miejsca na budowę gniazda w zajmowanym przez ptaki rewirze ma struktura najbliższego otoczenia (kilkadzieci metrów od drzewa gniazdowego) (Ochrona orlika krzykliwego na wybranych obszarach Natura 2000, Komitet Ochrony Orłów, Olsztyn, 2014, s. 25). Sposób wyboru siedliska przez orlika krzykliwego nie jest zatem w przedmiotowej sprawie istotny w kontekście akustycznego wpływu przedsięwzięcia na ten gatunek.

Biorąc pod uwagę powyższe za niezasadne należy również uznać zarzuty w zakresie rzekomego pominięcia przez RDOŚ w Białymstoku wpływu przedsięwzięcia na etapie jego realizacji i eksploatacji w postaci antropopresji na orliki krzykliwe i ich lęgowniki, które według ekspertyzy Janusza Kupisa przestać istnieć, ponieważ planowana trasa została zlokalizowana zbyt blisko gniazda. Podkreślić trzeba ponadto, że RDOŚ w Białymstoku wskazał na stronie 10 decyzji w warunku zawartym w punkcie I.2.51, warunki prowadzenia prac w przypadku stwierdzenia zajęcia tego gniazda (gniazdo niezasiedlone).

Zdaniem ZO, sugestia „przenosin ptaków w inne miejsce” z wykorzystaniem platform lęgowych nie uwzględnia elementarnych wskazań wiedzy przyrodniczej, realiów bytowania tego gatunku i neguje autorytet organów zobligowanych do rzetelnego reprezentowania interesu publicznego i ochrony przyrody. Stowarzyszenie nie sprecyzowało, na czym polega ich zdaniem sprzeczność planowanych działań z wiedzą przyrodniczą czy realiami bytowania orlika krzykliwego.

Warunek dotyczący platform lęgowych zawarty został w punkcie I.3.20 decyzji RDOŚ w Białymstoku. Budowa platform ma na celu minimalizację potencjalnego negatywnego oddziaływania na populację orlika krzykliwego poprzez poprawę warunków bytowania lokalnej populacji mogącej przełożyć się na sukces lęgowy. Według Komitetu Ochrony Orłów budowanie sztucznych gniazd jest jedną z najbardziej rozpowszechnionych form aktywnego wspierania zdolności reprodukcyjnych naturalnych populacji (<http://www.koo.org.pl/dzialalnosc/sztuczne-gniazda>). Dodatkowe gniazda na platformach są miejscem odpoczynku ptaków, mogą stanowić gniazda zamienne lub być zasiedlane w przypadku uszkodzenia pierwotnego gniazda lub w sytuacji pojawienia się nowej pary orlików (które potrafią gniazdować od siebie nawet w odległości 300 m).

Jako świadczące o braku zrozumienia etologii orlika krzykliwego ZO ocenia również zalecenie RDOŚ w Białymstoku dotyczące zalesienia obszaru o powierzchni 16 ha wzdłuż projektowanej trasy. Zdaniem odwołujących się, takie działanie minimalizujące pozostaje w sprzeczności z charakterystyką gatunku, orlik krzykliwy gniazduje bowiem z zasady na obrzeżach kompleksów drzewostanów, a wykonanie nasadzeń wokół gniazda (wzdłuż planowanej inwestycji) pozbawi ten gatunek preferowanych miejsc gniazdowania. Ponadto jedną z istotnych przyczyn pozbawiających orlika krzykliwego żerowisk jest właśnie zalesianie terenów otwartych (łąk, pól uprawnych), co przekłada się na spadek sukcesu lęgowego.

Warunek dotyczący nasadzeń zawarty został w punkcie I.2.56 decyzji RDOŚ w Białymstoku. Odwołujący się mają rację, że orlik krzykliwy gniazduje na obrzeżach kompleksów drzewostanów, ptaki wyraźnie unikają wnętrza lasu. Nie oznacza to jednak, że zaplanowane nasadzenia zastępcze pozbawią go preferowanych miejsc gniazdowania. Nasadzenia te wykonane zostaną wzdłuż planowanej inwestycji i ich skala (16 ha) nie spowoduje, że gniazdo znajdzie się w głębi lasu. Czynnikiem ograniczającym liczebność populacji orlika krzykliwego jest występowanie rozległych zwartych lasów, natomiast optymalne warunki lęgowe stwarzają drobne i w miarę równomierne rozłożone lasy oraz tereny o wysokiej lesistości, gdzie kompleksy leśne przeplatają się z terenami rolniczymi, co wynika z preferencji łowieckich.

Podobnie nieuzasadniona jest obawa skarżących, że nasadzenia te będą mieć dla środowiska charakter zalesiania otwartych terenów łąk i pól uprawnych, co ma rzeczywiście negatywny wpływ na dostępność bazy żerowiskowej i skutkuje spadkiem sukcesu lęgowego. Nasadzenia drzew i krzewów będą mieć charakter liniowy: wzdłuż projektowanej trasy zaplanowano pasy zieleni izolacyjnej w formie rzędowych nasadzeń oraz nasadzenia zieleni naprowadzającej przy przejściach dla zwierząt na skrajach najść na przejścia, w świetle przejść i ich korpusach. Wpisują się zatem one w preferencje orlików, którym odpowiadają zalesienia z podszytem oraz miedze i zalesienia śródpolne. Dodatkową funkcją zalesień wzdłuż planowanej drogi będzie minimalizacja ryzyka kolizji orlika krzykliwego z pojazdami w trakcie polowań. W ocenie GDOŚ zarzut związany z wpływem nasadzeń na orlika jest więc nietrafny.

Według ZO zaakceptowana przez RDOŚ w Białymstoku odległość DK65, drogi serwisowej i ronda w rejonie połączenia z drogą powiatową nr 1484B od gniazda orlika krzykliwego jest zbyt bliska również z uwagi na przepisy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r. poz. 2183 ze zm.). Zgodnie z załącznikiem nr 4 do tego rozporządzenia strefa ochrony całorocznej orlika krzykliwego powinna obejmować obszar w promieniu 100 m od gniazda, a strefa ochrony okresowej - obszar w promieniu 500 m od gniazda. Tymczasem zgodnie z kwestionowaną decyzją DK65 zostanie zlokalizowana w odległość 200 m od gniazda, a droga serwisowa w odległości 122 m od gniazda.

Odpowiadając na ten zarzut, wyjaśnić trzeba, że po pierwsze nie każde gniazdo gatunku chronionego posiada wyznaczone strefy ochrony, a po drugie należy rozróżnić odległość od gniazda od odległości od granic strefy ochrony gniazda. Jak już wyżej wskazano w wariantcie wskazanym przez wnioskodawcę stwierdzono 1 gniazdo w km 20+000 w odległości ok. 500 m od drogi. Ponadto w wariantcie proponowanym przez wnioskodawcę projektowana droga krajowa przebiega w odległości od 69 do 124 m od granicy strefy ochrony ścisłej i w odległości

od 17 do 255 m od granicy strefy ochrony częściowej stanowiska orlika krzykliwego, dla którego strefy te wyznaczono.

Biorąc pod uwagę powyższe wyjaśnienia GDOŚ musi stwierdzić, że zarzuty ZO dotyczące wpływu przedsięwzięcia na orlika krzykliwego są niesłuszne. Realizacja planowanego przedsięwzięcia nie zagraża w istotny sposób populacji tego gatunku.

Dodatkowym argumentem potwierdzającym tę ocenę jest wielkość arealu osobniczego orlika, która wynosi średnio 54 km². Trend liczebności i rozpowszechnienia gatunku w Polsce oceniany na podstawie wyników liczeń realizowanych na powierzchniach próbnych jest stabilny (Komitet Ochrony Orłów 2017) (Biuletyn Komitetu Ochrony Orłów, nr 20, 2022 r.)

Jako kolejny argument uzasadniający, według ZO, naruszenie art. 7, art. 8, art. 77 § 1, art. 80, art. 107 § 3 k.p.a. polegające na niewyczerpującym rozpatrzeniu materiału dowodowego oraz na jego dowolnej ocenie jest błędna ocena ekspertyzy przyrodniczej sporządzonej przez SMZJ z 14 kwietnia 2017 r. oraz ekspertyzy Janusza Kupisa z 2021 r., które podważają ustalenia raportu w zasadniczej części, są poparte szczegółową inwentaryzacją przyrodniczą, dokumentacją fotograficzną, koordynatami GPS i zostały sporządzone w oparciu o aktualne i obiektywne publikacje naukowe.

GDOŚ nie zgadza się w tej kwestii z odwołującymi się, bowiem wyniki przywołanej ekspertyzy z 14 kwietnia 2017 r. nie mogły służyć jako punkt odniesienia do analizy oddziaływania na środowisko wariantu wnioskowanego przez inwestora. Ekspertyza ta bazuje na wynikach raportu o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięcia związanego z budową drogi ekspresowej S19 granica państwa – Kuźnica Białostocka – Białystok – Lublin – Rzeszów – Barwinek – granica państwa na odcinku Choroszcz – Płoski oraz DK65 Kudrycze – Grabówka z 2012 r. Raport ten stanowił załącznik do wniosku GDDKiA z 4 września 2012 r. o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (postępowanie zakończone decyzją RDOŚ w Białymstoku z 29 stycznia 2014 r.). W związku z powyższym zamieszczone w ekspertyzie wnioski odnoszą się do materiału, który nie był rozpatrywany w postępowaniu wszczętym na podstawie wniosku z 4 września 2018 r. i zakończonym decyzją RDOŚ w Białymstoku z 31 lipca 2023 r. Tym samym dane zawarte we wspomnianej ekspertyzie nie mogą stanowić dowodu potwierdzającego wadliwość raportu, na podstawie którego, wraz z uzupełnieniami, przeprowadzono ocenę oddziaływania na środowisko w postępowaniu zakończonym kwestionowaną decyzją.

Należy również zauważyć, co wskazał RDOŚ w Białymstoku w swojej decyzji, że ekspertyza ta została przekazana do organu I instancji 14 kwietnia 2017 r., a więc ponad rok przed złożeniem przez GDDKiA wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Podważenie treści zawartych w raporcie możliwe jest przy pomocy wszystkich dostępnych kontrdowodów. GDOŚ stoi natomiast na stanowisku, iż dowodem takim nie może być dokument bazujący na danych, których ze względu na ich zakres czy stopień szczegółowości nie można porównać z tymi, które zostały zgromadzone w materiale dowodowym, bowiem wówczas nie ma on charakteru kontrdowodu.

W ocenie GDOŚ nie doszło zatem w sprawie naruszenia art. 7, art. 8, art. 77 § 1, art. 80, art. 107 § 3 k.p.a. polegającego na dowolnej ocenie materiału dowodowego wynikającej z pominięcia ekspertyzy przyrodniczej SMZJ z 14 kwietnia 2017 r.

Analizując zaś dane z obserwacji przyrodniczych przedstawione w załączonych ekspertyzach Janusza Kupisa, RDOŚ w Białymstoku stwierdził, że w opracowaniu przedstawiono wyniki obserwacji przyrodniczych prowadzonych przez autora w dniach 13-15 kwietnia, 29 czerwca - 1 lipca 2016 r. i 4-5 kwietnia 2017 r. W materiałach nie przedstawiono szczegółowo metodyki prowadzonych badań, materiałów kartograficznych z naniesionymi wynikami rozpoznania ani też współrzędnych geograficznych miejsc obserwacji, co uniemożliwia ustalenie położenia obszaru objętego badaniami. Na podstawie zamieszczonych opisów można wywnioskować jedynie, że obserwacje punktowe prowadzono prawdopodobnie w okolicy wsi Hermanówka, Kudrycze, Lewickie, Kolonia Lewickie, Brończyny, Rumiejki, Juchnowiec Kościelny oraz na 4,5 km transekcie (w linii) las Brończany - Brończany - Pomigacze. Odnosząc powyższe lokalizacje do planowanego przebiegu drogi ekspresowej S19 można z dużym przybliżeniem stwierdzić, że „rekonesans przyrodniczy” prowadzony był na terenach sąsiadujących z przebiegiem odcinka drogi ekspresowej w wariantcie proponowanym przez wnioskodawcę (według raportu z 2023 roku). Wymienione wsie leżą na północ i południe od drogi ekspresowej na odcinku km 14+400 do km 22+000, a wsie Hermanówka i Kolonia Lewickie znalazły się w buforze prowadzonej na potrzeby projektu inwentaryzacji. Pozostałe miejscowości znajdują się w odległości ponad 500 m od osi drogi. Jedyne dające się zidentyfikować co do lokalizacji dane przyrodnicze dotyczą miejsca występowania gniazda orlika krzykliwego, dla którego w załączniku do ekspertyzy z 2017 r. podano współrzędne geograficzne. Bez określenia szczegółowej lokalizacji wskazano na występowanie w tym rejonie również innych ptaków, w tym gatunków cennych wymienionych w Załączniku nr 1 do Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. U. UE.L. 2010.20.7), dalej Dyrektywy Ptasiej: żurawia, błotniaka stawowego, bociana białego, dzięcioła zielonosiwego, dzięcioła czarnego, lerki, gąsiorka i derkacza. Również wyniki rozpoznania terenowego w zakresie herpetofauny przedstawione w ekspertyzie nie pozwalają na szczegółowe określenie występowania stwierdzonych siedlisk płazów. Porównując dane z ekspertyz z wynikami inwentaryzacji prowadzonej na potrzeby raportu RDOŚ w Białymstoku stwierdził, iż na odcinku od km 14+400 do km 22+000 drogi ekspresowej potwierdzono występowanie stanowisk lęgowych wymienionych w ekspertyzach ptaków jednakże w znacząco większych ilościach (w nawiasach podano minimalną ilość stanowisk lęgowych): żuraw (5), błotniak stawowy (3), bocian biały (7), dzięcioł zielonosiwy (2), dzięcioł czarny (3), lerk (21), gąsiorek (46) i derkacz (9). Wykazano również w tym rejonie występowanie ponad 20 stanowisk płazów zasiedlonych przez kilka gatunków: rzekotki drzewne, żaby trawne, żaby moczarowe, grzebiuszki ziemnej, ropuchy szare i kumaka nizinnego.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, iż wyniki rozpoznania terenowego przedstawione w ekspertyzach Janusza Kupisa z 2017 r. nie stoją w sprzeczności z wynikami inwentaryzacji przyrodniczej przeprowadzonej na potrzeby raportu. W odniesieniu do lokalizacji siedliska i gniazda orlika krzykliwego dane te są całkowicie zgodne (siedlisko opisane w ekspertyzie z 2017 r. współrzędnymi geograficznymi), natomiast w zakresie rozpoznania ornitologicznego dotyczącego pozostałych gatunków ptaków i rozpoznania herpetologicznego, dane z raportu są jakościowo tożsame (zinwentaryzowano te same gatunki), a ilościowo (liczba rozpoznanych stanowisk) wielokrotnie przewyższają dane zebrane na potrzeby ekspertyz. Tym samym, wbrew twierdzeniom ZO, dane zawarte w ekspertyzie

opracowanej przez Janusza Kupisa z 2017 r. nie mogą stanowić dowodu potwierdzającego wadliwość złożonego przez inwestora raportu.

W przedłożonej zaś przez ZO ekspertyzie Janusza Kupisa z 2021 r. w części I. zawarte zostały uwagi powielone w piśmie ZO, do których RDOŚ w Białymstoku odniósł się w kwestionowanej decyzji, a GDOŚ powyżej (uwagi te ZO kilkakrotnie już powieliło w toku postępowania). W części II. autor przedstawił swoje uwagi do poszczególnych zapisów decyzji RDOŚ w Białymstoku z 14 sierpnia 2019 r. oraz decyzji GDOŚ z 4 czerwca 2021 r., które zostały uchylone wyrokiem NSA z 8 listopada 2022.

Jeśli chodzi o ekspertyzę Janusza Kupisa z 2023 r. to ZO powieliło jej treść w swoim odwołaniu i GDOŚ odniósł się do wszystkich poruszanych w niej aspektów w niniejszej decyzji.

Zdaniem ZO niewyczerpujące rozpatrzenie materiału dowodowego oraz jego dowolna ocena nastąpiło także poprzez wydanie odmiennych decyzji przy istnieniu analogicznych, według odwołujących się, stanów faktycznych. Mowa tu o decyzji RDOŚ w Białymstoku z 29 stycznia 2014 r. oraz kwestionowanej decyzji - w sytuacji gdy uchybienia stanowiące jeden z powodów wydania decyzji RDOŚ w Białymstoku z 29 stycznia 2014 r., tj. brak aktualności badań przyrodniczych oraz niewłaściwy termin inwentaryzacji fauny są tożsame z zarzutami formułowanymi na gruncie przedmiotowego postępowania, skutkuje to dodatkowo naruszeniem zasady pogłębienia zaufania obywateli do organów administracji publicznej.

Odpowiadając na ten zarzut, wyjaśnić trzeba, że nie ma w tym przypadku tożsamości sprawy.

W literaturze i orzecznictwie wyrażono pogląd, że tożsamość sprawy ma miejsce, gdy obejmuje ona te same podmioty, dotyczy tego samego przedmiotu oraz tego samego stanu prawnego w niezmienionym stanie faktycznym sprawy [por. J. Borkowski (w:) B. Adamiak J. Borkowski, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz Warszawa 2011, s. 632; uchwała składu siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego, dalej NSA, z 27 czerwca 2000 r., sygn. akt FPS 12/99, ONSA 2001, nr 1, poz. 7; wyrok NSA z 29 kwietnia 1998 r., sygn. akt IV SA 1061/96].

Wspomniana decyzja RDOŚ w Białymstoku z 29 stycznia 2014 r., utrzymana w mocy przez GDOŚ decyzją z 6 lutego 2015 r., znak: DOOŚoII.4200.5.2014.EK.4, a następnie skontrolowana przez WSA w Warszawie, który wyrokiem z dnia 22 listopada 2017 r., sygn. akt IV SA/Wa 1439/15, oddalił skargę, dotyczyła przedsięwzięcia polegającego na budowie drogi ekspresowej S-19 granica państwa- Kuźnica Białostocka - Białystok - Lublin - Rzeszów - Barwinek - granica państwa na odcinku Choroszcz-Płoski oraz drogi krajowej nr 65 Kudrycze - Grabówka. Z kolei postępowanie zakończone kwestionowaną decyzją wszczęte zostało wnioskiem Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z 4 września 2018 r. Postępowań tych nie można więc porównywać, ze względu na inny stan prawny i uwarunkowania faktyczne (dla przykładu można wskazać, że inwentaryzacja na potrzeby raportu w postępowaniu zakończonym w 2014 r. wykonywana była w latach 2006-2008).

Jeśli chodzi o odmiennność stanu prawnego, to przypomnieć trzeba, że decyzja RDOŚ w Białymstoku wydana została 14 sierpnia 2019 r. na podstawie u.o.o.ś w brzmieniu określonym w Dz. U. z 2018 r., poz. 2081 ze zm. Przepisy u.o.o.ś od 2014 r. do 2023 r. uległy licznym modyfikacjom, w tym znaczącym zmianom, dotyczącym m.in. zakresu raportu oraz zakresu i przebiegu procedury oceny oddziaływania na środowisko, wynikającym z Dyrektywy

Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/52/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. zmieniającej Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko [wprowadzonym w 2015 r. i 2017 r. poprzez przepisy ustawy z dnia 9 października 2015 r. o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1936)]; a także z p.w. z jego licznymi zmianami oraz z ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1712), ustawy z dnia 3 marca 2021 r. o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r., poz. 784), ustawy z dnia 24 czerwca 2021 r. o zmianie ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r., poz. 1211) a także innych ustaw, które zmieniły u.o.o.ś.

Nie ulega więc wątpliwości, że zarówno okoliczności faktyczne jak i prawne obu spraw są nieporównywalne, a decyzje zapadłe w wyniku obu postępowań nie pozostają ze sobą w sprzeczności.

GDOŚ stoi na stanowisku, że organ dokonuje rozstrzygnięcia w danej sprawie w oparciu o przepisy prawa oraz zgromadzony materiał dowodowy, nie zaś na podstawie innych rozstrzygnięć administracyjnych czy orzeczeń sądowych, które dotyczą indywidualnych przypadków. Bez znaczenia zatem pozostaje okoliczność, że we wspomnianym w odwołaniu postępowaniu odmowa określenia warunków realizacji przedsięwzięcia nastąpiła ze względu na brak aktualności badań przyrodniczych oraz nieprawidłowe dobranie terminu inwentaryzacji.

Biorąc pod uwagę powyższe, uznać należy że zarzut ZO nie zasługuje na uwzględnienie, a w sprawie nie doszło do naruszenia art. 8 k.p.a., postępowanie prowadzone było w sposób budzący zaufanie jego uczestników do władzy publicznej, zgodnie z zasadami proporcjonalności, bezstronności i równego traktowania oraz bez odstępowania od utrwalonej praktyki rozstrzygania spraw w takim samym stanie faktycznym i prawnym.

Odwołujący się uważają, że realizacja przedsięwzięcia w wariantie inwestorskim spowoduje negatywne konsekwencje społeczne i przetnie zwartą zabudowę wsi Skrybiczne, bowiem poza planowaną DK65 pozostanie kilkadziesiąt domów jednorodzinnych (a kilkadziesiąt innych inwestycji jest w trakcie realizacji). Inwestycja utrudni także dostęp do infrastruktury technicznej i naruszy więzi społeczne pomiędzy mieszkańcami.

GDOŚ nie może zgodzić się w tej kwestii z odwołującymi się. Kwestia ta została wyjaśniona przez RDOŚ w Białymstoku, który wskazał, że analiza dokumentacji sprawy oraz dostępne dane zamieszczone na portalu <https://polska.e-mapa.net/> potwierdzają, iż zwarta zabudowa wsi Skrybiczne koncentruje się wzdłuż drogi gminnej 1487B, w odległości około 500 m na północ od planowanego przebiegu DK65 - w wariantie proponowanym przez wnioskodawcę i racjonalnym wariantem alternatywnym (w przypadku racjonalnego wariantu najkorzystniejszego środowiskowo - droga przebiega na północ od wsi Skrybiczne). Pod pojęciem „zwartej zabudowy”, zgodnie z art. 4 pkt. 29 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie

gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1326), należy rozumieć zgrupowanie nie mniej niż 5 budynków, z wyjątkiem budynków o funkcji wyłącznie gospodarczej, pomiędzy którymi największa odległość sąsiadujących ze sobą budynków nie przekracza 100 m. Budynki zlokalizowane po drugiej stronie planowanej DK65 pomimo, iż administracyjnie zlokalizowane w obrębie Skrybiczne położone są ponad 500 na południe od obszaru zwartej zabudowy wsi Skrybiczne. Jest to zabudowa, której nie można zaliczyć do spełniającego kryteria ustawy obszaru zwartej zabudowy.

Wspomniana droga gminna nr 1487B prowadząca ze wsi Skrybiczne na południe do wsi Łubniki zostanie poprowadzona wiaduktem nad DK65, co zapewni mieszkańcom bezpośredni i bezkolizyjny przejazd. Doprowadzone do niej drogi dojazdowe poprowadzone równolegle do planowanej DK65 zapewnią połączenie istniejącej sieci dróg lokalnych z drogami gminnymi. Mieszkańcy istniejących i planowanych domów będą więc mieli zapewnione bezpieczne połączenie z drogą gminną 1487B i bezkolizyjny dojazd do obszaru zwartej zabudowy wsi Skrybiczne oraz dalej poprzez drogę gminną 1484B do Białegostoku. Pozwoli to na zachowanie połączenia drogowego pomiędzy zabudowaniami położonymi na południe od DK65 i obszarem zwartej zabudowy wsi Skrybiczne.

RDOŚ w Białymstoku zwrócił uwagę, iż budowa DK65 nie wiąże się z koniecznością wyburzeń istniejących budynków mieszkalnych wsi Skrybiczne, nie ogranicza mieszkańcom dostępu do działek oraz istniejącej sieci dróg, umożliwia bezpośredni i bezkolizyjny dojazd do obszaru zwartej zabudowy wsi Skrybiczne oraz do Białegostoku. W żadnym z rozpatrywanych wariantów DK65 nie przecina więc zabudowy wsi w sposób, który mógłby nieść ze sobą negatywne skutki dla społeczeństwa. Dotyczy to również domów wybudowanych w ostatnim czasie, wieś Skrybiczne rozrasta się bowiem a nowo zasiedlane tereny mają zabudowę rozproszoną. Planowana trasa nie dzieli wsi na dwie odrębne części, tereny te będą bowiem ze sobą skomunikowane. Trasa nie będzie też limitować dostępu mieszkańców do infrastruktury technicznej czy mediów. Realizacja i eksploatacja inwestycji nie spowoduje również naruszenia więzi społecznych mieszkańców wsi Skrybiczne.

Jako ostatni argument uzasadniający naruszenie art. 7, art. 8, art. 77 § 1, art. 80, art. 107 § 3 k.p.a. polegające na niewyczerpującym rozpatrzeniu materiału dowodowego oraz na jego dowolnej ocenie ZO podało brak uwzględnienia w analizie wielokryterialnej czynnika społecznego w zakresie innym niż potencjalna liczba wyburzonych budynków mieszkalnych oraz budynków narażonych na oddziaływanie ponadnormatywnego hałasu.

Odnosząc się to powyższego zarzutu, GDOŚ potwierdza, że w analizie wielokryterialnej nie przeanalizowano zagadnień takich jak naruszenie więzi społecznej, utrudnienia w komunikacji lokalnej czy dostęp do mediów, jednakże fakt ten nie świadczy o nieprawidłowości działania RDOŚ w Białymstoku. Elementy, które powinny być uwzględnione w analizie wielokryterialnej wskazane są w art. 66 ust. 1 pkt 6a u.o.o.ś. i z jego brzmienia nie wynika konieczność uwzględniania w analizie wymienionych przez odwołujących się zagadnień. Ustawodawca, określając w art. 66 ust. 1 pkt 6a lit. a i c u.o.o.ś. obowiązek porównania oddziaływań analizowanych wariantów na ludzi czy dobra materialne daje organom prowadzącym postępowanie dowolność wyboru jakie elementy będą w tym zakresie badane, tak aby dopasować analizowane składowe do konkretnego przypadku.

W ocenie GDOŚ w przedmiotowej sprawie analiza wielokryterialna przeprowadzona została prawidłowo.

Ponadto analiza wielokryterialna służy porównaniu wariantów, nie determinuje natomiast wyboru wariantu, który preferowany będzie przez inwestora. Organ prowadzący postępowanie działa bowiem w granicach wniosku inwestora.

Podkreślenia wymaga również, że w postępowaniu, zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a u.o.o.ś., w ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko prawidłowo określono, przeanalizowano oraz oceniono bezpośredni i pośredni wpływ danego przedsięwzięcia na środowisko oraz ludność, w tym zdrowie i warunki życia ludzi. W aktach sprawy szczegółowo opisano oddziaływanie przedsięwzięcia we wskazanym przez inwestora wariantcie, diagnozując znaczące oddziaływania (np. hałas), a ich analiza wykazała, że przy zastosowaniu zaplanowanych w decyzji działań minimalizujących (na etapie budowy i na etapie eksploatacji) nie ma przeciwwskazań do realizacji inwestycji. I tak dla przykładu w celu minimalizacji niekorzystnego oddziaływania inwestycji na etapie budowy, ze względu na klimat akustyczny zdecydowano, że prace budowlane prowadzone będą w sąsiedztwie terenów chronionych akustycznie w porze dziennej (w godz. od 6.00 do 22.00) z wyjątkiem prac wymagających ciągłości technologicznej robót, przy użyciu sprzętu o możliwie najniższej mocy akustycznej. Zaplecza budowy i miejsca postoju maszyn budowlanych lokalizowane będą w możliwie jak największej odległości od terenów z zabudową chronioną akustycznie. W celu minimalizacji emisji do powietrza transport materiałów sypkich (np. kruszyw) odbywać się będzie samochodami wyposażonymi w zakryte skrzynie ładunkowe a materiały sypkie składowane na placu budowy w przypadku wystąpienia długotrwałego braku opadów atmosferycznych będą zraszane wodą. Drogi dojazdowe będą utrzymywane w stanie ograniczającym pylenie. Ponieważ w fazie eksploatacji pojazdy samochodowe poruszające się po projektowanej trasie będą źródłem hałasu, to w celu minimalizacji niekorzystnego oddziaływania inwestycji na klimat akustyczny zaplanowano budowę ekranów akustycznych (analiza klimatu akustycznego dla planowanej inwestycji w roku 2035 wykazała, że w fazie eksploatacji nastąpi pogorszenie warunków akustycznych dla zabudowy znajdującej się w pobliżu projektowanych dróg a zastosowanie ekranów akustycznych pozwoli na dotrzymanie dopuszczalnych norm emisji hałasu w stosunku do zabudowy chronionej akustycznie). Z uwagi na możliwość kolizji pojazdów poruszających się po drodze ze zwierzętami, przewidziano całkowite wyгородzenie drogi siatką. Przewidziano także działanie zmniejszające wpływ planowanej trasy na krajobraz, który przekłada się również na walory rekreacyjne terenu, poprzez m.in. nasadzenia roślinności wzdłuż projektowanej trasy. W ocenie GDOŚ w analizowanym przypadku to właśnie wyżej wymienione elementy są najistotniejsze z punktu widzenia oddziaływania przedsięwzięcia na ludność, w tym zdrowie i warunki życia ludzi.

Biorąc pod uwagę powyższe wyjaśnienia, zarzuty naruszenia art. 7, art. 8, art. 77 § 1, art. 80, art. 107 § 3 k.p.a. poprzez brak wyczerpującego rozpatrzenia materiału dowodowego oraz na jego dowolną ocenę należy uznać za bezzasadne.

Ad. 2

Kolejny zarzut, jaki ZO podniosło w odwołaniu dotyczy naruszenia art. 108 § 1 k.p.a. poprzez nadanie decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności.

W ocenie GDOŚ, wbrew twierdzeniom odwołujących się, przesłanki ochrony zdrowia lub życia ludzkiego, innego interesu społecznego oraz wyjątkowo ważnego interesu strony, na które powołał się RDOŚ w Białymstoku nadając decyzji rygor natychmiastowej wykonalności,

występują w przedmiotowym postępowaniu, mimo, iż nie mogą być one interpretowane rozszerzająco.

Jeśli chodzi o ochronę zdrowia, to RDOŚ w Białymstoku prawidłowo uznał, że realizacja przedsięwzięcia jest wskazana ze względu na ochronę zdrowia i życia ludzi. Planowana trasa pozwoli bowiem m. in. na wyprowadzenie ruchu tranzytowego z miast oraz udrożnienie obszarów miejskich i metropolitalnych, przyczyniając się do zmniejszenia hałasu, zanieczyszczenia powietrza, wód powierzchniowych, a także zapewnienia właściwego poziomu bezpieczeństwa ruchu. W ocenie GDOŚ argumentacja podniesiona przez RDOŚ w Białymstoku jest zdecydowanie skonkretyzowana i jakkolwiek może odnosić się także do innych tras komunikacyjnych to w badanym przypadku osadzona jest w konkretnych realiach planowanej drogi ekspresowej S19.

Zdaniem GDOŚ, RDOŚ w Białymstoku w odpowiedni sposób wyważył interes społeczny i indywidualny, a za nadaniem decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności w niniejszej sprawie przemawia również przesłanka interesu społecznego.

Jak wskazano już wyżej przy odpowiedzi na zarzuty PNRWI (s. 39-40 niniejszej decyzji), przesłanki związane z interesem społecznym to m.in. współfinansowanie przedsięwzięcia ze środków Unii Europejskiej, ale także okoliczność, że prace związane z budową planowanej inwestycji wpisują się w katalog działań podejmowanych w interesie społecznym, przedkładanym nad interes indywidualny pojedynczych stron postępowania, a przedsięwzięcie stanowi inwestycję celu publicznego, co świadczy o jego szczególnym charakterze z punktu widzenia ogółu. Dodatkowo przesłanka związana z ochroną zdrowia i życia ludzi również leży w interesie społecznym.

Odnosząc się do wyroku NSA z 10 lipca 2009 r., sygn. akt I OSK 987/08, GDOŚ wskazuje, że okoliczność, że wyrok ten odnosi się nie do inwestycji drogowej, a do programu z dziedziny ochrony środowiska współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, nie ma znaczenia, zapadłe bowiem w sprawie rozstrzygnięcie nie jest uzależnione od przedmiotu podlegającemu dofinansowaniu.

GDOŚ nie podziela więc zdania ZO, że nadając decyzji rygor natychmiastowej wykonalności nie wykazano interesu społecznego czy też potraktowano go arbitralnie, bez zindywidualizowanego uzasadnienia.

Kwestionowanej decyzji nadano rygor natychmiastowej wykonalności również ze względu na wyjątkowo ważny interes strony. Realizacja inwestycji wpisuje się w cele strategiczne określone w licznych dokumentach strategicznych o znaczeniu krajowym i regionalnym, a nadanie decyzji rygoru umożliwi inwestorowi podjęcie dalszych działań w celu pozyskania wymaganych w procesie inwestycyjnym decyzji administracyjnych, co przyspieszy realizację zadania. Ponadto jako szczególnie ważny interes strony (stanowiący jednocześnie interes społeczny) należy wskazać fakt finansowania przedsięwzięcia ze środków krajowych i unijnych. Konsekwencją wystąpienia opóźnień na którymkolwiek z etapów inwestycyjnych będzie niewykorzystanie przeznaczonych na ten cel środków krajowych i unijnych. Nie można więc w analizowanym przypadku zgodzić się z odwołującymi się, że możliwość przyspieszenia procesu inwestycyjnego stanowi jedynie „wygodę” inwestora. W przypadku omawianej inwestycji jej realizacja przewidziana została w systemie „Projektuj i Buduj”. Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach, której nadano rygor wykonalności umożliwiła inwestorowi ogłoszenie przetargu o wyłonienie wykonawcy projektu i budowy drogi.

GDOŚ nie zgadza się z ZO również w kwestii wykonalności decyzji o środowiskowych uwarunkowanych. Jak napisano już wyżej odwołujący się uważają, że nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności jest nieuzasadnione również z tego powodu, że decyzja środowiskowa „z natury nie posiada w ogóle waloru wykonalności”. Wykonalność decyzji bywa wiązana z możliwością poddania jej egzekucji, trzeba jednakże pamiętać, że nie dotyczy to decyzji uprawniających dla strony (również decyzji wykonalnych), w stosunku do których wszczęcie postępowania egzekucyjnego nie jest możliwe, gdyż nie można przymusić strony do wykonania przyznanego jej uprawnienia. Literatura oraz wyroki sądów wskazują, że akt administracyjny jest orzeczeniem wykonalnym, jeżeli ze względu na zawartą w nim treść nadaje się do wykonania niezależnie od tego, czy w konkretnym przypadku dopuszczalne jest wszczęcie postępowania egzekucyjnego (H. Mądrzak, Natychmiastowa wykonalność wyroków w procesie cywilnym w PRL, Wrocław 1965, s. 31). W opinii GDOŚ decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach, choć w dużej części jej zapisy skonsumowane będą mogły być dopiero poprzez następne zezwolenia inwestycyjne, np. zezwolenie na realizację inwestycji drogowej, jest wykonalna. Zawiera bowiem warunki, które mogą być zrealizowane przed rozpoczęciem realizacji przedsięwzięcia oraz warunki które nie są przenoszone do następnych zezwoleń inwestycyjnych, bo pozostają poza ich zakresem (jak np. kompensacja przyrodnicza, której wykonanie co do zasady powinno poprzedzać zaistnienie straty i będzie ono spoczywać na inwestorze jedynie z tytułu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, rozwiązania dotyczące organizacji pracy czy np. warunki w zakresie zagospodarowania terenu inwestycji). Uważa się również, że skoro nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach przynosi inwestorowi wymierną korzyść w postaci możliwości ubiegania się o kolejne zezwolenie wymagane do rozpoczęcia procesu inwestycyjnego, to decyzja ta wówczas wywołuje m.in. taki skutek, że może zostać załączona do wniosku o wydanie kolejnej decyzji administracyjnej. Wskazuje to na rozumienie wykonalności decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach *sensu largo*, utożsamiane z zaistnieniem mocy obowiązującej aktu (A. Kosieradzka-Federczyk. Decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach oraz ich wykonalność i wykonanie. Analiza prawna [w:] Przegląd prawa ochrony środowiska, <http://dx.doi.org/10.12775/PPOS.2013.009>, s. 53-54). Nie ulega więc wątpliwości, że jakkolwiek inwestor nie może być do wykonania tej decyzji przymuszony w drodze postępowania egzekucyjnego, to decyzja ta jest wykonalna. „Jeżeli akt ze względu na zawartą w nim treść (tzn. rozstrzygnięcie przyznające uprawnienie lub nakładające obowiązek) nadaje się do wykonania w jakikolwiek sposób, to jest aktem wykonalnym materialnie” (A. Krawczyk, Czasopisma [w:] Wykonalność aktu i czynności organu administracji publicznej, Warszawa 2013, s. 117). Co za tym idzie, decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach - jako akt administracyjny którym jest wykonalny - może być opatrzona rygorem natychmiastowej wykonalności. Takie samo stanowisko zaprezentował NSA, który w wyroku z 18 maja 2016 r. sygn. akt II OSK 1066/15, wskazał, że co do zasady nie ma przeszkód by nieostatecznej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nadać rygor natychmiastowej wykonalności. W ocenie sądu nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności nieostatecznej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach umożliwia inwestorowi ubieganie się o uzyskanie decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji, a okoliczność, że nieostateczna decyzja środowiskowa nie podlega egzekucji administracyjnej nie oznacza, że nie można takiej decyzji nadać rygoru natychmiastowej wykonalności. Można bowiem w odniesieniu do

nieostatecznej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zaopatrzonej w rygor natychmiastowej wykonalności mówić o możliwości jej wykonania w znaczeniu szerokim, co należy utożsamiać z mocą prawną pozwalającą na wywoływanie wszystkich skutków związanych z jej pozostawieniem w obrocie prawnym i wywoływaniem skutków prawnych.

Zarzut w zakresie naruszenia art. 108 § 1 k.p.a. należy więc uznać za niezasadny.

Ad. 3

W odwołaniu podniesiono również zarzut naruszenia art. 60 ust. 2 u.o.p. poprzez wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia, którego przebieg narusza miejsca bytowania orlika krzykliwego.

W ocenie GDOŚ powyższy zarzut jest bezzasadny z tego względu, że realizacja inwestycji nie spowoduje zniszczenia stwierdzonych miejsc bytowania orlików krzykliwych, nie nastąpi też żadna ingerencja w wyznaczone strefy ochrony ścisłej i częściowej orlika. GDOŚ szczegółowo odniósł się do tych kwestii przy odpowiedzi na zarzut 1 ZO (s. 46-53 niniejszej decyzji).

Ad. 4

ZO podniosło w odwołaniu także zarzut naruszenia art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a u.o.o.ś. poprzez nieuwzględnienie w wydanej decyzji oddziaływania przedsięwzięcia na ludność, w tym zdrowie i warunki życia mieszkańców wsi Skrybiczne.

GDOŚ nie może zgodzić się w tej kwestii z odwołującymi się. Jak wskazano już przy odpowiedzi na zarzut 1 ZO (s. 56-57 niniejszej decyzji) nie dojdzie do przecięcia wsi przez planowaną trasę. Mieszkańcy istniejących i planowanych domów będą więc mieli zapewnione bezpieczne połączenie z drogą gminną 1487B i bezkolizyjny dojazd do obszaru zwartej zabudowy wsi Skrybiczne oraz dalej poprzez drogę gminną 1484B do Białegostoku.. Ponadto budowa DK65 nie wiąże się z koniecznością wyburzeń istniejących budynków mieszkalnych wsi Skrybiczne, nie ogranicza mieszkańcom dostępu do działek oraz istniejącej sieci dróg, umożliwia bezpośredni i bezkolizyjny dojazd do obszaru zwartej zabudowy wsi Skrybiczne oraz do Białegostoku. Realizacja i eksploatacja inwestycji nie spowoduje również naruszenia więzi społecznych mieszkańców wsi Skrybiczne.

Niezależnie zaś od powyższego, w postępowaniu, zgodnie z art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. a u.o.o.ś., w ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko prawidłowo określono, przeanalizowano oraz oceniono bezpośredni i pośredni wpływ danego przedsięwzięcia na ludność, w tym zdrowie i warunki życia ludzi, co wykazano w uzasadnieniu kwestionowanej decyzji.

Ad. 5

Kolejny zarzut ZO dotyczył naruszenia art. 66 ust. 1 pkt 2a u.o.o.ś. poprzez wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach w oparciu o nieprawidłowo wykonaną i nieaktualną inwentaryzację przyrodniczą.

GDOŚ nie zgadza się w tej kwestii z odwołującymi się. Przy odpowiedzi na zarzut 1 ZO (s. 43-44 niniejszej decyzji) wyjaśniono już, że raport przygotowany na potrzeby wydania kwestionowanej decyzji został uzupełniony przez inwestora w stosunku do jego poprzedniej treści, a dokumentację sprawy rozbudowano dodatkowo w wyniku wezwań do jego

uzupełnienia kierowanych zarówno przez RDOŚ w Białymstoku, jak również GDOŚ. W postępowaniu pierwszoinstancyjnym udział brały także organy opiniujące i uzgadniające: PPWIS oraz RZGW i również w ich ocenie dokumentacja sprawy, po dokonaniu stosownych uzupełnień pozwoliła na określenie warunków realizacji przedsięwzięcia.

W kwestii bezkręgowców GDOŚ wyjaśnia, że z powodu długotrwałych niekorzystnych warunków pogodowych (opady deszczu, często intensywne, oraz gwałtowne burze) nie udało się wykonać kontroli terenowych z zakresu badań entomofauny w pierwszej połowie lipca i pierwszej połowie sierpnia. Zostały one przeniesione na przełom sierpnia i września. Podczas inwentaryzacji zanotowano występowanie szeregu stanowisk mięczaków i owadów, w tym także objęte ochroną ścisłą. Przeniesienie zaś kontroli na przełom sierpnia i września nie miało negatywnego wpływu na wyniki badań przyrodniczych w zakresie bezkręgowców

GDOŚ zgadza się, że ewentualne braki metodyczne związane z terminem badań terenowych herpetofauny i awifauny nie mogą być zniwelowane przez liczebność zespołu ekspertów. Jednakże w analizowanej sytuacji ta niesłuszna argumentacja nie ma znaczenia ze względu, że wyniki inwentaryzacji, w opinii GDOŚ, są poprawne.

GDOŚ zgadza się częściowo z odwołującymi się, że stopień skomplikowania analiz zawartych w raporcie nie stanowi miary ich poprawności. Jednakże posiadanie wiedzy specjalistycznej przez autora raportu może być gwarantem jakości jego pracy, opinia ekspercka jest stosowanym i prawidłowym narzędziem dokumentowania spraw. Są to jednakże rozważania czysto teoretyczne i nie znajdujące zastosowania w analizowanej sprawie, w której wyniki inwentaryzacji, należy uznać za prawidłowe.

Jak wskazano już wcześniej przy odpowiedzi na zarzuty ZO (s. 45 niniejszej decyzji) ze względu na brak przepisów i rozporządzeń wykonawczych określających szczegółowo metodyki i zakres inwentaryzacji przyrodniczej koniecznej do przeprowadzenia na potrzeby przygotowania raportu, podczas badań oparto się w pierwszej kolejności na wytycznych zawartych w Podręcznikach Metodycznych GIOŚ a w przypadku ich braku - na dostępnej literaturze tematu wskazanej w opisie wyników inwentaryzacji. Podręczniki Metodyczne GIOŚ zawierają wytyczne do prowadzenia badań terenowych i są wykorzystywane przy prowadzeniu monitoringu gatunków i siedlisk w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Organ I instancji szczegółowo odniósł się także (s. 133-134 decyzji) do terminów badań, warunkowanych częściowo pogodą oraz obszaru waloryzacji zależnego od lokalnych uwarunkowań (waloryzacja herpetologiczna).

Jeśli chodzi o terminy badania herpetofauny, to autorzy inwentaryzacji przeprowadzonej na potrzeby sporządzenia raportu skoncentrowali się na kontrolach terenowych w okresie kluczowym dla wykrycia herpetofauny. Przeprowadzając badania zastosowano się do zaleceń co do ilości i terminów prowadzenia kontroli poszczególnych gatunków płazów zawartych w przewodnikach metodycznych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, dalej GIOŚ, dotyczących monitoringu gatunków zwierząt [Makomaska-Juchiewicz M. red. 2010. Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część I. GIOŚ. Warszawa; Makomaska-Juchiewicz M., Baran P. red. 2012. Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część III. GIOŚ. Warszawa; Maciantowicz M. 2014. Materiały informacyjno-edukacyjne, pomocne w prowadzeniu monitoringu płazów wzdłuż szlaków komunikacyjnych. Opracowanie w ramach projektu „Ochrona płazów na obszarach

Natura 2000 w północno-wschodniej Polsce (Life12 NAT/PL/000063) Zielona Góra-Suwałki 2014)].

Rozpoczęcie badań w kwietniu podyktowane było panującymi w tym czasie warunkami meteorologicznymi. W aktach sprawy znajdują się wyjaśnienia inwestora z czerwca 2020 r., w których przedstawione zostały wyniki pomiarów temperatury minimalnej występującej w Białymstoku w 2016 r. Analiza pomiarów umożliwiła stwierdzenie, z którym należy się zgodzić, że „po dość zimnym marcu (temperatury minimalne nieprzekraczające 4°C), przyszło ocieplenie i temperatura w kwietniu w stosunku do wielolecia 1951-1980 okazała się być najwyższa, a miesiąc globalnie najcieplejszym kwietniem w historii pomiarów. Tym samym w tym miesiącu znacząco poprawiły się warunki do migracji i rozrodu płazów (...) Dobre warunki termiczne wiosną spowodowały dużą intensywność godów oraz szybki rozwój młodych osobników i ich dyspersję”.

Bez wątpienia warunki meteorologiczne mają ogromne znaczenie dla występowania i liczebności populacji płazów na danym terenie. Warunki atmosferyczne występujące w miesiącach kwietniu i maju 2016 r., wobec utrzymujących się opadów w grudniu 2015 r. i lutym 2016 r. (co zostało potwierdzone wynikami pomiarów opadów), zapewniły dobre warunki do rozrodu płazów, zatem kontrole wykonane na początku sezonu godowego objęły największą możliwą liczbę i powierzchnię siedlisk, które stopniowo zanikały w późniejszym okresie.

Przyjęte terminy badań nie uniemożliwiły więc w tym przypadku, wbrew twierdzeniom odwołujących się, zinventaryzowania wczesnowiosennych gatunków. Grzebiuszka ziemna, żaby brunatne – trawna i moczarowa oraz ropuchy zostały stwierdzone w trakcie badań przyrodniczych prowadzonych na potrzeby wykonania raportu (s. 186 – 195 raportu).

Korytarze migracji herpetofauny zostały wyznaczone w oparciu o dane zebrane w terenie, Mapę Podziału Hydrograficznego Polski, aktualną ortofotomapę, publikację Poradnik ochrony płazów (Kurek, 2011), a kierunki migracji herpetofauny wyznaczano promieniście we wszystkich kierunkach, ze szczególnym uwzględnieniem siedlisk optymalnych i miejsc rozrodu (cieki, zbiorniki wodne, rozlewiska śródpolne, zadrzewienia i zakrzewienia).

Przy wyborze lokalizacji i rodzaju przejść dla płazów kierowano się również układem sieci hydrograficznej, rzeźbą terenu, obecnością i rozmieszczeniem naturalnych struktur przestrzennych sprzyjających migracjom fauny, np. ciągami gęstych zakrzewień, jarami, wąwozami, wałami ziemnymi.

W ocenie GDOŚ przyjęta metodyka badania herpetofauny jest prawidłowa, a jej wyniki oraz przeprowadzone na jej podstawie analizy poprawne. Warto wspomnieć, że w ślad za uzupełnieniem dokumentacji z czerwca 2020 r. i po weryfikacji istniejących szlaków wędrówek płazów przewidziano dodatkowe przepusty zintegrowane z ciekami, przystosowane do migracji płazów, które zostaną wykonane w następujących kilometrażach: km 2+553, 16+220, 17+292, 17+777, 25+453, 25+683, 26+646 (droga ekspresowa S19) oraz w km 7+692, 11+497, 11+566 (droga krajowa nr 65). Przy zastosowaniu tych rozwiązań minimalizację oddziaływania przedsięwzięcia na płazy można uznać za optymalną.

Odnosząc się zaś do podanej w opinii szerokości pasa inwentaryzacji wynoszącej 2100 m, GDOŚ potwierdza, że Kurek (2011) w Poradniku ochrony płazów wskazuje, że dobrze przeprowadzona inwentaryzacja dostarcza danych na temat lokalizacji zbiorników wodnych (miejsc rozrodu) znajdujących się w pasie drogowym oraz w odległości do 1000 m od jego granic, jednakże należy mieć zawsze na uwadze występowanie lokalnych uwarunkowań i nie

zawsze niezbędne będzie przeprowadzenie badań w pasie o szerokości ponad 2 km. Występowanie płazów jest uzależnione od występowania zbiorników wodnych i siedlisk podmokłych. Stąd też analiza dostępnych materiałów kartograficznych (w szczególności zdjęć lotniczych i rastrów map topograficznych) daje podstawę do typowania potencjalnych siedlisk występowania batrachofauny, a następnie stanowi daną wyjściową do przeprowadzanej inwentaryzacji w terenie w określonym buforze. W ramach prac kameralnych nad raportem poddano analizie dane publikowane i niepublikowane na temat występowania herpetofauny, a także korzystano z Atlasu Płazów Polski opracowanego przez Instytut Ochrony Przyrody w Krakowie ([https:// www.iop.krakow.pl/plazygady](https://www.iop.krakow.pl/plazygady)). Na podstawie przeprowadzonych prac kameralnych i analizy danych kartograficznych zaplanowano badania terenowe w taki sposób, aby uzyskać dane na temat: lokalizacji zbiorników/zastoisk wody znajdujących się w osi planowanej drogi oraz w odległości do 500 m od osi po obu jej stronach (bufor 1000 m), składu gatunkowego herpetofauny, szacunkowej liczebności gatunków, przebiegu ważniejszych szlaków migracji w otoczeniu inwestycji. W opinii organu II instancji szerokość pasa inwentaryzacji jest wystarczająca, a jej wyniki są wiarygodne.

Zarzuty podnoszone przez odwołujących się dotyczą również nieprawidłowego terminu inwentaryzacji awifauny

Odpowiadając na zarzuty w zakresie badania ornitofauny GDOŚ wskazać musi, że podczas prowadzonych badań, wbrew twierdzeniom ZO, zastosowano się do terminów kontroli wymaganych przez podręczniki metodyczne GIOŚ [Sikora A., Rohde A., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.). 2007. Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985-2004, Bogucki Wyd. Nauk. Poznań; Wilk T. 2016. Kryteria lęgowości ptaków – materiały pomocnicze. Wersja 3. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Marki; Chylarecki P., Sikora A., Ceniana Z., Chodkiewicz T. (red.). 2015. Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny. Wydanie drugie uzupełnione. Biblioteka Monitoringu Środowiska], a inwentaryzacją objęto wszystkie lęgowe gatunki ptaków, zarówno objęte ochroną prawną, jak i łowne.

Kontrole nakierowane były na wykrycie jak najwyższej liczby gatunków i określenia dla nich jak najwyższej kategorii lęgowości według metodyki Polskiego Atlasu Ornitologicznego Sikora A., Rohde A., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.). 2007. Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985-2004, Bogucki Wyd. Nauk. Poznań; Wilk T. 2016. Kryteria lęgowości ptaków – materiały pomocnicze. Wersja 3. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Marki.

Podkreślenia wymaga, że na obszarze objętym inwentaryzacją stwierdzono 152 gatunki ornitofauny, w tym gatunki wczesnowiosenne, na które wskazują odwołujący się, tj. dzięcioły, kowaliki, pełzacze, sikory, sowy. Przyjęte terminy badań nie uniemożliwiły więc w tym przypadku, wbrew twierdzeniom odwołujących się, zinwentaryzowania wczesnowiosennych gatunków ptaków.

Inwentaryzacja ptaków migrujących polegała na ocenie rozmieszczenia i liczebności ptaków tworzących koncentracje na terenach podmokłych oraz otwartych, czyli bocianowatych *Ciconiidae*, blaszkodziobych *Anseriformes* i siewkowatych *Charadriidae* w buforze 1 km (po 500 m z lewej i prawej stronie osi drogi) i przeprowadzone zostały w terminach uwzględniających szczyty liczebności gatunków.

Kontrole polegały na eksplorowaniu potencjalnych miejsc koncentracji ptaków przelotnych. Inwentaryzację ptaków migrujących przeprowadzono w 2016 r. Łącznie w ramach tego modułu prac przeprowadzono kontrole uwzględniające wędrówki jesiennej (sierpień – listopad) i wiosennej (marzec-maj) oraz okres dyspersji połęgowej (lipiec).

W ocenie GDOŚ badania ornitofauny zostały przeprowadzone prawidłowo, ich wyniki są kompletne i mogą stanowić podstawę do przeprowadzenia na ich podstawie oceny oddziaływania na środowisko, w tym także na obszary Natura 2000.

Odnosząc się zaś do wspomnianej decyzji RDOŚ w Białymstoku z 29 stycznia 2014 r., ponownie wyjaśnić trzeba, że nie ma w tym przypadku tożsamości sprawy. Decyzja ta, utrzymana w mocy decyzją GDOŚ z 6 lutego 2015 r., znak: DOOŚoII.4200.5.2014.EK.4, a następnie skontrolowana przez WSA w Warszawie, który wyrokiem z 22 listopada 2017 r., sygn. akt IV SA/Wa 1439/15, oddalił skargę, dotyczyła przedsięwzięcia polegającego na budowie drogi ekspresowej S-19 granica państwa- Kuźnica Białostocka - Białystok - Lublin - Rzeszów - Barwinek - granica państwa na odcinku Choroszcz-Płoski oraz drogi krajowej nr 65 Kudrycze – Grabówka. Z kolei postępowanie zakończone kwestionowaną aktualnie decyzją wszczęte zostało wnioskiem GDDKiA z 4 września 2018 r. Postępowania tych nie można więc porównywać, ze względu na inny stan prawny i uwarunkowania faktyczne (dla przykładu można wskazać, że inwentaryzacja na potrzeby raportu w postępowaniu zakończonym w 2014 r. wykonywana była w latach 2006-2008).

GDOŚ podziela stanowisko ZO, że aktualność danych zawartych w dokumentacji ma fundamentalne znaczenie dla jakości prowadzonych na jej podstawie analiz. Należy również zgodzić się z odwołującymi się, że niewiarygodne, nieaktualne, nieodpowiednio szczegółowe dane przedstawione w raporcie nie mogą stanowić podstawy do prawidłowego przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko i określenia warunków realizacji i eksploatacji przedsięwzięcia.

W ocenie GDOŚ dokumentacja sprawy, po dokonaniu stosownych uzupełnień jest poprawna – zawiera wszystkie elementy wyszczególnione w art. 66 u.o.o.ś. i można na jej podstawie prawidłowo dokonać oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z zakresem wskazanym w art. 62 u.o.o.ś.

Organ II instancji podtrzymuje swoje stanowisko, że dane środowiskowe co do zasady nie charakteryzują się określonym terminem ważności i nie można z góry założyć, że pozyskanie ich w określonym terminie powoduje ich nieaktualność czy aktualność. Odwołujący się nie wskazali zaś na czym polega nieaktualność wyników inwentaryzacji herpetologicznej i ornitologicznej czy też dotyczącej innych grup zwierząt, poza wskazaniem daty jej wykonania – nie udowodnili tym samym, że jest ona nieaktualna. Ponadto nie można a priori uznać, że dane pochodzące z innych projektów (np. inwentaryzacje na potrzeby aktualizacji planów zadań ochronnych) będą niewystarczające, ich metodyka nieprawidłowa czy nieodpowiadająca specyfice inwestycji liniowej lub też nieakceptowalna, gdyż dotyczy jedynie fragmentów terenu planowanego przedsięwzięcia. Kwestie te wymagają każdorazowo indywidualnego badania. W analizowanym przypadku nie jest jasne, co dokładnie było, zdaniem odwołujących, błędne w dokumentacji.

Upływ lat od przeprowadzonej inwentaryzacji jak najbardziej może nie pozwalać na prawidłowe określenie wpływu przedsięwzięcia na środowisko, jednakże w analizowanym przypadku dokumentacja sprawy, po dokonaniu przez inwestora stosownych uzupełnień, jest,

w ocenie GDOŚ, poprawna. Zawiera ona wszystkie elementy wyszczególnione w art. 66 u.o.o.ś. i można na jej podstawie prawidłowo dokonać oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z zakresem wskazanym w art. 62 u.o.o.ś. Przypomnieć również trzeba, iż analizując dokumentację środowiskową GDOŚ ją weryfikuje, stosując zasadę ostrożności, zgodnie z którą, każdą niepewność co do rodzaju czy skali oddziaływania należy rozstrzygać na korzyść środowiska.

ZO wskazuje także, że poza tym, że badania terenowe będące podstawą inwentaryzacji przyrodniczej przeprowadzono w 2016 r., to waloryzacja przyrodnicza wariantów przedsięwzięcia dotyczyła sześciu wariantów inwestorskich, a nie wariantu najkorzystniejszego środowiskowo i racjonalnego wariantu alternatywnego. Dotyczy to waloryzacji szaty roślinnej, bezkręgowców, ichtiofauny, herpetofauny, omitofauny, chiropterofauny i terifauny.

Odnosząc się do powyższego zarzutu wskazać trzeba, że RDOŚ w Białymstoku przeanalizował 3 warianty przedsięwzięcia, różniące się pomiędzy sobą m.in. przebiegiem trasy w planie, długością projektowanych odcinków drogi ekspresowej i drogi krajowej nr 65, lokalizacją węzłów, ilością obiektów inżynierskich oraz oddziaływaniem na środowisko. Są to: wariant proponowany przez wnioskodawcę [odcinek S19 od km -0+107,91 do km 39+692,59 (długość 39,8005 km); odcinek DK65 od km 0+000,00 do km 13+716,69 (długość 13,71669 km); łączna długość - 53,51719 km], racjonalny wariant alternatywny [odcinek S19 od km -0+107,91 do km 39+998,43 (długość 40,10634 km); odcinek DK65 od km 0+931,64 do km 14+055,87 (długość 13,12423 km); łączna długość - 53,23057 km] i racjonalny wariant najkorzystniejszy dla środowiska [odcinek S19 od km -0+107,91 do km 39+692,59 (długość 39,8005 km); odcinek DK65 od km -1+707,26 do km 12+143,63 (długość 13,85089 km); łączna długość - 53,65139 km].

Warianty te zostały porównane i ocenione pod względem wpływu na środowisko, także przyrodnicze, na podstawie przeprowadzonej w 2016 r. waloryzacji przyrodniczej. Waloryzacja ta posłużyła także do porównania 6 wariantów analizowanych w postępowaniu zakończonym uchyloną następnie decyzją RDOŚ w Białymstoku z 14 sierpnia 2019 r. Wspomniana waloryzacja nie „dotyczyła” wspomnianych 6 wariantów, tylko wykonana została na terenie realizacji planowanego przedsięwzięcia i stanowi prawidłową podstawę do porównania aktualnie analizowanych 3 wariantów (które zresztą są pochodną wcześniejszych 6 wariantów, poruszamy się bowiem dalej w granicach pierwotnego wniosku inwestora dotyczącego budowy trasy komunikacyjnej na określonym odcinku).

Wyjaśnić trzeba, że w ocenie RDOŚ w Białymstoku oraz GDOŚ w postępowaniu zakończonym decyzją RDOŚ w Białymstoku z 14 sierpnia 2019 r. wśród przeanalizowanych w raporcie 6 racjonalnych wariantów lokalizacyjnych przedsięwzięcia, był wariant proponowany przez inwestora, który był jednocześnie wskazany jako wariant najkorzystniejszy dla środowiska. Jak wspomniano już w niniejszej decyzji, WSA w Warszawie wyrokiem z 8 lutego 2022 r., sygn. akt: IV SA/Wa 1567/21, uchylił decyzję GDOŚ i poprzedzając ją decyzję RDOŚ w Białymstoku, a następnie NSA wyrokiem z 8 listopada 2022 r., sygn. akt III OSK 1601/22, oddalił skargę kasacyjną od wyroku WSA. Według sądu w postępowaniu pominięto racjonalny wariant alternatywny oraz racjonalny wariant najkorzystniejszy dla środowiska (który dodatkowo nie może być tożsamy z wariantem proponowanym przez inwestora).

Okoliczność ta nie ma jednak żadnego związku z waloryzacją przyrodniczą, która wykonywana jest nie stricte dla wariantów przedsięwzięcia, ale terenu jego realizacji obejmującego obszarowo analizowane warianty.

Ponadto ZO podkreśliło w odwołaniu, że sezon 2016/2017 miał charakter anomalii pogodowej i zebrane wówczas dane, wobec postępujących zmian klimatu, były, jak pogoda, bardzo nietypowe i mogły być względem przeciętnej populacyjnej zaniżone. Już tylko z tego powodu wymagają one, zdaniem odwołujących się, zaktualizowania (np. co do strony jakościowej i liczebności w zespołach nie tylko ptaków, ale i np. płazów, w bardziej typowych warunkach pogodowych).

GDOŚ nie ma podstaw by zgodzić się w tej kwestii z odwołującymi się. Jak już wcześniej wskazano w odniesieniu do ptaków, kontrole nakierowane były na wykrycie jak największej liczby gatunków i określenia dla nich jak najwyższej kategorii lęgowości według metodyki Polskiego Atlasu Ornitologicznego.

Jeśli chodzi o herpetofaunę, to ze względu na panujące w tym czasie warunki meteorologiczne rozpoczęto badania w kwietniu. W wyjaśnieniach z czerwca 2020 r. przedstawione zostały wyniki pomiarów temperatury minimalnej występującej w Białymstoku w 2016 r. Analiza pomiarów wykazała, że „po dość zimnym marcu (temperatury minimalne nieprzekraczające 4°C), przyszło ocieplenie i temperatura w kwietniu w stosunku do wielolecia 1951-1980 okazała się być najwyższa, a miesiąc globalnie najcieplejszym kwietniem w historii pomiarów. Tym samym w tym miesiącu znacząco poprawiły się warunki do migracji i rozrodu płazów (...) Dobre warunki termiczne wiosną spowodowały dużą intensywność godów oraz szybki rozwój młodych osobników i ich dyspersję”. Warunki meteorologiczne mają ogromne znaczenie dla występowania i liczebności populacji płazów na danym terenie. Warunki atmosferyczne występujące w miesiącach kwietniu i maju 2016 r., wobec utrzymujących się opadów w grudniu 2015 r. i lutym 2016 r. (co zostało potwierdzone wynikami pomiarów opadów), zapewniły dobre warunki do rozrodu płazów, zatem kontrole wykonane na początku sezonu godowego objęły największą możliwą liczbę i powierzchnię siedlisk, które stopniowo zanikały w późniejszym okresie. Można uznać więc, że warunki pogodowe w okresie badań nie miały negatywnego wpływu na ich wyniki.

GDOŚ wyjaśnił też już, że przyjęte terminy badań nie uniemożliwiły zinwentaryzowania wczesnowiosennych gatunków płazów. Wymienione w odwołaniu gatunki, tj. grzebiuszka ziemna, żaby brunatne – trawna i moczarowa oraz ropuchy zostały stwierdzone w trakcie badań przyrodniczych prowadzonych na potrzeby wykonania raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (od str. 233 do str. 241, str. 326 raportu).

Oprócz samych siedlisk płazów, istotne są ich szlaki migracyjne. Korytarze migracji batrachofauny zostały wyznaczone w oparciu o dane zebrane w terenie, Mapę Podziału Hydrograficznego Polski, aktualną ortofotomapę, publikację Poradnik ochrony płazów, a kierunki migracji herpetofauny wyznaczano promieniście we wszystkich kierunkach, ze szczególnym uwzględnieniem siedlisk optymalnych i miejsc rozrodu (cieki, zbiorniki wodne, rozlewiska śródpolne, zadrzewienia i zakrzewienia). Przy wyborze lokalizacji i rodzaju przejść dla płazów kierowano się również układem sieci hydrograficznej, rzeźbą terenu, obecnością i rozmieszczeniem naturalnych struktur przestrzennych sprzyjających migracjom fauny, np. ciągami gęstych zakrzewień, jarami, wąwozami, wałami ziemnymi. Należy wskazać, że określone w sentencji decyzji przejścia umożliwią zachowanie drożności tych szlaków.

Odwołujący się podnoszą również, że raport z monitoringu dotyczył tylko niewielkiego obszaru w rejonie mostu znajdującego się w ciągu DK19 oraz w rejonie istniejącego skrzyżowania DK19 z DP1483B.

Do kwestii tej GDOŚ odniósł się szczegółowo przy odpowiedzi na zarzuty 1, 3 i 4 PNRWI (s. 31-34 niniejszej decyzji). Wyjaśniono, że konieczność przeprowadzenia monitoringu wynikała z warunku nałożonego w decyzji GDOŚ z 4 czerwca 2021 r. i miała na celu pozyskanie wiedzy o poziomie aktywności lokalnych populacji zwierząt doliną Narwi w rejonie mostu w ciągu drogi krajowej nr 19, stąd też taki obszar objęły badania.

Odwołujący się wskazali także szereg innych okoliczności wskazujących na nieaktualność danych zawartych w raporcie.

Odnosząc się do dalszych zarzutów i przykładów braku aktualności dokumentacji opisanych w odwołaniu ZO, GDOŚ ponownie podkreśla, że dokumentacja sprawy, po dokonaniu stosownych uzupełnień jest poprawna – zawiera wszystkie elementy wyszczególnione w art. 66 u.o.o.ś. i można na jej podstawie prawidłowo dokonać oceny oddziaływania na środowisko zgodnie z zakresem wskazanym w art. 62 u.o.o.ś. jak wyżej już wskazano nie można z góry przyjąć, że dane pochodzące z określonego okresu czy z innych projektów będą niewystarczające, ich metodyka nieprawidłowa czy też nieodpowiadająca specyfice inwestycji liniowej. Kwestie te wymagają każdorazowo indywidualnego zbadania i jeśli miałyby one wpływać negatywnie na jakość przeprowadzonej na ich podstawie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko odwołujący się powinni wskazać konkretne zarzuty – wykazać jak np. ewentualna nieaktualność konkretnych danych wpływa na potrzebę zmiany określonego warunku w decyzji, a nie jedynie powoływać się na konieczność aktualizacji danych. ZO nie wskazało takich kwestii, nie wykazało tym samym, że ma podstawie posiadanych danych niemożliwe było prawidłowe określenie warunków realizacji przedsięwzięcia. Co do raportu z monitoringu, to wyjaśniono już wcześniej, że konieczność jego przeprowadzenia wynikała z warunku nałożonego w decyzji GDOŚ z 4 czerwca 2021 r. i miał on na celu pozyskanie wiedzy o poziomie aktywności lokalnych populacji zwierząt doliną Narwi w rejonie mostu w ciągu drogi krajowej nr 19, stąd też obszar badań był ograniczony i wyników tego monitoringu, niezależnie od jego słabej jakości stwierdzonej przez GDOŚ (s. 31-34 niniejszej decyzji) nie można w sposób reprezentatywny odnieść do całego obszaru Natura 2000 Dolina Górnej Narwi PLB200007. Tym samym trudno też odnieść się do zarzutów dotyczących rzekomych błędów w analizie wielokryterialnej, nie są bowiem ani skonkretyzowane, ani uzasadnione. GDOŚ ocenia analizę wielokryterialną jako prawidłową, o czym mowa już była przy odpowiedzi na zarzut 5 PNRWI (s. 39 niniejszej decyzji). Przedstawione w raporcie wyniki analizy wielokryterialnej wariantów przedsięwzięcia oceniono pod kątem wielu elementów [posłużono się w tym celu *szczegółową metodą ujednoliconych wskaźników* charakteryzujących oddziaływanie poszczególnych wariantów przedsięwzięcia na środowisko przyrodnicze i społeczne, uwzględniając 27 wskaźników środowiskowych (przyrodniczych) i społecznych]. Co do zaś oddziaływania przedsięwzięcia na obszary Natura 2000, to również szczegółowo GDOŚ odniósł się już do tych kwestii (przy odpowiedzi na zarzuty 1,3 i 4 oraz zarzut 2 PNRWI, s. 34, 36-37 niniejszej decyzji oraz przy odpowiedzi na zarzuty [REDAKTED], s. 40-41 niniejszej decyzji). RDOŚ w Białymstoku szczegółowo wyjaśnił, że w wariantcie proponowanym przez wnioskodawcę inwestycja będzie kolidować z czterema obszarami Natura 2000: Dolina Górnej Narwi PLB200007, Puszcza

Knyszyńska PLB200003, Ostoja Knyszyńska PLH200006 i Ostoja w Dolinie Górnej Narwi PLH200010, nie stwierdzono jednakże możliwości wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na to siedlisko. Również analiza wpływu przedsięwzięcia w kontekście wymogów wynikających z Planów Zadań Ochronnych ustanowionych dla tych obszarów Natura 2000 oraz 2 obszarów Natura 2000 położonych w odległości do 5 km od inwestycji: Narwiańskie Bagna PLH200002 i Bagienna Dolina Narwi PLB200001 wykazała brak negatywnego wpływu na osiągnięcie celów zadań ochronnych ustanowionych dla przedmiotów ochrony tych obszarów. Ponadto kwestia oddziaływania na obszary Natura 2000 została szczegółowo przeanalizowana na etapie postępowania odwoławczego, co także wyjaśniono już na stronach 36-37 niniejszej decyzji przy odpowiedzi na zarzut 2 PNRWI. Wynik tej analizy wskazuje, że oddziaływanie na etapie realizacji i eksploatacji inwestycji będzie mieć, przy zastosowaniu działań minimalizujących wskazanych w decyzji, nieznaczący charakter.

W odwołaniu podniesiono także kwestie błędnej, według ZO, oceny kontrdowodów. Odwołujący się podtrzymuje swoje stanowisko, że ustalenia zawarte w raporcie skutecznie podważa ekspertyza złożona 14 kwietnia 2017 r. przez SMZJ. Z dokumentu tego wynika, zdaniem odwołujących się, że inwentaryzacja przyrodnicza przeprowadzona na potrzeby raportu inwestora jest nieprawidłowa. ZO wskazało także, że ekspertyza ta określa, wbrew twierdzeniom organu, szczegółową lokalizację obserwacji dzięcioła zielonosiwego i dzięcioła czarnego. Z uzasadnienia zaskarżonej decyzji wynika, że organ nie wziął tego dowodu (ekspertyzy) w ogóle pod uwagę, a przecież podważenie treści zawartych w raporcie możliwe jest przy pomocy wszystkim dostępnych kontrdowodów, w tym ekspertyz prywatnych o mniejszym stopniu szczegółowości niż raport, publikacji naukowych, poglądów badawczych, zdjęć, sprawozdań z badań terenowych.

W odpowiedzi na ten zarzut GDOŚ wskazać musi najpierw że zarzut ten odnosi się do treści poprzedniej decyzji GDOŚ, a nie RDOŚ w Białymstoku, niemniej jednak organ II instancji wyjaśnia, że w postępowaniu administracyjnym, zgodnie z zasadą legalizmu, organ działa w granicach wniosku inwestora. Jeśli w odniesieniu do wariantu proponowanego przez inwestora nie zachodzą okoliczności, które wykluczają możliwość wydania decyzji w takim wariantcie, np. przesłanki odmowy wydania decyzji, m. in. określone w art. 80 ust. 2 i art. 81 u.o.o.ś, wówczas organ jest zobowiązany do określenia środowiskowych warunków realizacji przedsięwzięcia w wariantcie wskazanym we wniosku. Podkreślenia wymaga, że wariant wskazany we wniosku nie musi być wariantem najkorzystniejszym dla środowiska, bowiem ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko dotyczy szeregu elementów, nie tylko przyrodniczych czy środowiskowych. W tym kontekście powyższe zarzuty ZO dotyczące wpływu inwentaryzacji na wybór wariantu najkorzystniejszego na środowisko są chybione.

Co do zaś ekspertyzy Janusza Kupisa, zarówno z 2021 r. jak i 2023 r., GDOŚ odniósł się na stronach 53-55 niniejszej decyzji.

Kolejny zarzut podniesiony przez ZO dotyczył wyników inwentaryzacji owadów i pajęczaków i tego, że raport nie zawiera jakichkolwiek informacji o miejscach bytowania mrówek, a stanowisk tych jest ponad sto.

Wyniki inwentaryzacji bezkręgowców przedstawione zostały na stronach 177-181 raportu i w ocenie GDOŚ nie budzą zarówno one wątpliwości, podobnie jak ocena dokonana z zakresu oddziaływania przedsięwzięcia na bezkręgowce (s. 393-396 raportu). Oddziaływania na populacje zinwentaryzowanych bezkręgowców uznano za nieznaczące w skali regionu,

gatunki te bowiem należą do licznych w kraju. RDOŚ w Białymstoku w odniesieniu do owadów określił w decyzji warunek dotyczący przypadku konieczności zniszczenia mrowisk bezpośrednio kolidujących z inwestycją (warunek zawarty w punkcie I.2.43 decyzji RDOŚ w Białymstoku). Zgodnie z tym warunkiem w przypadku konieczności zniszczenia mrowisk bezpośrednio kolidujących z inwestycją, należy dokonać ich translokacji. Całość prac związanych z przeprowadzeniem translokacji kopców należy wykonać pod nadzorem specjalisty entomologa. Ponadto w okresie poprzedzającym translokację należy dokładnie zlokalizować i zinwentaryzować kolidujące z inwestycją mrowiska oraz wyznaczyć szczegółową lokalizację miejsc, do których przenoszone będą kopce (przy czym bezwzględnie musi być przestrzegana zasada, by warunki mikrośrodowiskowe myrmekofauny na nowym terenie były podobne do poprzednich).

Do kwestii zaś analizy wielokryterialnej GDOŚ odniósł się na stronie 39 niniejszej decyzji przy odwiedzi na zarzut 5 PNRWI oraz na stronach 57-58 przy odpowiedzi na zarzut 1 ZO. W ocenie organu odwoławczego analiza wielokryterialna została prawidłowo przeprowadzona.

Podsumowując powyższe rozważania, GDOŚ ocenia zarzut ZO dotyczący naruszenia art. 66 ust. 1 pkt 2a u.o.o.ś. jako niesłuszny. Zgromadzona dokumentacja sprawy pozwoliła na przeprowadzenie prawidłowej analizy oddziaływania na środowisko oraz zaplanowanie adekwatnych do oddziaływań środków minimalizujących i kompensujących, co znalazło odzwierciedlenie w zreformowanych przez organ odwoławczy warunkach zawartych w decyzji RDOŚ w Białymstoku.

Ad. 6

Kolejny zarzut ZO dotyczy naruszenia art. 66 ust. 1 pkt 5 lit. a i lit. b u.o.o.ś poprzez uznanie przedstawionych przez inwestora wariantów przebiegu inwestycji za realną alternatywę wobec wariantu inwestorskiego.

W tym miejscu GDOŚ musi wyjaśnić, że treść wspomnianego przepisu uległa zmianie na mocy nowelizacji u.o.o.ś. i w analizowanym postępowaniu stosowany jest on, zgodnie z art. 15 powyższej ustawy, w brzmieniu wskazującym, że raport powinien zawierać „opis wariantów przedsięwzięcia uwzględniający szczególne cechy przedsięwzięcia lub jego oddziaływania na środowisko, ze wskazaniem wariantu wybranego do realizacji, racjonalnego wariantu alternatywnego oraz racjonalnego wariantu najkorzystniejszego dla środowiska; racjonalny wariant najkorzystniejszy dla środowiska może być tożsamy z wariantem wybranym do realizacji albo racjonalnym wariantem alternatywnym”.

Jak już wyżej wskazano RDOŚ w Białymstoku przeanalizował 3 warianty przedsięwzięcia, różniące się pomiędzy sobą m.in. przebiegiem trasy w planie, długością projektowanych odcinków drogi ekspresowej S19 i DK65, lokalizacją węzłów, ilością obiektów inżynierskich oraz oddziaływaniem na środowisko.

Odwołujący się twierdzą, że warianty nie stanowią realnych alternatyw, jednakże sami potwierdzają, że się różnią, pisząc o aspekcie finansowym przedsięwzięcia, jako nie będącym jedynie cechą odróżniającą poszczególne warianty, ale mającą wpływ na wybór jednego z nich. Uważają oni, że duża różnica między wariantami w kontekście ich kosztów świadczy o braku racjonalności wariantu droższego i pozorowaniu wariantowania.

Alternatywność według ZO oznacza, że wariant ten musi się różnić od wariantu proponowanego przez inwestora w zakresie oddziaływania na środowisko. Wymaga ona, co do zasady, zróżnicowania wariantów pod względem kryteriów przestrzennych jak np. lokalizacja, skala i rozmiar inwestycji, ale nie jest też wykluczone odwoływanie się do różnic wynikających np. z kryteriów ekonomicznych i społecznych.

GDOŚ zgadza się z powyższą definicją alternatywności wariantów przedsięwzięcia, jednakże jako niezrozumiały ocenia zarzut braku alternatywności wariantów ocenianych w kontrolowanym postępowaniu. Jak już wskazano, badane warianty różnią się pomiędzy sobą m.in. przebiegiem trasy w planie, długością projektowanych odcinków drogi ekspresowej S19 i DK65, lokalizacją węzłów, ilością obiektów inżynierskich oraz oddziaływaniem na środowisko. W pełni zatem wpisują się w przytoczoną przez ZO definicję alternatywności.

W ocenie GDOŚ przebieg wariantów nie wskazuje również aby wariantowanie to było pozorowane, warianty są realne do zrealizowania i wpisują się w cel realizacji przedsięwzięcia.

Jako prawidłową należy ocenić sytuację, w której warianty różnią się między sobą przebiegiem tylko na wybranych odcinkach. Przepisy w zakresie ocen oddziaływania na środowisko nie wymagają analizy jedynie całkowicie różniących się między sobą wariantów. Wariantem alternatywnym dla planowanego przebiegu DK65 może być więc wariant z odmiennym przebiegiem na części kilometrażu, jak również alternatywnymi wariantami mogą być warianty o takiej samej zajętości obszarów chronionych, jeśli różnią się w innych aspektach. Zwrócić należy uwagę, że analizowane postępowanie dotyczy odcinka trasy komunikacyjnej wpiętej w większy system transportowy. Budowa tego odcinka trasy ekspresowej ma na celu połączenie dwóch punktów, co siłą rzeczy warunkować może częściowo taki sam przebieg badanych wariantów.

Zgodzić się należy również z ZO, że za racjonalny nie może być uznany wariant, który nie może zostać zrealizowany ze względów finansowych. Jednakże taka sytuacja nie występuje w analizowanym postępowaniu. Badane warianty różnią się kosztem realizacji, jednakże żaden nie jest niewykonalny z powodu kosztów, ani też żadnych innych przyczyn technicznych czy faktycznych.

Dyskusyjne natomiast pozostaje twierdzenie ZO, że za wariant racjonalny nie może być uznany wariant wchodzący bezpośrednio w kolizję z miejscem bytowania orlika krzykliwego. Abstrahując od analizowanej trasy, która nie wchodzi w bezpośrednią kolizję z miejscem bytowania orlika krzykliwego, GDOŚ stoi na stanowisku, że w przypadku kolizji przedsięwzięcia z miejscem bytowania gatunku chronionego oraz jeśli ocena oddziaływania na środowisko wykaże znaczące negatywne oddziaływanie, którego nie można zminimalizować, możemy mieć sytuację braku zgody organu wydającego decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach na określenie warunków realizacji przedsięwzięcia, ale wariant może być teoretycznie racjonalny, możliwy do realizacji. Jak jednak wspomniano, ten przypadek nie dotyczy analizowanego przedsięwzięcia.

GDOŚ musi jeszcze odnieść się do twierdzenia ZO, że racjonalność wariantu oznacza, że wariant taki faktycznie mógłby „zostać wybrany przez organ dokonujący oceny raportu zamiast wariantu zaproponowanego przez inwestora”. Jak już wcześniej wskazano przy odpowiedzi na zarzuty [REDAKTOWANE], w świetle obowiązujących przepisów to nie organ wydający decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach wskazuje wariant, ale robi to inwestor we wniosku o wydanie decyzji. W postępowaniu administracyjnym, zgodnie z zasadą

legalizmu, organ działa w granicach wniosku inwestora. Jeśli w odniesieniu do wariantu proponowanego przez inwestora, nie zachodzą okoliczności, które wykluczają możliwość wydania decyzji w takim wariantcie, np. przesłanki odmowy wydania decyzji, określone w art. 80 ust. 2 i art. 81 u.o.o.ś, wówczas organ jest zobowiązany do określenia środowiskowych warunków realizacji przedsięwzięcia w wariantcie wskazanym we wniosku.

Podsumowując, w analizowanej sprawie zbadano 3 racjonalne i alternatywne względem sienie warianty i nie doszło do naruszenia art. 66 ust. 1 pkt 5 lit a i b u.o.o.ś.

Ad. 7

Ostatni zarzut ZO dotyczy naruszenia art. 80 ust. 1 pkt 3 u.o.o.ś. poprzez nieuwzględnienie w wydanej decyzji wyników postępowania z udziałem społeczeństwa, tj. postulatów i zastrzeżeń komitetu protestacyjnego reprezentowanego przez [REDAKTOWANE], mieszkańców wsi Skrybiczne, Sobolewo, ZO, mieszkańców wsi Łubniki oraz SMZJ, którzy zgodnie sprzeciwiali się forsowanemu przez inwestora wariantowi przebiegu trasy S19 i DK65.

GDOŚ nie może uznać powyższych zarzutów ZO za słuszne. Odwołujący się odnoszą się znowu w szczegółach odwołania do decyzji GDOŚ z 4 czerwca 2021 r., która nie jest przedmiotem niniejszego postępowania odwoławczego, jednakże GDOŚ odpowie na podnoszone zarzuty, odnosząc je do decyzji RDOŚ w Białymstoku.

Organ odwoławczy w dalszym ciągu stoi na stanowisku, że uwzględnienie w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wyników postępowania z udziałem społeczeństwa nie polega na zaakceptowaniu postulatów, tylko na ich analizie. Nie oznacza to jednakże, wbrew twierdzeniom odwołujących się, że postulaty zgłaszane przez społeczności lokalne i organizacje ekologiczne nigdy nie zostaną uwzględnione, a jedynie, że organ nie ma obowiązku uwzględnienia zastrzeżeń niezasadnych. Słusznie ZO zauważa, że prawidłowe wydanie decyzji z udziałem społeczeństwa powinno wiązać się z wnikliwą analizą zgłaszanych uwag i szczegółowym wyjaśnieniem wszystkich podnoszonych wątpliwości. GDOŚ nie może natomiast zgodzić się z ZO, że tego rodzaju działań zabrakło w analizowanej sprawie.

Zgodnie z art. 37 u.o.o.ś. organ prowadzący postępowanie rozpatruje uwagi i wnioski oraz w uzasadnieniu decyzji, niezależnie od wymagań wynikających z k.p.a., podaje informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa. Jak podkreśla się w piśmiennictwie, składane przez społeczeństwo uwagi i wnioski mają na celu zapewnienie wielokierunkowego rozpatrzenia sprawy oraz stanowią gwarancję, że żaden jej aspekt nie zostanie pominięty. W tym celu nałożono na organ prowadzący postępowanie obowiązek rozpatrzenia uwag i wniosków. Ich właściwe rozpatrzenie jest też jednym z gwarantów prawidłowego zgromadzenia materiału dowodowego przez organ prowadzący postępowanie oraz świadczy o weryfikacji tego materiału.

Przebieg postępowania z udziałem społeczeństwa w ocenie GDOŚ był prawidłowy.

W analizowanym postępowaniu RDOŚ w Białymstoku opisał w uzasadnieniu kwestionowanej decyzji przebieg powiadamiania społeczeństwa (s. 35 i 36 decyzji RDOŚ w Białymstoku).

RDOŚ w Białymstoku 12 maja 2023 r., zgodnie z art. 33 ust. 1 u.o.o.ś. przystąpił do procedury z udziałem społeczeństwa, informując społeczeństwo o możliwości zapoznania się

z dokumentami i składania ewentualnych uwag i wniosków w terminie 30 dni od daty podania informacji do publicznej wiadomości.

W trakcie prowadzonego postępowania (również z udziałem społeczeństwa) do RDOŚ w Białymstoku wpłynęły uwagi i wnioski: [REDAKOWANE], [REDAKOWANE], ZO i PNRWI.

RDOŚ w Białymstoku opisał w uzasadnieniu swojej decyzji uwagi społeczeństwa i stron (na s. 116 - 134 decyzji RDOŚ w Białymstoku) oraz odniósł się do każdej z nich, odpowiadając na wątpliwości zainteresowanych i wyjaśniając, które z uwag, w jakim zakresie i z jakiego powodu uważa za niesłuszne; których nie uwzględnił i z jakiego powodu to się stało (na s. 134 - 155 decyzji RDOŚ w Białymstoku).

Z akt sprawy oraz treści kwestionowanej decyzji nie wynika zatem, aby RDOŚ w Białymstoku nie rozpatrzył uwag. W opinii organu odwoławczego organ I instancji w uzasadnieniu decyzji odniósł się, na podstawie posiadanego materiału dowodowego, w sposób prawidłowy i wyczerpujący do wniesionych uwag.

W analizowanej sprawie nie doszło więc, w związku z udziałem społeczeństwa w postępowaniu, do naruszenia zasady zaufania do władzy publicznej i utrwalonej praktyki rozstrzygania spraw, wynikającej z art. 8 k.p.a.

W kwestii zaś naruszenia wynikającej z art. 10 k.p.a. zasady czynnego udziału strony w postępowaniu, to zagadnienie to błędnie zostało powiązane przez ZO z udziałem społeczeństwa w postępowaniu. Czym innym są obowiązki organu prowadzącego postępowanie w odniesieniu do stron postępowania, a czym innym wobec społeczeństwa.

ZO słusznie wskazuje, że ewentualne błędy organu w stosowaniu art. 10 k.p.a. mogą bezpośrednio rzutować na prawidłowość wydanej decyzji. Niemniej jednak sytuacja taka w niniejszej sprawie nie miała miejsca. RDOŚ w Białymstoku prawidłowo informował strony postępowania o wszystkich swoich czynnościach, zapewniając stronom czynny udział w każdym stadium postępowania, a przed wydaniem decyzji umożliwił im wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań.

Jak wyżej opisano, RDOŚ w Białymstoku, rozpatrzył także wszystkie uwagi złożone w trakcie postępowania i opisał zarówno uwagi jak i swoje odniesienie się do nich w uzasadnieniu kwestionowanej decyzji (s. 116 – 155 decyzji RDOŚ w Białymstoku).

Zarzut naruszenia art. 10 k.p.a. nie znajduje zatem potwierdzenia w badanej sprawie.

Zdaniem ZO wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla planowanego przedsięwzięcia, pomimo licznych protestów, uchybia zasadzie uwzględnienia interesu społecznego i przedkłada interes inwestora nad potrzeby lokalnej społeczności. Według odwołujących się organ nie może kierować się subiektywnym przekonaniem wnioskodawcy o braku uciążliwości inwestycji, ale musi mieć na względzie konkretne parametry i regulacje prawne oraz powinien odnosić się do faktów, wyliczeń i publikacji naukowych, co w sprawie nie miało miejsca.

GDOŚ zgadza się z ZO, że organ wydający decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach powinien zbadać sprawę pod względem okoliczności faktycznych i prawnych i na ich podstawie określić środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięcia. W postępowaniu administracyjnym organ weryfikuje dokumentację sprawy, niedopuszczalna jest więc sytuacja, w której opierałby się on przy orzekaniu np. na wyżej wspomnianym subiektywnym przekonaniu wnioskodawcy o braku uciążliwości przedsięwzięcia.

W analizowanej sprawie RDOŚ w Białymstoku zweryfikował dokumentację sprawy. Analiza raportu wykazała konieczność wyjaśnienia wybranych zagadnień, dlatego RDOŚ w Białymstoku wezwał inwestora do złożenia wyjaśnień (przebieg postępowania wyjaśniającego został opisany w uzasadnieniu kwestionowanej decyzji na stronach 33-36 oraz na stronach 24-26 niniejszej decyzji). Badanie możliwości uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia RDOŚ w Białymstoku oparł na prawnych przesłankach (przesłanki odmowy uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia, wymienione w art. 80 i art. 81 u.o.o.ś.), co również uzasadnił w swojej decyzji. RDOŚ w Białymstoku odniósł się w swojej decyzji do kwestii celów środowiskowych dla wód podziemnych, powierzchniowych i obszarów chronionych oraz do oddziaływania przedsięwzięcia na obszary Natura 2000. Określając szczegółowe warunki realizacji przedsięwzięcia RDOŚ w Białymstoku opierał się m.in. na normach (np. w zakresie hałasu czy zanieczyszczenia powietrza), przepisach z zakresu ochrony przyrody czy wiedzy naukowej, eksperckiej. Twierdzenie ZO, że organ I instancji wydając kwestionowaną decyzję polegał jedynie na treści niezwyfikowanego raportu, pomijając okoliczności faktyczne, prawne i wiedzę naukową mija się więc z prawdą.

Odwołujący się stoją na stanowisku, że gromadzony materiał dowodowy nie wyjaśnił wszystkich wątpliwości zgłaszanych w toku postępowania. Jako przykłady wskazują zaistniałą, zdaniem ZO, sprzeczność kwestionowanej decyzji z opinią Nadleśnictwa Dojlidy w Białymstoku z 16 maja 2017 r., ustaleniami wynikającymi z przedłożonej w toku postępowania prywatnej opinii przyrodniczej poprzedzonej wizją lokalną, dokumentacją fotograficzną potwierdzającą obecność orlika krzykliwego w miejscu planowanej inwestycji, przywołanymi publikacjami naukowymi potwierdzającymi wadliwość raportu, a także uchybieniami związanymi z brakiem aktualnych opracowań mapowych dotyczących przebiegu trasy przez wieś Skrybiczne, nieuwzględnieniem w wydanej decyzji oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na ludność, możliwości wystąpienia konfliktów lokalnych. Zagadnienia te nie zostały poddane, według odwołujących się, szczegółowej analizie, a część z nich została skwitowana jedynie zdawkowym komentarzem.

W ocenie GDOŚ wskazane przez ZO kwestie zostały wyczerpująco przeanalizowane w badanym postępowaniu.

Nie wszystkie z uwag, mimo przywołania w odwołaniu, ZO zgłosiło w trakcie procedury z udziałem społeczeństwa, np. odniesienie się do opinii Nadleśnictwa Dojlidy w Białymstoku z 16 maja 2017 r. Niemniej jednak GDOŚ wyjaśnia, że zagadnienie to było już przeanalizowane w postępowaniu na wcześniejszym jego etapie (zakończonym decyzją GDOŚ z 4 czerwca 2021 r.). Jak wówczas wyjaśniono, ze wspomnianego pisma Nadleśnictwa Dojlidy w Białymstoku wynikało, że optymalnym pod względem ekologicznym jest inny wariant niż określony w raporcie z 2018 r. jako najkorzystniejszy dla środowiska oraz, że część projektowanego przedsięwzięcia zlokalizowana jest w zbyt małej odległości od strefy ochronnej orlika krzykliwego. Kwestie te wyjaśnione zostały wyczerpująco na stronach 70-74 decyzji GDOŚ z 4 czerwca 2021 r. przy odpowiedzi na zarzuty SMZJ. GDOŚ wskazał wówczas również, iż opinia Nadleśnictwa Dojlidy w Białymstoku nie jest wiążąca dla organu wydającego decyzję w zakresie oceny czy w raporcie o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko prawidłowo wskazano wariant najkorzystniejszy dla środowiska.

Co do ustaleń wynikających z przedłożonej w toku postępowania prywatnej opinii przyrodniczej poprzedzonej wizją lokalną, to RDOŚ W Białymstoku odniósł się do tej kwestii

na stronach 138 i 139 kwestionowanej decyzji. RDOŚ W Białymstoku wyjaśnił, że ZO powołało się w swoim piśmie na ekspertyzę z dnia 14 kwietnia 2017 r. bez cytowania jej tytułu oraz nie załączając jej do swojego pisma i przyjął przypuszczenie, że chodzi o „Raport z rekonesansu przyrodniczego w lokalizacji Hermanówka” Janusza Kupisa, Zwoleń, 04.2017, który stanowił załącznik do skargi ZO na decyzję GDOŚ z dnia 4 czerwca 2021 r. Organ I instancji zauważył, iż ekspertyza ta została przekazana do RDOŚ w Białymstoku 14 kwietnia 2017 r. a więc rok przed złożeniem przez inwestora wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (wniosek z 4 września 2018 r.), przy którym złożony został raport zawierający jakoby kwestionowane w analizie z 2017 r. wyniki inwentaryzacji przyrodniczej. W związku z powyższym ekspertyzę tę RDOŚ W Białymstoku uznał za bezprzedmiotową, gdyż zamieszczone w nich wnioski odnoszą się do materiału, który nie był rozpatrywany w prowadzonym postępowaniu.

W kwestii dokumentacji fotograficznej potwierdzającej obecność orlika krzykliwego w miejscu planowanej inwestycji, to z akt sprawy nie wynika, o jakiej dokumentacji mówi ZO, odwołujący się nie złożyli też żadnej uwagi dotyczącej dokumentacji fotograficznej. RDOŚ w Białymstoku wskazał w decyzji, że wyniki inwentaryzacji przyrodniczej, przeprowadzonej na potrzeby sporządzenia raportu, wykazały na badanym terenie obecność orlika krzykliwego.

Analiza oddziaływań (obejmująca m.in. hałas, płoszenie, utratę żerowisk) nie wykazała znaczącego negatywnego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na orlika krzykliwego.

Jeśli chodzi zaś o publikacje naukowe potwierdzające wadliwość raportu, to do tych związanych z inwentaryzacją przyrodniczą RDOŚ w Białymstoku odniósł się wyczerpująco na stronach 135-136 i dalszych kwestionowanej decyzji.

Na stronach 145-146 RDOŚ w Białymstoku odpowiedział ZO na wnioski dotyczące opracowań mapowych dotyczących przebiegu trasy przez wieś Skrybiczne. Po przeanalizowaniu dokumentacji sprawy oraz dostępnych danych zamieszczonych na portalu <https://polska.e-mapa.net/> organ I instancji stwierdził, iż zwarta zabudowa wsi Skrybiczne koncentruje się wzdłuż drogi gminnej 1487B, w odległości około 500 m na północ od planowanego przebiegu DK65 w wariantcie proponowanym przez wnioskodawcę. RDOŚ w Białymstoku wyjaśnił, że pod pojęciem „zwartej zabudowy”, zgodnie z art. 4 pkt. 29 ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2021 r. poz. 1326), należy rozumieć zgrupowanie nie mniej niż 5 budynków, z wyjątkiem budynków o funkcji wyłącznie gospodarczej, pomiędzy którymi największa odległość sąsiadujących ze sobą budynków nie przekracza 100 m. Budynki zlokalizowane po drugiej stronie planowanej DK65 pomimo, iż administracyjnie zlokalizowane w obrębie Skrybiczne położone są ponad 500 m na południe od obszaru zwartej zabudowy wsi Skrybiczne. Jest to zabudowa, której nie można zaliczyć do spełniającego kryterium ustawy obszaru zwartej zabudowy. Droga gminna nr 1487B prowadząca ze wsi Skrybiczne na południe do wsi Łubniki zostanie poprowadzona wiaduktem nad drogą krajową nr 65, co zapewni bezpośredni i bezkolizyjny przejazd. Doprowadzone do niej zostaną drogi dojazdowe poprowadzone równoległe do planowanej DK65 zapewniające połączenie istniejącej sieci dróg lokalnych z drogami gminnymi. Tym samym mieszkańcy istniejących i planowanych domów, będą mieli zapewnione bezpieczne połączenie z drogą gminną 1487B i zapewniony bezkolizyjny dojazd do obszaru zwartej zabudowy wsi Skrybiczne oraz dalej poprzez drogę gminną 1484B do Białegostoku. Pozwoli to na zachowanie połączenia drogowego pomiędzy zabudowaniami położonymi na południe od DK65 i obszarem zwartej zabudowy wsi

Skrybiczne. RDOŚ w Białymstoku podkreślił, iż budowa DK65 nie wiąże się z koniecznością wyburzeń istniejących budynków mieszkalnych wsi Skrybiczne, nie ogranicza mieszkańcom dostępu do działek oraz istniejącej sieci dróg, umożliwia bezpośredni i bezkolizyjny dojazd do obszaru zwartej zabudowy wsi Skrybiczne oraz dalej do Białegostoku. W żadnym z rozpatrywanych wariantów DK65 nie przecina więc zabudowy wsi w sposób, który mógłby nieść ze sobą negatywne skutki dla społeczeństwa. Dotyczy to również domów zrealizowanych w ostatnim czasie, wieś Skrybiczne bowiem rozrasta się, przy czym nowo zasiedlane tereny mają zabudowę rozproszoną. Planowana trasa nie dzieli wsi na dwie odrębne części, rozdzielone tereny będą ze sobą skomunikowane. Trasa nie będzie też limitować dostępu mieszkańców do infrastruktury technicznej czy mediów. Realizacja i eksploatacja inwestycji nie spowoduje również naruszenia więzi społecznych mieszkańców wsi Skrybiczne. Nie można więc zgodzić się z odwołującymi się, że RDOŚ w Białymstoku nie przeanalizował powyższych kwestii ani też, że doszło do uchybienia związanego z brakiem aktualnych opracowań mapowych przebiegu trasy przez wieś Skrybiczne.

ZO uważa również, że RDOŚ w Białymstoku nie odniósł się w trakcie procedury z udziałem społeczeństwa do nieuwzględnienia w wydanej decyzji oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na ludność. Zarzut ten nie jest zrozumiały według GDOŚ, mowa w nim bowiem o wydanej już decyzji. Wydaje się, że odwołujący się powtarzają tu zarzut podniesiony w stosunku do uprzednio wydanych dla przedsięwzięcia decyzji: RDOŚ w Białymstoku z 14 sierpnia 2019 r. lub też GDOŚ z 4 czerwca 2021 r. Niemniej jednak GDOŚ wyjaśnia, że w kontrolowanym postępowaniu wpływ na ludność został przeanalizowany w wielu aspektach, związanych zarówno ze zdrowiem jak i warunkami życia ludzi. W wyniku tej analizy organ I instancji, w ocenie GDOŚ prawidłowo, uznał, że przy zastosowaniu warunków określonych w decyzji z 31 lipca 2023 r. przedsięwzięcie nie będzie negatywnie wpływać na ludzi (m. in. wpływ na zdrowie i warunki życia ludzi poprzez hałas, zanieczyszczenia czy polepszenie transportu i bezpieczeństwa ruchu drogowego, ale także wpływ na elementy przyrodnicze stanowiące dobro społeczne). Bardziej szczegółowo do warunków zawartych w decyzji, minimalizujących wpływ przedsięwzięcia GDOŚ odniósł się na stronie 58 niniejszej decyzji, odpowiadając na zarzut 1 ZO.

Co do możliwości wystąpienia konfliktów lokalnych, to RDOŚ w Białymstoku odniósł się szczegółowo na stronach 144-146 decyzji do przewidywanych przez ZO negatywnych konsekwencji społecznych wynikające z „przecięcia zwartej zabudowy wsi Skrybiczne”. Organ I instancji wykazał, że obawy odwołujących się co do utrudnień w dostępie do infrastruktury technicznej, mediów czy naruszenia więzi społecznych w odniesieniu do mieszkańców wsi Skrybiczne są nieuzasadnione. Dodać w tym miejscu również warto, że w raporcie znajduje się analiza możliwych konfliktów społecznych. Analiza konfliktów społecznych w postępowaniu w sprawie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach polega na ich diagnozowaniu i ocenie, co zostało w niniejszej sprawie dokonane, nie zaś na akceptacji wszystkich postulatów zgłaszanych przez strony postępowania.

Nie można się zgodzić z ZO, że organ wydający decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach powinien dążyć do uzyskania społecznej akceptacji planowanego przedsięwzięcia, którą odwołujący się rozumieją w taki sposób, że ich zdaniem „skala protestów i dezaprobaty społeczeństwa dla planowanej inwestycji powinna rzutować na ustalenia środowiskowych uwarunkowań”. Organ ustala środowiskowe uwarunkowania

realizacji przedsięwzięcia poruszając się w granicach prawa (które stoi na straży prawa społeczeństwa do ochrony środowiska), nie zaś „akceptacji” czy „dezaprobaty” społeczeństwa. W kwestii czynnika społecznego w analizie wielokryterialnej RDOŚ w Białymstoku wyjaśnił na stronie 146 decyzji, że w analizie wielokryterialnej nie analizowano zagadnień, takich jak naruszenie więzi społecznej, utrudnienia w komunikacji lokalnej czy dostęp do mediów. Zakres elementów, które powinny być uwzględnione w porównaniu wariantów określa art. 66 ust. 1 pkt 6a u.o.o.ś. Z jego brzmienia nie wynika konieczność uwzględniania w analizie wskazanych przez odwołujących się zagadnień. U.o.o.ś., określając w art. 66 ust. 1 pkt 6a lit. a i c obowiązek porównania oddziaływań analizowanych wariantów na ludzi czy dobra materialne, daje więc dowolność wyboru jakie elementy będą w tym zakresie badane, tak aby dopasować analizowane składowe do konkretnego przypadku. RDOŚ w Białymstoku podkreślił przy tym, że w raporcie określono, przeanalizowano oraz oceniono bezpośredni i pośredni wpływ danego przedsięwzięcia na środowisko oraz ludność, w tym zdrowie i warunki życia ludzi. Szczegółowo opisano oddziaływanie przedsięwzięcia diagnozując znaczące oddziaływania (np. hałas), a ich analiza wykazała, że przy zastosowaniu wskazanych w niniejszej decyzji działań minimalizujących (na etapie budowy i na etapie eksploatacji) nie ma przeciwwskazań do realizacji inwestycji.

W ocenie GDOŚ zarzut naruszenia art. 80 ust. 1 pkt 3 u.o.o.ś. nie zasługuje więc na uwzględnienie.

ZO wniosło o dopuszczenie dowodu w postaci opinii Janusza Kupisa z 13 lipca 2023 r. wraz z powołaną literaturą przedmiotu (w celu wykazania negatywnego oddziaływania planowanej inwestycji liniowej na miejsca bytowania orlika krzykliwego, nieprawidłowo wykonanej i nieaktualnej inwentaryzacji przyrodniczej będącej podstawą raportu, a także błędnej metodyki badań oraz nieprzydatności danych pozyskanych przez inwestora za pośrednictwem RDOŚ w Białymstoku w ramach „aktualizacji” informacji zawartych w raporcie) oraz dokumentacji fotograficznej ze współrzędnymi lokalizacyjnymi oraz wniosku o ustalenie strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania orlika krzykliwego z 28 sierpnia 2023 r. (w celu ustalenia rzeczywistych miejsc występowania orlika krzykliwego, ich kolizji z preferowanym wariantem inwestycji oraz wadliwości raportu w zakresie przeprowadzonej inwentaryzacji ornitologicznej).

W ocenie GDOŚ nie jest zasadne w sprawie dopuszczenie dowodu z opinii niezależnego biegłego. Zagadnienia związane z oddziaływaniem przedsięwzięcia na orlika krzykliwego, prawidłowością wykonania i aktualnością inwentaryzacji przyrodniczej, a także oceną metodyki badań oraz przydatności danych pozyskanych przez inwestora za pośrednictwem RDOŚ w Białymstoku przy aktualizacji informacji zawartych w raporcie, po dokonaniu przez inwestora koniecznych uzupełnień dokumentacji, zostały według GDOŚ poprawnie i wyczerpująco zbadane, a wnioski w tym zakresie przedstawione w uzasadnieniu niniejszej decyzji.

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.

Pouczenie

- niniejsza decyzja jest ostateczna w administracyjnym toku instancji. Na decyzję, zgodnie z art. 50 oraz art. 52 § 1 i 2 w związku z art. 3 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2024 r. poz. 935, ze zm.), dalej p.p.s.a., służy skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie;
- zgodnie z art. 53 § 1 oraz art. 54 § 1 p.p.s.a. skargę należy wnieść, za pośrednictwem GDOŚ, w terminie trzydziestu dni od dnia otrzymania decyzji;
- skarżący, zgodnie z art. 230 p.p.s.a. w związku z § 2 ust. 3 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2003 r. w sprawie wysokości oraz szczegółowych zasad pobierania wpisu w postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2021 r. poz. 535), obowiązany jest do uiszczenia wpisu od skargi w kwocie 200 zł. Skarżący, co wynika z art. 239 p.p.s.a., może być zwolniony z obowiązku uiszczenia kosztów sądowych;
- skarżącemu, zgodnie z art. 243 p.p.s.a., może być przyznane, na jego wniosek, prawo pomocy. Wniosek ten wolny jest od opłat sądowych;
- skargę w formie elektronicznej należy wnieść na adres do e-Doręczeń: AE:PL-14966-78422-TRCJH-21 lub adres ePUAP: /gdosgovpl/SkrytkaESP, natomiast w formie papierowej – na adres siedziby Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska: Al. Jerozolimskie 136, 02-305 Warszawa.

Piotr Otawski
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
/ – podpisany cyfrowo – /

Otrzymują:

1. Norbert Wyrwich – p.o. Dyrektora Oddziału Generalnej Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w Białymstoku, ul. Zwycięstwa 2, 15-703 Białystok – pełnomocnik Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad;
2. [REDACTED] – pełnomocnik Stowarzyszenia Zielona Osada, [REDACTED] 0 [REDACTED];
3. [REDACTED] – pełnomocnik Stowarzyszenia Pracownia na rzecz Wszystkich Istot w Bystrej, ul. Jasna 17, 43-360 Bystra - przez e-puap;
4. [REDACTED]
5. pozostałe strony postępowania – zgodnie z art. 49 k.p.a., w zw. z art. 74 ust. 3 u.o.o.ś., w:
 - Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku, Dojlidy Fabryczne 23, 15-554 Białystok,
 - Urząd Gminy Bielsk Podlaski, Adama Mickiewicza 46, 17-100 Bielsk Podlaski,
 - Urząd Gminy Juchnowiec Kościelny, Lipowa 10, 16-061 Juchnowiec Kościelny,
 - Urząd Miejski w Choroszcy, Dominikańska 2, 16-070 Choroszcz,
 - Urząd Miejski w Supraślu, Józefa Piłsudskiego 58, 16-030 Supraśl,
 - Urząd Gminy Turośń Kościelna, Białostocka 5, 18-106 Turośń Kościelna,
 - Urząd Miejski w Zabłudowie, Rynek 8, 16-060 Zabłudów.

Do wiadomości:

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Białymstoku, ul. Dojlidy Fabryczne 23, 15-554 Białystok.

